

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Jan Soukup

Dohoda o vině a trestu

Agreement on Guilt and Punishment

Rigorózní práce

Vedoucí práce: JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce: březen 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 187 540 znaků včetně mezer.

V Praze dne 29.3.2021

Mgr. Jan Soukup

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Rudolfu Vokounovi, CSc., za jeho vstřícnost a cenné rady, které mi během vypracování této práce poskytl.

Obsah

Seznam tabulek

Seznam grafů

Úvod	1
1 Historický exkurz zahraničí	3
1.1 Zahraničí	3
1.1.1 První dohoda o vině a trestu	3
1.1.2 Prvopočátky institutu dohody o vině a trestu	3
1.1.3 Vývoj dohody o vině a trestu ve 20. století	4
1.2 Proces zavedení institutu dohody o vině a trestu do právního řádu České republiky	10
1.2.1 Poslanecký návrh dohody o vině a trestu z roku 2004	10
1.2.2 Prohlášení viny obžalovaným z roku 2005	11
1.2.3 Vládní návrh dohody o vině a trestu z roku 2008	12
1.2.4 Dohoda o vině a trestu z roku 2012	12
2 Argumenty pro a proti zavedení dohody o vině a trestu	14
2.1 Argumenty ve prospěch dohody o vině a trestu	14
2.1.2 Ochrana obětí trestných činů	16
2.1.3 Vzájemné mezilidské vztahy	17
2.2 Argumenty v neprospěch dohody o vině a trestu	18
2.2.1 Narušení principů trestního práva	18
2.2.2 Společenské aspekty	26
2.2.3 Vzájemné vztahy stran	27
2.2.4 Prohlášení o vině	28
2.2.5 Časová náročnost - Prodloužení předsoudní fáze trestního řízení	33
3 Současná právní úprava dohody o vině a trestu	35
3.1 Charakteristika pojmu dohoda o vině a trestu	35
3.2 Novela z roku 2020	36
3.2.1 Nutná obhajoba	37

3.2.2	Rozsah trestných činů	38
3.2.3	Řízení před soudem.....	39
3.2.4	Předpokládané dopady novely	39
3.3	Specifikace subjektů v rámci dohadvacího řízení	40
3.3.1	Osoba, proti níž je trestní řízení vedeno.....	40
3.3.2	Osoba poškozená.....	42
3.3.3	Orgány činné v trestním řízení	43
3.4	Proces dohadvacího řízení o dohodě o vině a trestu.....	44
3.4.1	Situace, kdy nelze sjednat dohodu o vině a trestu.....	44
3.4.2	Předsoudní fáze trestního řízení dohody o vině a trestu v přípravném řízení	45
3.4.3	Fáze soudního jednání dohody o vině a trestu	53
3.5	Opravné prostředky	62
3.6	Vrácení věci zpátky do přípravného řízení.....	62
3.7	Práva a povinnosti poškozeného	63
3.8	Sjednání dohody o vině a trestu u právnických osob	64
3.9	Sjednání dohody o vině a trestu u mladistvých	66
4	Porovnání české dohody o vině a trestu se zahraniční úpravou	68
4.1	Dohoda o vině a trestu ve vybraných státech kontinentální Evropy	68
4.1.1	Německá spolková republika	68
4.1.2	Slovenská republika	70
	Závěr.....	75
	Seznam používaných zkratk	77
	Seznam použitých zdrojů.....	78
	Seznam použité literatury.....	78
	Seznam použitých internetových zdrojů	80
	Seznam použitých právních předpisů.....	83
	Seznam použité judikatury	83
	Abstrakt	85

Seznam tabulek

Tabulka 1 Průměrná délka řízení v trestních věcech ode dne nápadu do dne nabytí právní moci	34
Tabulka 2 Průměrný počet vyřízených věcí návrhem na dohodu okresními státními zástupci	40
Tabulka 3 Počet uzavřených dohod o vině a trestu ve Slovenské republice	71

Seznam grafů

Obrázek 1 Počet sjednaných dohod o vině a trestu s právními osobami	66
---	----

Úvod

Český právní řád je součástí kontinentálního právního systému, který je založen a také charakterizován rigidní právní úpravou, která dostatečně neumožňuje orgánům činným v trestním řízení měnit zaběhlé postupy, při řešení případů trestního práva.

Institut dohodovacího řízení, v zahraničí konkrétně známého jako „plea bargaining“ je používaným termínem pro vyjednávání obviněného s obžalovaným, případně jejich obhájce nebo zmocněnce, jehož cílem je, doznání obviněného ke spáchanému skutku a výměnou mu za to byl snížen trest. Výhodou tohoto institutu je rychlost a nižší finanční náročnost proti tradičnímu soudnímu procesu. Ve Spojených státech amerických je takto v současnosti vyřešeno, více než 90 % všech případů a proto se jedná o nejpoužívanější institut angloamerického práva.

V naší soudní praxi již nyní také dochází k prolínání těchto dvou kultur, zejména tedy prvků angloamerické a kontinentální právní kultury. Jedním, z příkladů tohoto propojení je i institut dohody o vině a trestu, který je postupně začleňován do všech právních systémů kontinentální Evropy.

Institut dohody o vině a trestu můžeme označit jako velmi mladý právní prvek. Jedná se o jeden z druhů trestních odklonů, který však není v České republice při soudních řízeních v současné době příliš využíván. Změnou v tomto směru, by měla být přijata novela trestního řádu a v ní obsažené zásadní změny, které umožní širší využití tohoto institutu.

Tato rigorózní práce je členěna do čtyř kapitol a k tomu vázaných podkapitol, které na sebe postupně a logicky navazují.

První kapitola bude věnována zejména historickému vývoji vzniku institutu dohody o vině a trestu. A to nejen v české právní úpravě, ale zejména v zahraničí. Historická exkurz od prvopočátku používání institutu dohody o vině a trestu. Podstatná část bude věnována zejména užití institutu dohody o vině a trestu v angloamerickém právním prostředí.

Druhá kapitola bude zaměřena zejména na argumentaci pro a proti zavedení institutu dohody o vině a trestu. Bude použita srovnávací metoda z důvodu kontroverznosti použití institutu, s použitím analýzy kritiky schválení dohody o vině a trestu vnímaného i odbornou veřejností. Proto zde uvedu především názory odborníků a odborné veřejnosti ze zahraničí i

České republiky. S ohledem na základní zásady trestního práva, které jsou porušovány institutem dohody o vině a trestu, dle názoru odborné veřejnosti.

Třetí kapitola se bude věnovat podrobnému rozboru v současnosti platné právní úpravy institutu dohody o vině a trestu v České republice, který byl vyhlášen ve Sbírce zákonů zákonem č. 193/2012 Sb., který nahradil zákon číslo 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), s účinností od 1. září 2012. Opět bude použita metoda srovnání a porovnání změn, které nastaly po přijetí prozatím jediné novely tohoto institutu, která byla provedená zákonem č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen trestní zákoník), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), ve znění pozdějších předpisů. Zahrnuta do této kapitoly bude i statistika počtu uzavřených dohod, a to od samotného vzniku (2012), až do současnosti (únor 2021).

Poslední, čtvrtá kapitola, pak bude komparací české právní úpravy institutu dohody o vině a trestu s vybranými a zvolenými právními úpravami v kontinentální Evropě, a to konkrétně se Slovenskou republikou a Německou spolkovou republikou. Přičemž se pokusím postihnout veškeré rozdíly v procesu uzavírání dohody, případně i jejich výhody a nevýhody oproti české právní úpravě. U Slovenské republiky bude zařazena také stručná statistika počtu sjednávaných dohod tohoto institutu, a to od jeho vzniku (2006), až do roku 2019.

Při psaní této rigorózní práce budu jednotlivé postupy nejen popisovat a porovnávat, ale také analyzovat a kriticky posuzovat.

1 Historický exkurz zahraničí

1.1 Zahraničí

1.1.1 První dohoda o vině a trestu

Dohodovací řízení má své kořeny v angloamerickém právním systému, v několika posledních desetiletích se dostává i do právních řádů kontinentálního systému. Neexistuje jednotný názor na dobu, kdy institut dohody o vině a trestu vznikl, je dle amerického profesora Alberta W. Alschulera, možné považovat za historicky první ukázkou dohody o vině a trestu obecně známý příběh o francouzské mučednici Johance z Arku, které byla u církevního soudu v roce 1431 umožněna dohoda. Údajně byli do její cely vysláni dva angličtí šlechtici s výhodnou nabídkou, pokud bude bojovat za anglického krále Jindřicha VI., bude propuštěna, a získá i čestné postavení, ale Johanka z Arku to odmítla a raději přijala mučednickou smrt upálením na hranici.

1.1.2 Prvopočátky institutu dohody o vině a trestu

Profesor A. Alschuler, odborník na téma „plea bargaining“ ve Spojených státech amerických, ve svém článku „Plea Bargaining and Its History¹“ z roku 1979 uvádí čtyři teorie počátku institutu dohody o vině a trestu.

První teorie se opírá o studii amerického profesora Johna H. Langbeina, který našel v zákoně o zákazu nepovoleného myslivectví z roku 1489, umožnění odměny pro všechny obviněné, kteří se doznají k vině, a to formou zkráceného trestního řízení. Bohužel nebyly nikde nalezeny důkazy o využívání tohoto ustanovení v praxi a jedná se tak tedy pouze o teoretickou teorii.

Druhou teorií je studie profesora J. S. Cockburna, který svým výzkumem obvinění z let 1588-1591 našel větší množství případů, u kterých byl bez procesu vynesena rozsudek. U některých případů došlo i k nevysvětlitelné a nepodložené změně obžaloby (z loupeže na krádež nebo z krádeže na přestupek), ale nejednalo se pravidlo, ale spíše o náhodné případy a z tohoto důvodu A. Alschuler tvrdí, že se stále ještě nejednalo o zavedení dohody o vině a trestu, neboť

1 ALSCHULER, Albert W. Plea Bargaining and Its History. Columbia Law Review [online]. 1979, 79(1), 43 [cit. 2021-02-23]. Dostupné z: https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2005&context=journal_articles

ani zde se nejednalo o ustálenou praxi, ale spíše o výjimky. Příklání se k tomu, že zde byly zřejmě počátky vyjednávání podmínek o vině a trestu.

Studie Davida H. Flahertyho je třetí teorií vzniku institutu dohody o vině a trestu, kdy vysledoval jeden případ z roku 1749, ve kterém se tři obvinění doznali k trestnému činu loupeže. Následně však bylo státním zástupcem sděleno, že podává obžalobu pouze za trestný čin krádeže (a tím jim byla i snížena trestní sazba i výše trestu). Tento případ je možno považovat za základ dohod o vině a trestu s tím, že se jednalo v této době pouze o ojedinělý výskyt, přestože k doznání k trestnému činu v této době docházelo velmi často, nakonec ho však obžalovaní při hlavním líčení odvolali, a tak se k němu při určení výše trestu následně nepřihlíželo.

Poslední čtvrtou teorií je studie francouzského právníka Charlese Cotta, který se věnoval praxi anglických soudů v průběhu 19. století. I jemu se podařilo objevit případ, kdy byly připraveny dvě verze obžaloby (první za padělání bankovek a druhá za držení padělaných peněz). Při hlavním líčení pak žalobce nabídl obžalovanému padělané bankovky, aby tak mohl dokázat jejich pouhé držení. Obžalovaný si je převzal a žalobce nepřednesl soudu žádný důkaz ohledně samotné výroby bankovek, tím zachránil obviněného od trestu smrti, který mu v této době za tento trestný čin mohl být uložen. Touto změnou obžaloby mu poté soudem bylo určeno vyhnanství do jedné z anglických kolonií pouze na několik let.

Jak je možno posoudit ve všech shora uvedených předložených teoriích bylo poukazováno pouze na jednotlivé případy, které se však nestaly ustálenou praxí pro rozhodování jednotlivých soudních tribunálů či soudců samotných v budoucnu. Vždy se jednalo spíše o nahodilé případy, případně štěstí daného obviněného nežli o ustálenou praxi, a ani vymahatelné právo pro obviněného.

Vzhledem k četnosti zkoumaných teorií, kdy se nejedná jen o jednotlivé počty, je možné tyto pokusy označit za prvopočátky základů vzniku budoucí dohody o vině a trestu v angloamerickém právním systému.

1.1.3 Vývoj dohody o vině a trestu ve 20. století

Počátky dohadovacího řízení jsou k nalezení zejména v angloamerické právní kultuře.

Jak je uvedeno výše², jednalo se spíše o specifické náhodné případy, u kterých docházelo k uzavření dohody o vině a trestu bez jakéhokoliv právního zakotvení tohoto institutu dohody o vině a trestu v daném právním řádu. Důvodů pro jejich vznik mohlo být několik. Jedním z nich mohlo být možné vyplacení ze strany obžalovaného, který se tím chtěl uchránit od vyššího trestu. K čemuž se přiklání i názor profesora A. Alschulera, který zjistil z historických pokladů, kolem roku 1914 existovaly ceníky newyorského obhájce, které přesně stanovovaly cenu, kterou bylo nutné zaplatit, aby mohla být vytvořena dohoda se soudním úředníkem o počtu dní strávených ve vězení (300\$ za deset dní, 200\$ za dvacet dní a 150\$ za třicet dní)³.

1.1.3.1 Angloamerický právní systém a dohoda o vině a trestu („plea bargaining“)

1.1.3.1.1 Spojené státy americké („plea bargaining“)

Jednou z prvních zemí, která zavedla dohodu o vině a trestu, konkrétně pod pojmem „plea of guilty“ jsou Spojené státy americké. V minulosti nebyla v USA nikde zakotvena možnost pro chudší obžalované získat právo na právního zástupce, který by je zastupoval před soudem. Často tak u těchto obžalovaných docházelo k velmi rychlému soudnímu procesu, a tak nebyl problém jako je tomu dnes, že by soudy byly přetížené, finančně nákladné nebo snad neefektivní.

Změna přišla v roce 1963, kdy by projednávám případ „Gideon v. Wainwright⁴“, který navždy změnil práva chudých, a to tím způsobem, pokud si obžalovaný nemohl dovolit svého obhájce v trestních případech, měl na něj ústavní právo, které bylo zakotveno na základě čtrnáctého dodatku a následně analogicky přenesen na základě pátého a šestého dodatku na federální úroveň⁵.

Právě toto právo na obhajobu pro každého vedlo k větší komplikovanosti a také prodloužení soudního řízení ve Spojených státech amerických, a samozřejmě také k mnohem většímu finančnímu zatížení státu.

Následně v roce 1971 byl americkým Nejvyšším soudem projednáván jeden z nejdůležitějších a nejzásadnějších soudních případů (s ohledem na problematiku plea

2 Více v kapitole 1.1.2 (Prapočátky institutu dohody o vině a trestu)

3 ALSCHULER, Albert W. Plea Bargaining and Its History. Columbia Law Review [online]. 1979, 79(1), 43 [cit. 2021-02-23]. Dostupné z: https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2005&context=journal_articles

4 Gideon v. Wainwright, 372 US 335 (1963)

5 SELTENREICH, Radim. „Warrenův soud“ - přelom ve vnímání občanských práv ve Spojených státech (60. výročí od klíčového rozhodnutí v případě „Brown v. Board of Education“). Právněhistorické studie. Praha: Karolinum, 2014, 44(2), 47–61. ISSN 0079-4929.

bargaining) a to konkrétně případ *Santobello vs. New York*, ve kterém Nejvyšší soud USA uznal, že není v silách veškerých amerických soudů úplné projednání všech věcí, bez mnohanásobného navýšení počtu soudců. Tímto se dohodovací řízení stala nedílnou a velmi důležitou součástí fungování americké justice, pouze při zachování zásad na spravedlivý a řádný soudní proces⁶.

Zpočátku existence dohody o vině a trestu docházelo k odrazování obžalovaných od sjednání této dohody, a to zejména ze strany soudců a státních zástupců, ke změně tohoto postoje dochází v druhé polovině dvacátého století, precedentním případem což je možno doložit na případu z roku 1978 *Bordenkircher v. Hayes*⁷, soudci a státní zástupci se naopak velmi snažili dohodu o vině a trestu s obviněným sjednat. Tento případ tak ve svém výsledku pro obžalovaného je protikladem případu, z předchozí kapitoly 1.1.2 (Prapočátky institutu dohody o vině a trestu). Státní zástupce zde obviněnému za doznání nabídl trest odnětí svobody v délce trvání pěti let, obviněný však tuto dohodu nepřijal a byl jako recidivista odsouzen k trestu doživotnímu, který byl potvrzen i při následném odvolání odsouzeného. Je zde tedy znovu zřejmé, že ve většině případech se dohoda o vině a trestu spíše obviněnému vyplatí, neboť mu bude uložen nižší trest, než by mu byl udělen bez sjednání dohody o vině a trestu v soudním řízení.

Institut dohody o vině a trestu je ve Spojených státech amerických v současnosti hojně používán ve všech státech (mimo Aljašky, kde je již od roku 1975 zakázán⁸). Úpravu pravidel dohodovacího řízení má na starosti federální vláda každého jednotlivého státu, ale vzhledem k precedentnímu řízení nedochází k příliš velkým rozdílům. Dle statistiky z roku 2001 je v USA až 94 % případů obžaloby vyřešeno dohodou o vině a trestu. V roce 1984 tomu tak bylo pouze u 84 případů ze 100, je tedy vidět, že k těmto dohodám dochází stále častěji⁹. Statické výsledky jasně dokládají stále častější uzavírání dohod o vině a trestu.

6 *Santobello v. New York*, 404 US 257 (1971)

7 *Bordenkircher v. Hayes*, 434 US 357 (1978)

8 Přesto, že je na Aljašce možnost institutu „plea bargaining“ zakázáno stále zákonem, v praxi k těmto dohodám dochází zcela běžně ačkoliv, ale ne k takové míře jako je tomu u ostatních států.

9 FISHER, George. *Plea bargaining's triumph: a history of plea bargaining in America*. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 2003. ISBN isbn978-0804744591.

1.1.3.1.2 Velká Británie („plea bargaining“)

Ve Velké Británii existují tři samostatné právní systémy a to britsko-velšský, skotský a severoirský. Důraz bude kladen zejména na právní systém Anglie a Walesu, kde existují tři způsoby, jak vyřešit spor v trestním řízení a jedním z nich je institut „plea of guilty“.

V 19. století v Anglii příliš často k přiznání viny obžalovaným nedocházelo spíše naopak, pokud už se obviněný přiznal byl soudem přesvědčován, aby své rozhodnutí změnil na prohlášení o nevině a čekal až mu bude vina dokázána soudem. Důvodem byla zejména nepřetíženosť soudů a důraz na důkladné a důsledné dokazování viny, neexistoval zde však pro toto právní základ. Jednalo se tedy o neformální důkazy, nad kterými dohlížel pouze určený soudce, neexistovalo také právo na právního zástupce. Soudy tedy byly v porovnání s dnešní praxí velmi rychlé, často soudy rozhodovaly i velké množství případů prakticky bez přestávky, a tak by případné doznání viny výměnou za dohodu bylo pro soudní řízení zbytečně zdlouhavé. Uzavírání dohody o vině a trestu bylo velmi ojedinělé, k výskytu docházelo až ke konci 19. století¹⁰.

Nejvýznamnějším precedentem, díky kterému institut plea bargaining vznikl je případ R v Turner¹¹ z roku 1970, kde obviněný pan Turner svou vinu od počátku popíral, ale při neformálním rozhovoru se svým obhájcem nabyt dojmu, že pokud svou vinu dozná, vyhne se trestu odnětí svobody a dostane pouze menší peněžitý trest. V tomto období v Anglii nebylo možné soudu nebo porotě navrhnout výši trestu. V běžné praxi soudce velmi často motivoval obviněné dvěma možnými rozhodnutím. Prvním bylo určení trestu v případě přiznání obviněného a druhým určení výše trestu v případě nepřiznání. Nejednalo se o dohodu mezi státním zástupcem a obžalovaným pouze o varianty rozhodnutí soudu. Pan Turner se tedy milně domníval, že i v jeho případě se jedná o tyto dvě varianty navržené přímo soudem. Při samotném jednání tedy přiznal svou vinu, ale protože soud nic sám nenavrhl, rozhodl nejen o peněžitém trestu, ale také o trestu odnětí svobody na 4 měsíce. Pan Turner se tedy odvolal, že se jednalo o nátlak ze strany jeho právního obhájce a jejich dohoda o vině a trestu neodpovídá udělenému trestu. Odvolací soud potvrdil dohodu, tedy udělení peněžitého trestu a využil tento

10 ALSCHULER, Albert W. Plea Bargaining and Its History. Columbia Law Review [online]. 1979, 79(1), 43 [cit. 2021-02-23]. Dostupné z: https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2005&context=journal_articles
11 R v Turner (1970) 2 Všechny ER 281

případ jako precedent pro budoucnost jako dohodu mezi soudcem a obhájcem a zároveň i definoval znaky celého procesu¹².

V současnosti je toto právo zakotveno v čl. 144 zákona Criminal Justice Act 2003¹³ a v závazné směrnici Reduction in Sentence for a Guilty plea 2017¹⁴.

V anglosaském právním systému má tedy institut dohody o vině a trestu velmi důležitou roli oproti klasickému kontinentálnímu právnímu systému. Uplatňováním dohody o vině a trestu anglosaským právním systémem výrazně v posledních letech ovlivňuje i kontinentální systém¹⁵.

1.1.3.2 Kontinentální právní systém a dohoda o vině a trestu

Ani u kontinentálního práva není, stejně jako u angloamerického práva možné určit, kdy přesně institut dohody o vině a trestu vznikl.

1.1.3.2.1 Španělské království („conformidad“)

Ve španělských kodexech z 19. století, nalezneme listinné důkazy, ve kterých je zakotvena možnost přiznání viny. Konkrétně se jedná o španělský trestní řád Ley de enjuiciamiento criminal de 1882, který uznal institut dohodovacího řízení jako conformidad, toto ale bylo možné sjednat pouze u bagatelní kriminality, což se změnilo až roku 1989 a od té doby je možné uzavírat conformidad u všech trestných činů, které mají horní hranici trestní sazby do 12 let¹⁶.

V současnosti je u španělského provinčního soudu v Murcii¹⁷ projednáván 12 let starý případ v němž je společně s pěti dalšími obviněnými obžalován také bývalý starosta města Ceutí a socialistický senátor Manuel Hurtada. Jsou obviněni ze spáchání trestného činu zpronevěry 1,9 milionů eur, které byly určeny na výstavbu sportovního centra José Antonia Camachy. Toto

12 THOMAS, Philip A. Plea Bargaining in England. Journal of Criminal Law and Criminology [online]. USA, 1978, 69(2), 170-178 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z:

<https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6067&context=jclc>

13 Criminal Justice Act 2003. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z:

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/contents>.

14 SENTENCING COUNCIL. [online]. [cit. 2021-03-15]. Reduction in Sentence for a Guilty plea 2017.

Dostupné z: https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/Reduction-in-Sentence-for-Guilty-plea-Definitive-Guide_FINAL_WEB.pdf.

15 PIVODA, Marek. Vliv angloamerického právního systému na systém kontinentální - I. Právní prostor [online]. Brno, 2015, 23.02.2015 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/vliv-angloamerickeho-pravniho-systemu-na-system-kontinentalni>

16 MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. Kriminalistika. 2008, roč. 41, č. 1, ISSN 1210-9150. str. 3-26

17 Murcia je sedmé největší město Španělska nacházející se na jihovýchodě, jedná se o přímořské město nacházející se nedaleko Alicante nebo Benidormu

centrum bylo otevřeno v roce 2003, následně se objevily důkazy ohledně padělání dokumentů a zjištění zpronevěry. Státním zástupcem byl navržen trest odnětí svobody až na 6 let a náhrada škody v plné výši. Zároveň byla v loňském roce umožněna dohoda uznání viny pro všechny obžalované, ve výši odnětí svobody na 4 roky, pokuta 16200 eur a zákaz činnosti na 4 roky po uplynutí trestu odnětí svobody. Všichni obžalovaní tuto dohodu přijali kromě již zmíněného Manuel Hurtada, který bude v budoucnu dále projednáván a souzen v klasickém soudním řízení¹⁸.

1.1.3.2.2 Německá spolková republika („die Verständigung“)

Německo patří k zemím, které zavedly institut dohody o vině, zde je možné v odborné literatuře nalézt pojmy jako Absprache (dohoda, domluva, ujednání), strafprozessualer Vergleich (trestně procesní urovnání, smír), Verständigung (dorozumění, dohoda), Vereinbarung (úmluva, ujednání), konsensuales Strafverfahren (konsenzuální trestní řízení)¹⁹, které prokazují existenci dohodovacího řízení. Vždy se jednalo o neformální jednání, která však byla v praxi velmi běžná. K těmto dohodám docházelo mimo soudní síň, a to velmi často telefonicky nebo dokonce na chodbách před soudní síní. Teprve po uplynutí času této praxe došlo ke schválení těchto dohod ústavním soudem.

Nejčastěji se v Německu jednalo o dohody o vině a trestu pouze u drobných přečinů, následně docházelo k uzavírání dohod u trestných činů souvisejících s narkotiky, u trestných činů způsobených dopravními prostředky nebo trestné činnosti tzv. bílých límečků, tedy o daňovou trestnou činnost a trestné činy proti životnímu prostředí. U všech těchto trestných činů docházelo k markantnímu zkrácení soudního procesu z několika měsíců na pouhých několik týdnů nebo dokonce i dnů. Tím samozřejmě došlo ke snížení finančních nákladů na soudní řízení. Tato řízení o dohodě o vině a trestu umožňovala obviněnému zúčastnit se vyjednávání o výši sankce, a tím mu byla poskytnuta možnost dojednat tuto sankci více akceptovatelnou, oproti klasickému soudnímu procesu²⁰. Především u trestné činnosti tzv. bílých límečků, je důležité při vyjednávání o dohodě, je nutné zamezit zneužitelnosti ze strany obžalovaného, v případě korupce, vyjednávání o výši náhrady škody.

18 CARRIÓN, Javier. El exalcalde de Ceutí frustra un acuerdo de conformidad en el caso del polideportivo. La Verdad [online]. Viernes, 2020, 30.10.2020 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.laverdad.es/murcia/otros-municipios/excalde-ceuti-frustra-20201030171931-nt.html>

19 MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. Kriminalistika. 2008, roč. 41, č. 1, ISSN 1210-9150. str. 3-26

20 VESELÁ, Hana a Jindřiška SYLLOVÁ. Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku [online]. Praha, 2009 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1&t=9>. Srovnávací studie č. 5.283. Parlament České republiky Parlamentní institut.

V Německu je precedentním případem²¹ kauza bývalého německého kancléře Helmuta Kohla, který mimo jiné byl za své zásluhy o posílení evropské integrace, zejména uzavření Maastrichtské smlouvy 11. prosince 1998 jmenován radou evropských prezidentů a předsedů vlád druhým čestným občanem Evropské unie, po francouzském filozofovi Charlesi Louisi Montesquieuovi. Zároveň je Helmut Kohl držitelem Řádu Bílého lva I. třídy z roku 1999²². V roce 2000 byl Helmut Kohl stíhán za nelegální financování politické strany, sponzorskými dary Křesťanskodemokratické unie (CDU), jejíž byl předsedou. Jednalo se o přijímání skrytých darů, nezveřejňování peněžních darů, vedení tajných bankovních účtů a nelegální bankovní převody zahraničními bankami v průběhu roku 1990 a to v celkové výši 22 milionů německých marek. Již během přípravného jednání se HK dohodl se státním zástupcem na dohodě o přiznání viny, a to výměnou za zastavení trestního stínání a uhrazení náhrady škody ve výši 300 000 marek²³ (tedy pouhých 15 % žalované částky). V důsledku tohoto skandálu se snížily volební preference strany CDU z 45 % na pouhých 31 %²⁴, Helmut Kohl ztratil politický vliv a nahradila ho nynější kancléřka Angela Merkel.

1.2 Proces zavedení institutu dohody o vině a trestu do právního řádu České republiky

Snahy o zavedení institutu dohody o vině a trestu byly zdlouhavé a mezi odbornou veřejností se vedly velmi dlouhé diskuse, jejichž výsledkem bylo postupné vytvoření dnešní podoby dohody o vině a trestu.

1.2.1 Poslanecký návrh dohody o vině a trestu z roku 2004

První snahou o zavedení institutu dohody o vině a trestu do českého právního řádu byl návrh zákona poslanců JUDr. Jiřího Pospíšila a Ing. Radima Chytky, sněmovní tisk 836/0 čtvrtého volebního období, o změně trestního řádu, ze dne 2. prosince 2004²⁵. Jednou z navržených změn v tomto znění návrhu byla poprvé možnost zavedení dohodovacího řízení mezi obžalovaným a státním zástupcem. Státní zástupce měl možnost u prvního hlavního líčení navrhnout dohodu, před zahájením dokazování a pokud se obžalovaný dozal a s dohodou

21 Rozhodnutí LG Bonn, Beschluß vom 28. 2. 2001 - 27 AR 2/01

22 NOACK, Hans-Joachim a Wolfram BICKERICH. Helmut Kohl: Die Biographie. 2. Aufl. Berlin: 2. Aufl., 2010. ISBN 9783871346576.

23 MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. Kriminalistika. 2008, roč. 41, č. 1, ISSN 1210-9150.3-26

24 Wenn am nächsten Sonntag Bundestagswahl wäre ... [online]. 2021 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.wahlrecht.de/umfragen/allensbach/2002.htm>. Allensbach (Institut für Demoskopie).

25 POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Sněmovní tisk č. 836/2004. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=836&ct1=0>

souhlasil, tak soud mohl bez nutnosti dalšího dokazování tuto dohodu schválit. Dohoda o vině a trestu mohla být uzavřena pouze u trestných činů, pro které zákon stanoví horní hranici nepřevyšující pěti let. Tento návrh byl 17. února 2005 Poslaneckou sněmovnou ČR zamítnut v prvním čtení.

1.2.2 Prohlášení viny obžalovaným z roku 2005

Druhý návrh byl předložen jako „prohlášení viny obžalovaným“ 21. července 2004 vládou jako druhý pokus o zavedení tohoto institutu, s ohledem na datum předložení by se mohlo jednat o první pokus, ale z důvodu, že byl projednáván déle než předchozí návrh, byl v rámci této práce označen jako druhý pokus. Jednalo se o vládní návrh zákona o změně některých zákonů s přijetím nového trestního zákoníku a zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, sněmovní tisk č. 746/0 čtvrtého volebního období²⁶. Nejednalo se o takový návrh dohody, která je předkládána a platná v současnosti, ale prakticky o vznik nového soudního řízení, při kterém obžalovaný v hlavním líčení po přednesení obžaloby přiznal svou vinu a soud navrhl odsuzující rozsudek (schválený státním zástupcem bez námitek) a který následně soud přijal bez dalšího dokazování, a to bez nutnosti obhajoby, což bylo hlavním tématem pozdějších diskusí. Souběžně byly na obžalovaného kladeny velké nároky, neboť kvalifikovaný návrh odsuzujícího rozsudku si musel sepsat sám²⁷, pokud neměl obhájce. Toto prohlášení bylo možné učinit i u zvláště závažných trestných činů, ale u nich nedocházelo přímo k rozhodnutí, ale jednalo se o polehčující okolnost. Takovéto návrhy byly zárukou pro obžalované, vzhledem k tomu, kdy soud nevynesl rozsudek, který akceptoval návrh dohody ve prospěch obžalovaného, nebylo možné k tomuto přiznání v pokračujícím soudním řízení přihlížet.

Proti rozhodnutí soudu bylo možné odvolání pouze v případě, že se soud odchýlil od návrhu obžalovaného. Jedinými, kdo toto odvolání mohli podat byl státní zástupce a obžalovaný. Tento návrh i přes veškeré své nedostatky byl 30. listopadu 2005 přijat Poslaneckou sněmovnou, následně byl ale zamítnut Senátem. Poslanecká sněmovna v druhém kole tento návrh také zamítla 17. února 2006.

26 POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Sněmovní tisk č. 746/2005. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=746&ct1=3>

27 Vantuch, P. K návrhu na prohlášení obžalovaného o vině. Trestní právo, 2006, č. 12, s. 7

1.2.3 Vládní návrh dohody o vině a trestu z roku 2008

Třetím pokusem o uzákonění institutu dohody o vině a trestu, byl vládní návrh zákona o změně trestního řádu a zákona o soudnictví ve věcech mládeže, sněmovní tisk č. 574/0 pátého volebního období²⁸. Tento návrh se však dostal také pouze do druhého čtení, kdy byl 6. května 2009 rozeslán s pozměňovacími návrhy. Bohužel z důvodu konce volebního období bylo projednávání tohoto sněmovního lístku ukončeno, a tak ani tato novela nebyla přijata.

Tento návrh se inspiroval slovenskou²⁹ a německou³⁰ právní úpravou a hlavním důvodem pro zavedení bylo zrychlení, zekonomičtění a zefektivnění soudního řízení. On sám i diskuse o něm se staly základním pilířem, při tvorbě následujícího čtvrtého návrhu, který byl nakonec přijat a je třetímu předkládanému návrh nejvíce podobný.

První rozdílností oproti dnešní úpravě je výslovná povinnost být zastoupen obhájcem během celého procesu dohody, tedy nejen u její tvorby, ale také v samotném řízení před soudem. Zároveň je zde zakotvena možnost odvolání se proti rozsudku soudu, ale to pouze proti rozsudku, který se neshoduje se sjednanou dohodou o vině. Zpočátku bylo možné použít tento institut pouze pro trestné činy, jejichž horní hranice nepřesahovala pět let, ale později byl pozměňovacími návrhy stanoven taxativní výčet trestných činů, u kterých nebylo možné dohody dosáhnout³¹. Další odlišností od dnešní platné právní úpravy je menší rozsah práv poškozeného, kdy mohl uplatit pouze nárok na náhradu škody, a nikoliv nárok na náhradu nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení, jako je tomu dnes.

1.2.4 Dohoda o vině a trestu z roku 2012

Dne 13. října 2011 byl vládou předložen návrh zákona o změně trestního řádu, sněmovní tisk č. 510/0 šestého volebního období³². Díky bouřlivým diskusím, které se vedly mezi odbornou veřejností ohledně předchozích návrhů se nyní jednalo o jejich kompromis. Zejména s předchozím návrhem z roku 2008 je zřejmá velká podobnost.

28 POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Sněmovní tisk č. 574/2008. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=574&CT1=0>.

29 Více v kapitole 4.1.2 (Slovenská republika)

30 Více v kapitole 4.1.1 (Německá spolková republika)

31 Usnesení ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny PČR z 53. schůze, dne 4. března 2009, č. 135– [cit. 2021-02-20] dostupné na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&ct=574&ct1=1>.

32 POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Sněmovní tisk č. 510/2012. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>.

Na rozdíl od vládního návrhu, který neumožňoval sjednání dohody o vině a trestu pro řízení o trestných činech, při nichž byla úmyslně způsobena smrt (vyjma trestného činu zabití³³ a vraždy novorozeného dítěte matkou³⁴, zločiny podle části druhé, hlavy IX (Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci), podle hlavy XII (trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy), byl pozměňovacím návrhem na základě doporučení ústavněprávního výboru zakotven zákaz institutu dohody o vině a trestu pouze u zvlášť závažných trestných činů.

Po projednání návrhu Poslaneckou sněmovnou a zapracování schválených pozměňovacích návrhů, byl návrh dne 21. března 2012 schválen Poslaneckou sněmovnou a postoupen Senátu, který ho o měsíc později schválil. Po podepsání prezidentem republiky byl vyhlášen dne 12. června 2012 ve Sbírce zákonů pod číslem 193/2012 Sb., zákon, kterým se mění zákon číslo 141/1961 Sb. O trestním řízení soudním (trestní řád), s účinností od 1. září 2012.

33 § 141 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník - znění od 01.01.2021

34 § 142 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník - znění od 01.01.2021

2 Argumenty pro a proti zavedení dohody o vině a trestu

Dohoda o vině a trestu patří mezi nejvíce diskutovaná témata odbornou právní veřejností, a to nejen v České republice. V zahraničí jsou však stále státy, které tento institut striktně odmítají³⁵. Další skupinou jsou státy, používající institut dohody o vině a trestu dlouhou dobu bez nutnosti mít tento princip, jakkoliv zakotvený v jejich právním řádu. Každý stát má velké množství odborníků, kteří se k této problematice četně vyjadřují.

V České republice jsou odborníky, kteří se výhodami nebo nevýhodami dohody o vině a trestu zabývají nebo zabývali státní zástupce Michal Basík³⁶, profesor Jiří Kučera Jelínek³⁷, bývalý místopředseda Nejvyššího soudu Pavel Kučera³⁸, bývalý Ústavní soudce Jan Musil³⁹, profesor Oto Novotný⁴⁰, již zesnulý docent Jiří Pipek⁴¹, doktor Michal Růžička⁴², soudce Karel Šabata⁴³, soudce Ústavního soudu Pavel Šámal⁴⁴, docent Filip Ščerba⁴⁵ a docent Pavel Valtuch⁴⁶.

2.1 Argumenty ve prospěch dohody o vině a trestu

V následujících podkapitolách jsou stručně zahrnuty nejvýznamnější a nejdůležitější argumenty českých odborníků a kapacit právního prostředí zabývajících se tímto tématem. Důraz je proto i kladen na některé protichůdnosti jejich právního názoru, z tohoto důvodu se může zdát, že jsou některé lehce protichůdné, ale cílem bylo v této práci uvést, co nejširší argumentaci ve prospěch i neprospěch zavedení dohody o vině a trestu a možnost vytvořit vlastní právní názor.

35 Mezi tyto státy patří například americký stát Aljaška nebo Rakousko

36 BASÍK, M. Několik poznámek k dohodě o vině a trestu, Státní zastupitelství č. 4/2012, str. 55 - 57

37 JELÍNEK, J. Dohoda o vině a trestu – novinka v českém právu, Právní rádce č. 8/2012, str. 46 - 51

38 KUČERA, P., Ptáček, M. Několik úvah nad institutem dohody o vině a trestu v českém pojetí, Trestní právo č. 7 – 8/2009, str. 3 - 6

39 MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. Kriminalistika. 2008, roč. 41, č. 1, ISSN 1210-9150. str. 3-26

40 NOVOTNÝ, O. Je naše trestní právo procesní v krizi? Trestní právo č. 7 – 8/2006, str. 28 - 31

41 PIPEK, J. Oficiální nebo dalekosáhlé privatizované trestní řízení, Právník č. 12/2000, str. 1144 - 1181

42 RŮŽIČKA, M., Šabata, K. Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské úpravy, Státní zastupitelství č. 6/2009, str. 12

43 ŠABATA, K., Růžička, M. Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské úpravy, Státní zastupitelství č. 6/2009, str. 12

44 ŠÁMAL, P. Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému, Praha: Codex Bohemia, 1999

45 ŠČERBA, Filip. Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice. Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4.

46 VANTUCH, P. Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem, Trestní právo č. 11/2009

2.1.1.1 Zefektivnění trestního řízení -

2.1.1.1.1 Zrychlení soudu

Jedním z hlavních argumentů, již při podávání návrhu byla snaha ulehčit soudům v jejich přetíženosti a zároveň pomoci ke zrychlení nejen samotného soudního řízení, ale urychlení i ostatních soudních řízení, čekajících na ustanovení projednání.

Za zdouhavost soudů může nejprve stále se zvyšující kriminalita a také komplikovanost trestního řízení a projednání zjednodušeného vyřešení sporu odklonem, v tomto případě tedy dohodou o vině a trestu a soudy je výrazným prostředkem v soudním řízení prospěšným pro všechny účastníky soudního řízení. Pro obžalovaného snížení trestu, pro soud zkrácení časové lhůty, tím snížení přetíženosti soudu, státu nižší finanční náklady vynaložené na soudní řízení.

Každá mince má svůj rub a líc a proto je zde jedna strana trestního řízení, které práce v průběhu trestního řízení přibyla jedná se o státní zástupce. S procesem dohody o vině z trestu je spojena poměrně velká administrativa, tím dochází k prodloužení doby před zahájením soudního řízení. Můžeme se tedy pouze dohadovat, zda skutečně došlo k celkovému zrychlení, nebo se ulevilo pouze soudům. Statistika práce státních zástupců z roku 2012 uvádí, že státním zástupcům práce naopak přibíla.

2.1.1.1.2 Zásada rychlosti řízení

Zásada rychlosti řízení⁴⁷ není upravena pouze v trestním řádu, ale také na ústavní úrovni v Listině základních práv a svobod v čl. 38 odst. 2⁴⁸ a také v zákonu o soudech a soudcích⁴⁹. Jejím principem je projednat trestní řízení v co nejkratším čase a bez zbytečných průtahů. Jedná se o zásadu všeobecnou, která zavazuje všechny orgány činné v trestním řízení a zároveň je i společná celému trestním řízení a je mu přítomna tedy po celou dobu od jeho vzniku až do vynesení rozsudku soudem.⁵⁰

Jak již bylo v minulosti mnohokrát zmíněno, dohoda o vině a trestu byla zavedena zejména z důvodu urychlení procesu trestního řízení, a to zejména řízení před soudem. K tomuto došlo zejména v důsledku porušení, nebo udělení výjimek u zásad dokazovacích, jako

47 § 2 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

48 Čl. 38 odst. 2 usnesení č. 2/1993 Sb. listina základních práv a svobod - znění od 01.01.1999

49 § 5 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb. o soudech a soudcích - znění od 01.12.2019

50 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 142-143

je zásada volného hodnocení důkazů⁵¹, zásada presumpce nevin⁵², zásada vyhledávací⁵³ nebo zásada ústnosti⁵⁴ a bezprostřednosti⁵⁵.

2.1.1.2 Zjednodušení trestního řízení

Pro laickou veřejnost může být představa klasického soudního řízení velmi stresující situací, neboť se nejen z jejich pohledu jedná o velmi komplikovaný systém, kterému nejsou schopni porozumět. Oproti tomu sjednání dohody o vině a trestu je pro ně jednodušší, a tedy stane se pro ně pochopitelnější záležitostí než v případě, kdy je nutno absolvovat celý proces. Tento argument samozřejmě platí jak pro stranu obžalovaného, tak i pro případnou oběť, protože pro ni může být klasické soudní řízení velmi stresující, a to nejen v momentě, kdy by se znovu měla setkat s tím, kdo ji případnou újmu způsobil⁵⁶.

2.1.1.3 Hospodárnost trestního řízení

Dalším argumentem, který zefektivňuje samotný proces trestního řízení je i snížení finanční náročnosti pro stát, tento bod samozřejmě úzce souvisí s kapitolou 2.1.1.1 (Zrychlení soudu), neboť pokud dojde ke zrychlení soudů, dojde k menší finanční zátěži.

2.1.2 Ochrana obětí trestných činů

2.1.2.1 Sekundární viktimizace obětí

Viktimizace obětí neboli proces poškozování a způsobování újmy jedinci, který se stává obětí trestné činnosti⁵⁷. Nejedná se pouze o primární viktimizaci, kdy je důsledkem ublížení oběti trestného činu, ale v tomto případě zejména o sekundární viktimizaci, kdy je oběti stále ještě způsobovaná újma, a to právě již po skončení trestného činu, během vyšetřování a zejména při samotném řízení před soudem (kde se oběť často musí tvář v tvář setkat s pachatelem).

Právě této další újmě na zdraví i psychice oběti může dohoda o vině a trestu pomoci. Oběť není nucena být přítomna v jedné místnosti s pachatelem, pouze se podílí na vyjednávání ohledně dohody, ale to pouze prostřednictvím státního zástupce, a nikoliv v přímé konfrontaci s pachatelem. V důvodové zprávě je výslovně uvedeno toto sdělení o obětech, které „již

51 Více v kapitole 2.2.1.3.9 (Zásada volného hodnocení důkazů)

52 Více v kapitole 2.2.1.3.6 (Zásada presumpce nevin)

53 Více v kapitole 2.2.1.3.10 (Zásada vyhledávací)

54 Více v kapitole 2.2.1.3.7 (Zásada ústnosti)

55 Více v kapitole 2.2.1.3.1 (Zásada bezprostřednosti)

56 Více v kapitole 2.1.2 (Sekundární viktimizace obětí)

57 ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 3. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013, ISBN 978-80-7380-461-9.

nebudou muset svědčit opakovaně v řízení před soudem a nebudou tak znovu vystaveny stresu vyplývajícímu z veřejného projednávání všech detailů trestného činu, jehož se staly obětí“⁵⁸. Z pohledu oběti, ale nemusí být trest uložený prostředním dohodu o vině a trestu dostatečně vysoký, a z tohoto důvodu se může oběť cítit poškozena, neboť pachatel nebyl potrestán „soudem, ale jen se dohodl se státním zástupcem. Zajisté ale není možné popřít, že sjednání dohody o vině a trestu chrání zejména psychiku oběti to mnohem lépe než v momentě, kde i pouhé svědectví před soudem může být pro oběť vypjatou situací.

2.1.2.2 Náhrada škody pro poškozené

V rámci dohody o vině a trestu je možné sjednat náhradu škody pro poškozeného. V praxi je běžné, že v případě ujednání náhrady škody je částka náhrady často mnohem vyšší, než jakou by poškozený získal během klasického soudního řízení. Nevýhodou této možnosti, může být možnost pro majetnější pachatele vyplatit oběti trestného činu, více v kapitole 2.2.2 (Sociální vrstvy).

2.1.3 Vzájemné mezilidské vztahy

2.1.3.1 Snížení konfliktů

Klasické trestní řízení, je velmi konfliktní situací, a to mnohem více než civilní řízení. Jsou, zda více zapojeny emoce všech zúčastněných stran, a tak často, dojde k eskalaci situace. Právě dohoda o vině a trestu může být alternativou v těchto případech, neboť zde nedochází k přímé konfrontaci stran a tím ke zbytečným konfliktům mezi nimi. Profesor Jan Musil například na tento argument reaguje takto „Trestní řízení je naplněno mnoha konflikty mezi jeho aktéry, což vyplývá z přirozené podstaty věci – totiž z rozdílnosti zájmů, které jeho účastníci mají. Konflikty přinášejí pro účastníky negativní důsledky – jsou zatěžující, stresující, zraňující (což je zvláště tíživé pro oběť deliktu). Tuto konfliktní povahu trestního řízení nelze zcela eliminovat, lze ji však alespoň zmírnit na snesitelnou míru; prostředkem k tomu mohou být mj. i konsenzuální postupy, včetně dohod o vině a trestu.“⁵⁹.

2.1.3.2 Restorativní justice

Existuje názor odborné veřejnosti, že moderní pojetí trestní justice je restorativní justicí, kdy se jedná o aktivní zapojení všech stran (pachatel a poškozený) sporu do jeho řešení.

58 POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Důvodová zpráva k zákonu 193/2012. [online]. [cit. 2021-02-22]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>

59 MUSIL, J.: Dohoda o vině a trestu. In Rekodifikace trestního práva procesního (aktuální problémy). Sborník č. 41. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008

V současnosti v klasické hierarchii – retributivní justici se zaměřuje zejména na potrestání (retribuci) pachatele.

V kontinentálním systému se jednalo o zcela běžný systém nadřazenosti a „trest byl pojmán jako projev abstraktní spravedlnosti, jenž je nezbytný k uspokojení dotčeného státu, a náprava následků či zohlednění zájmů poškozeného se staly nutně druhotnými. Jakkoliv trestní monopol státu znamenal ve své době nepochybný pokrok (např. omezení krevní msty), potlačil i vysoce prospěšné tradiční prvky uplatňované při řešení zločinů jako upřímnou lítost a odpuštění.“⁶⁰. Moderní pojetí je zaměřeno zejména na odčinění následků páchané trestné činnosti s cílem vyřešit ji ke spokojenosti všech stran sporu⁶¹ a k tomuto účelu je dohoda o vině a trestu důležitým nástrojem.

2.1.3.2.1 Posílení postavení jednotlivých stran sporu stran

Ke vzniku spokojenosti všech stran a naplnění principů restorativní justice, je nutné vytvořit dialog (případně přeneseně informovat) o potřebách obou stran sporu. K tomuto účelu velmi dobře slouží dohoda o vině a trestu, která v rámci vymezených práv umožňuje si ujednat podmínky. V angloamerickém systému se jedná o zcela běžnou praxi, která vede ke spokojenosti všech stran, ačkoliv to neumožňuje ani jedné straně zůstat pasivní, ale spíše je vede k „prosazování svých zájmů (...), což zvyšuje jejich šanci na úspěch“⁶².

2.2 Argumenty v neprospěch dohody o vině a trestu

Mezi největší **popírače** dohody o vině a trestu patří například bývalý ústavní soudce JUDr. Jan Musil a již zesnulý předseda Komise pro trestní právo docent JUDr. Jiří Pipek, zejména jejichž názory jsou rozebrány v následujících podkapitolách.

2.2.1 Narušení principů trestního práva

2.2.1.1 Deformace struktury trestního řízení

Kontinentální právní systém je postaven na hierarchickém modelu trestního řízení, který se vyvinul z dlouholetých historických zkušeností. Podle profesora Musila je jeho největší předností dokonalé vybalancování zájmů společnosti na potrestání pachatele a ochrany lidských

60 LATA, Jan. Účel a smysl trestu. Praha: LexisNexis, 2007. Knihovnička LexisNexis. ISBN 978-80-86920-24-5.s. 32

61 MARSHALL, T. *Restorative Justice: An Overview*. London: Crown copyright, 1999, s. 5.

62 MUSIL, J. Dohody o vině a trestu (Absprachen) v Německu. Právník. 2008, roč. 147, č. 3, s. 230.

práv a svobod, a současně umožňuje zamezit zneužití moci orgánů činných v trestním řízení prostřednictvím kontrolní a korekční mechanismy⁶³.

V trestním řízení je jasně vymezeno, že se nejedná o rovnocenný vztah dvou subjektů (stát-pachatel), ale dohoda o vině a trestu tuto hierarchii narušuje, neboť dává vzniknout možnosti uzavřít dohodu, kde obě strany vystupují skoro rovnocenně a není vidět nadřazenost státu a samotný proces dohadování může být společností chápán, jako „jakési obchodování se spravedlností, což by mělo být v rámci trestního práva jistě nepřipustné“⁶⁴.

2.2.1.2 Narušení zásad trestního práva hmotného

Sankce, které jsou stanoveny v trestním zákoníku, jsou stanoveny zákonodárcem v rámci, nichž dochází při soudním řízení ke stanovení skutkové podstaty trestného činu, druhu trestní sankce při splnění kritérií pro jejich ukládání. Sankce je stanovena na základě důvodných kritérií, závažností trestného činu, poměry pachatele, možnosti jeho nápravy, trestní minulost nebo pohnutky, které ho k činu vedly. V trestním zákoníku jsou také vyjmenovány přitěžující a polehčující okolnosti, ke kterým se přihlíží. V žádném z těchto nebo jiných ustanovení není dohoda o vině a trestu zakotvena, jedná se tedy podle profesora Musila o neoprávněnou trestně procesní úpravu, která „si takto neoprávněně „přivlastňuje“ legitimaci ke stanovení zvláštního kritéria pro výměru trestu, aniž by však dostatečně určitě stanovila, jak přesně má být „honorováno“ prohlášení viny; přitom určitost (přesnost) trestní normy (lex certa) se pokládá za její nezbytný atribut, zaručující rovné nakládání s pachateli a zabráňující svévoli při aplikaci práva.“⁶⁵.

Tímto je i výrazně porušena zásada nullum crimen sine lege a nulla poena sine lege⁶⁶, která stanovuje, pouze trestní zákoník vymezuje trestné činy a stanovuje za ně trestní sankce, které je možné uložit.

2.2.1.3 Porušení základních zásad trestního práva procesního

Podle profesora Jelínka je institut dohody o vině a trestu „výraznou výjimkou z dlouhé řady základních zásad trestního řízení“⁶⁷ a to zejména se zásadou ofiiciality a legality, zásadou

63 MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. Kriminalistika. 2008, roč. 41, č. 1, ISSN 1210-9150 str. 14

64 Ščerba, F. a kol. Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice. Praha: Leges, 2012.

65 MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. Kriminalistika. 2008, roč. 41, č. 1, ISSN 1210-9150 str 3-25

66 § 12 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník - znění od 01.01.2021

67 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 493

vyhledávací a zásadou volného hodnocení důkazů. Mimo kolize s těmi zásadami jsou v následujících několika podkapitolách rozebírány výjimky z dalších zásad trestního práva, zejména základních zásad trestního řízení⁶⁸ a zásada rychlosti řízení, která se jako jediná odlišuje, tím, že je naopak oproti klasickému soudnímu řízení naplněna zcela.

2.2.1.3.1 Zásada bezprostřednosti

Zásada bezprostřednosti⁶⁹ je jednou ze základních zásad dokazování při trestním řízení uvedených v trestním řádu. Tato zásada umožňuje soudu rozhodnout na základě důkazů, které získal pouze a přímo na základě řízení před soudem. Z toho vyplývá, že soudce se má osobně seznámit se všemi důkazy⁷⁰, které jsou potřebné pro udělení rozhodnutí, a to mimo výjimky uvedené v zákoně⁷¹.

V případě dohody o vině a trestu dochází k porušení této zásady. Neboť k sjednávání dochází v soukromí mezi státním zástupcem a obviněným, případně jeho obhájcem nebo poškozeným. Soud tedy nezískává důkazy potřebné pro rozhodnutí bezprostředně, neboť jediným jeho důkazem, který je možné napřímo získat je vyjádření obviněného, že prohlašuje svou vinu. Zároveň ani soud další dokazování sám neprovádí⁷².

2.2.1.3.2 Zásada legality

Povinnost státního zástupce stíhat všechny pachatele řádně a včas, a to z každého trestného činu o kterém se dozví, Odpovědnost za uskutečnění zahájení trestního stíhání, pokud pro to existuje důvod je dána státnímu zástupci právě prostřednictvím zásady legality⁷³, která v sobě obsahuje dvě funkce. První iniciační funkce již byla zmíněna a druhou je funkce akuzační, kdy dojde k předání věci k rozhodnutí o vině a trestu. Existují výjimky při jejichž splnění státní zástupce stíhat nesmí⁷⁴ nebo nemusí⁷⁵. Jedním z těchto případů, kdy státní zástupce stíhat nemusí (tj, může, ale nemusí stíhat pro trestný čin) pokud jsou splněny

68 HENDRYCH, Dušan. Právní slovník. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

69 § 2 odst. 12 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

70 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 170-174

71 Například dožadáním § 53 a § 54 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

72 § 314q odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

73 § 2 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

74 Například pokud se jedná o osoby vyňaté z pravomoci orgánů činných v trestním řízení podle § 10 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

75 Například dojde k dočasnému odložení trestního stíhání podle § 159b odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

podmínky pro uplatnění odklonů, konkrétněji pokud jsou splněny podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu⁷⁶.

2.2.1.3.3 Zásada materiální pravdy

Zásada materiální pravdy⁷⁷, někdy též jako zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností, je princem postupu během, kterého orgány činné v trestním řízení postupují v souladu s právy a povinnostmi jimi uloženými v trestním řádu a zároveň za součinnosti stran, aby byl zjištěn skutkový stav. Jednou z výjimek je například § 314b odst. 2 o zjednodušeném řízení před samosoudcem ve zkráceném řízení na návrh státního zástupce na potrestání zadrženého podezřelého⁷⁸.

Druhou výjimkou je dohoda o vině a trestu, která porušuje tuto zásadu, „při aplikaci dohody o vině a trestu soud nevede jednání s cílem zjistit „materiální pravdu“, ale jedná o skutečnostech, na kterých se strany shodly“⁷⁹. Částečně zmírněno kompenzačními opatřeními například důvody pro neschválení dohody soudem nebo podmínky pro zahájení jednání o dohodě o vině a trestu.

2.2.1.3.4 Zásada obžalovací

Zásada obžalovací⁸⁰ je základní zásadou trestního řízení při zahájení trestního řízení. Jedná se o rozdělení procesních funkcí mezi jednotlivé procesní subjekty, tedy funkce žalobce, funkce obhajoby a funkce soudce⁸¹. Funkci soudu, lze tedy podle této zásady charakterizovat, trestní stíhání probíhá jen na základě obžaloby, návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu podaných státním zástupcem. Dohoda o vině a trestu neodporuje této zásadě, ale dle některých názorů širší veřejnosti, není možné zajistit nestrannost soudce, pokud dohoda o vině a trestu nebyla schválena, zůstává tedy otázkou, zda soud bude nestranně a nezávisle rozhodovat i poté, kdy se obviněný kvůli možnosti uzavřít dohodu o vině a trestu přiznal ke spáchání skutku prohlášením, kdy dohoda o vině a trestu sjednána byla, ale schválena nebyla. Ačkoliv soud k prohlášení obviněného nesmí podle ustanovení § 314s, ale ve spojení

76 Více v kapitole 3.4.2.2.3 (Formální náležitosti dohody o vině a trestu)

77 § 2 odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

78 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 148-150

79 JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící. Bulletin advokacie 2012, č. 10, s. 19

80 § 2 odst. 8 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

81 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 161

s ustanovením § 175a odst. 7 trestního řádu přihlížet, vyvstávají zde určité pochybnosti o tom, zda prohlášení obviněného neovlivní výsledek trestního řízení“⁸².

2.2.1.3.5 Zásada oficiality

K posledním zásadám při zahájení trestního řízení patří zásada oficiality⁸³, která je propojena se zásadou legality. Tato zásada upravuje zvláštní povahu trestního řízení, kdy veřejný zájem na trestním postihu nadřazuje zájmům jedince, kdy stát přebírá odpovědnost za potrestání jednotlivce s uplatněním rovnosti občanů před zákonem. Jedná se také o typickou odlišnost trestního řízení od řízeních ostatních a zavazuje například orgány činné v trestním řízení povinností provést procesní úkony, pro které jsou dány podmínky. Výjimkou je například rozhodnutí o náhradě škody pouze na návrh poškozeného⁸⁴.

V trestním řádu⁸⁵ je uvedeno, že se zásada materiální pravdy se neaplikuje, pokud tak stanoví trestní řád, je přesto nutné zde toto porušení zásady zmínit. Podle profesora Jelínka pozbylo platnosti, že „orgány činné v trestním řízení jsou povinny provést určitý procesní úkon, jsou-li dány zákonné podmínky pro jeho provedení bez ohledu na stanovisko a postavení dotčených osob. Nově je zavedena koncepce smluvních stran, které mezi sebou jednájí. Je zrušena koncepce, podle které stát má vrchnostenské oprávnění a vystupuje vůči ostatním subjektům trestního řízení z pozice nadřízeného subjektu“⁸⁶.

2.2.1.3.6 Zásada presumpce nevinny

Zásada presumpce nevinny⁸⁷ je nejen jednou ze základních dokazovacích zásad trestního řízení, jde i o obecnou zásadu, která je zakotvena na úrovni ústavněprávní a také v mezinárodních smlouvách. Jedná se o zásadu, která zaručuje osobě, proti níž je trestní řízení vedeno, po celou dobu toho trestní řízení, bude považována za nevinou, a to do té doby, dokud její vina nebude prokázána zákonným způsobem⁸⁸. V článku 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod je uvedeno, že „Každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za

82 DOSTÁLOVÁ, Markéta. Dohoda o vině a trestu. Brno, 2014. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí práce JUDr. Milana Hrušáková str. 40

83 § 2 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

84 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 135-137

85 § 2 odst. 4, věta první zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

86 JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící. Bulletin advokacie 2012, č. 10, s. 19

87 § 2 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

88 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 129-131

nevinného, dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.⁸⁹

Tato zásada je jednou z nejzákladnějších zásad trestního práva, objevuje se v současnosti v téměř každém z právních řádů, patří mezi základní zásady lidských práv. Její sdělení, že nikdo nemá být považován za vinného, dokud to neprokáže soud, zajišťuje každému odviněnému, aby nebyl šikanován ve svém soukromém, ani pracovním životě. A jediný, způsob, jak změnit statut člověka z nevinného na vinného má pouze soud. V případě dohody o vině a trestu, dochází k narušení této zásady, obviněný chce uzavřít dohodu o své vině, automaticky i mění svůj statut na vinný a následně soud již na něj nemůže nahlížet v průběhu jednání jako na nevinného, a je tedy označený jako vinný ještě předtím, než soud rozhodne.

Evropský soud pro lidská práva řešil již několikrát požadavky obviněných o presumpci nevin⁹⁰. ES dospěl k závěru, pokud se obviněný sám dozná a uzná vinu, dostává se na pozici jako by o jeho vině rozhodoval sám soud. Z tohoto důvodu je zásada presumpce nevin zachována, vzhledem k tomu, kdy je dohoda o vině a trestu sjednána s obviněným dobrovolně, bez nátlaku a s poučením o jeho právech, případně i rizicích, které podstupuje, pokud uzavře tuto dohodu, a nedojde k zjištění viny při soudním procesu⁹¹.

2.2.1.3.7 Zásada ústnosti

Zásada ústnosti⁹² je velmi úzce spjata se zásadou bezprostřednosti. Důležitost této zásady se uplatňuje zejména během řízení před soudem, ale uplatňuje se také v přípravné řízení, i když nutno podotknout velmi omezeně. Jedná se o princip, při kterém soud rozhoduje na základě ústního přednesu a ústně provedených důkazů a umožňuje soudu si vytvořit jasný názor na konkrétní důkaz⁹³, ačkoliv i zde existují výjimky⁹⁴.

K porušení této zásady u dohody o vině a trestu dochází velmi obdobně jako je tomu u zásady bezprostřednosti. Tím, že je sjednávání dohody neveřejné a soudce se na něm sám nepodílí, nemůže si vytvořit jasný názor na důkazy, neboť dle ustanovení § 314q odst. 5 trestního řádu soud dokazování neprovádí a jedině, co soudu náleží je, pokud to považuje za

89 Čl. 40 odst. 2 usnesení č. 2/1993 Sb. listina základních práv a svobod - znění od 01.01.1999

90 Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 8. 1987, Lutz proti Německu, Series A č. 123

91 VIDRNA, Jan. Presumpce nevin. EPravo [online]. 2014, 14. 1. 2014 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/presumpce-nevin-93329.html>

92 § 2 odst. 11 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

93 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 170-171

94 Například přečtení protokolu o výpovědi znalce za podmínek § 211 odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

důvodné a potřebné může vyslechnout obviněného a tím si potvrdit, návrh na schválení dohody o vině a trestu.

2.2.1.3.8 Zásada veřejnosti

Projednávání trestních věcí před soudem, které musí probíhat veřejně, za přítomnosti a účasti veřejnosti možnosti sledovat soudní jednání. Zásada veřejnosti⁹⁵ může být porušena pouze na základě zákonem stanovených situací a podmínek, kterými je veřejnost při hlavním jednání a veřejném zasedání vyloučena⁹⁶. I přesto, že existují důvody pro vyloučení veřejnosti během hlavního líčení, vyhlášení rozsudku soudu musí být předneseno vždy veřejně. Výjimkou z této zásady je pouze institut trestního příkazu a institut dohody o vině a trestu⁹⁷.

Ačkoliv není zásada veřejnosti v případě dohody o vině a trestu zcela porušena, dochází k jejímu zmenšení. Jak již bylo uvedeno výše samotný proces dohavadacího řízení probíhá neveřejně v soukromém jednání státního zástupce a obžalovaného, případně obhájce nebo poškozeného. Často se jedná o soukromý rozhovor pouze dvou maximálně tří osob, ale veřejnost je z tohoto jednání zcela vyloučena. Po projednání návrhu o schválení dohody o vině a trestu soudem, je toto jednání veřejné. Jedná se tedy pouze o částečné porušení této zásady.

2.2.1.3.9 Zásada volného hodnocení důkazů

Zásada volného hodnocení důkazů⁹⁸ umožňuje orgánům činným v trestním řízení hodnotit důkazy na základě jejich vnitřního přesvědčení jednotlivě i souhrnně. Jedná se o volnost v tom, jaké množství důkazů je potřebných pro daný konkrétní případ. Stejně tak není jasně určeno, jaká váha se má danému důkazu přiřadit a je to tak na rozhodnutí soudu.⁹⁹

Dohoda o vině a trestu porušuje také zásadu volného hodnocení důkazů podobně jako je tomu u zásady ústnosti¹⁰⁰. U soudu není možné provést dokazování, pouze vyslechnout obviněného a opatřit všechna potřebná vysvětlení. Profesor Jelínek z porušení této zásady usuzuje, že „elektivní hodnocení důkazů jako atribut dohody o vině a trestu evokuje názor, že

95 § 2 odst. 10 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

96 Například jen pokud by hrozilo odhalení utajované informace chráněné zvláštním zákonem, ohrožení mravnosti, ohrožení bezpečnosti svědků, případně v některých případech u řízení ve věci mladistvých

97 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 166-169

98 § 2 odst. 6 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

99 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 155

¹⁰⁰ Více v kapitole 2.2.1.3.7 (Zásada ústnosti)

se vytváří dva typy řízení, jeden standardní a jeden nestandardní, víceméně neveřejný, ve kterém dochází spíše než ke hledání spravedlnosti k obchodování se spravedlností¹⁰¹.

2.2.1.3.10 Zásada vyhledávací

Povinnost na základě, které jsou orgány činné v trestním řízení povinny zjišťovat právně relativní skutečnosti a vyhledávat k nim důkazy. Zásada vyhledávací¹⁰² v sobě nese tři podstatné skutečnosti.

První z nich je procesní odpovědnost za zjišťování skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Ačkoliv trestní řád počítá se součinností stran, mohou být tyto strany i nečinné, ale tato nečinnost nezabavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti, aby zajišťovaly relevantní skutečnosti z úřední povinnosti, Zároveň nečinnost neznamená automatický souhlas a je nutné vše důkladně přezkoumat.

Druhou jsou tzv. nesporné skutečnosti v trestním řízení, za které jsou považovány ty, které ani jedna ze stran nepopírá a nemusí být předmětem dokazování. První z nich jsou skutečnosti, o nichž se jednalo ve zkráceném přípravném soudním řízení dle ustanovení § 314b odst. 2 trestního řádu a rozhodnutí o upuštění dokazování ve věcech, které strany označily za nesporné dle ustanovení §314d odst. 2 trestního řádu¹⁰³.

Zásada vyhledávací neplatí pokud se při dohodě o vině a trestu obviněný ke skutku již přiznal, jak tvrdí profesor Jelínek „skutkový stav, který je podkladem pro rozhodnutí soudu schvalujícího uzavřenou dohodu o vině a trestu, není tvořen tak, že by orgány činné v trestním řízení u úřední povinnosti a bez návrhu stran vyhledávaly důkazy a bez návrhu je provedly, ale je výsledkem sjednané dohody mezi obviněným a státní zástupcem“¹⁰⁴, jak je tedy zřejmé tato zásada se uplatňuje pouze do chvíle, kdy se o dohodě začne jednat, následně již toto není možné.

2.2.1.3.11 Zásada zajištění práva na obhajobu

Zásada zajištění práva na obhajobu se řadí mezi základní zásady společné celému trestnímu řízení. Dle ustanovení § 2 odst. 13 trestního řádu „ten, proti němuž se trestní řízení vede, musí být v každém období řízení vhodným způsobem a srozumitelně poučen o právech umožňujících mu plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce. Všechny

101 JELÍNEK, Jiří Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. Bulletin advokacie, 2012, č. 10, s. 24.

102 § 2 odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

103 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 151-153

104 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 154

orgány činné v trestním řízení jsou povinny umožnit mu uplatnění jeho práv.¹⁰⁵ principem tedy je zajištění plné ochrany práv toho proti komu je řízení vedeno, a to řádně a včas všemi orgány činnými v trestním řízení. Jedná se o obecnou zásadu, která je mimo trestní řád zaručena také mezinárodními smlouvami i na ústavněprávní úrovni¹⁰⁶, konkrétně v čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

V minulosti bylo sjednávání dohody o vině a trestu podmíněno nutnou obhajobou, to se ale změnilo v loňském roce přijetím novely. Dřívější argumentace byla postavena na nutnosti informovat obviněného o jeho právech a povinnostech, co se uzavření dohody týče, tato povinnost ale byla dává zejména soudu a státnímu zástupci, kteří mají povinností obviněného informovat o možnosti uzavřít dohodu o vině a trestu za daný trestný čin, pokud je to možné a také ho informovat o všech možných rizicích s ní spojených. Z praxe není momentálně možné ale zjistit, zda došlo k rapidnímu úbytku účasti obhájců při sjednávání dohody o vině a trestu. Je logické, že k tomu ani s největší pravděpodobností v budoucnu nedojde, neboť málokdo si natolik věří, aby onu dohodu sjednal se státním zástupcem sám, a protože mu nic v přítomnosti jeho obhájce neočekáváme, že by se tak v budoucnu stávalo často. Zároveň ale pokud se tak stane, soud stále garantuje správnost, přiměřenost a zákonnost dohody o vině a trestu, a tak by nemělo i bez přítomnosti obhájce docházet k nespravedlivému procesu vůči obžalovanému.

2.2.2 Společenské aspekty

2.2.2.1 Sociální vrstvy

Dohoda o vině a trestu vytváří nerovnost postavení ve společnosti, zejména mezi sociálně slabšími jedinci a ekonomicky stabilní střední a vyšší třídou společnosti. Tento argument vytváří názor, že existují možnosti zneužití dohody o vině a trestu u movitého a ekonomicky silného pachatele vůči sociálně slabší oběti trestného činu. Zejména je vysoké riziko u trestných činů části druhé, hlavy V (trestné činy proti majetku) a hlavy VI (trestné činy hospodářské) trestního zákoníku. Tímto může v praxi docházet až ke korupci, kde obžalovaný dostane nižší trest výměnou za vyšší odškodnění pro sociálně slabou oběť. A mohou se tak pachatelé ze svého činu „vykoupit“, což je také podle J. Musila známé zejména ze zahraničí, ale ani Česká republika nemusí být v tomto výjimkou¹⁰⁷.

105 § 2 odst. 13 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

106 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 174-180

107 Musil, J.: Dohoda o vině a trestu. In Rekodifikace trestního práva procesního (aktuální problémy). Sborník č. 41. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008

2.2.2.2 Nerovnost občanů před zákonem

Protože se nejedná o zásadu v pravém smyslu slova, byla do této práce zařazena samostatně z důvodu svého významu. Konkrétně se jedná o vymezení práva, tak jak je uvedeno v čl. 20 Listiny základních práv Evropské unie tedy, že před zákonem jsou si všichni rovni¹⁰⁸ a zároveň také zakotveno v listině základních práv a svobod, kde lidé jsou si rovni v právech¹⁰⁹ a to bez rozdílu, bez diskriminace¹¹⁰.

Podle některých odborníků může při dohodovacím řízení dojít k porušení této zásady, respektive práva, a to tím způsobem, že v praxi dva pachatelé dostanou za stejný trestný čin, při dodržení stejných skutkových podstat a okolností dva naprosto odlišné tresty, a to nejen na základě toho, zda se o uzavření dohody pokusí pouze jeden z nich, ale i na základě vyjednávacích schopností jejich obhájce. Tyto pochybnosti zdůrazňuje i profesor Musil, který nachází rozdíl mezi klasickým soudním řízením a schválením dohody o vině a trestu zejména v tom, že „trest (nebo jiné opatření sankční povahy), ukládaný po uzavření dohody, je zpravidla podstatně mírnější než v případech, kdy k uzavření dohody nedošlo. Je-li tomu tak (a veškeré zahraniční zkušenosti ukazují, že tomu tak skutečně je), vyvstává zásadní otázka nerovného nakládání s pachateli: Za jinak stejných podmínek (stejná závažnost činu, stejné možnosti nápravy a stejné poměry pachatele) dochází k tomu, že jsou uloženy rozdílné tresty (mírnější x přísnější). Je spravedlivé, aby takového zvýhodnění (někteří autoři je nazývají „bonus“ nebo „rabat“) se dostalo pachateli jenom za to, že svým doznáním usnadnil práci orgánům činným v trestním řízení?“¹¹¹.

2.2.3 Vzájemné vztahy stran

Na rozdíl od soukromého práva v trestním právu neplatí rovnost stran, ale z určitého hlediska je možné na dohodu o vině a trestu nahlížet jako na smlouvu uzavřenou dvěma si navzájem rovnými stranami. Docent Pipek ve svém článku uvádí, že zavedením dohody o vině a trestu dochází k nebezpečnému přiblížení trestního práva k právu občanskému, kde platí zásada autonomie vůle¹¹², tedy strany si mohou svobodně ujednat práva a povinnosti, pokud to není zákonem zakázáno (dobré mravy, veřejný pořádek atd.)¹¹³. „Za jisté negativum by bylo

108 Čl. 20 Listiny základních práv Evropské unie (2010/C 83/02)

109 Čl. 1 usnesení č. 2/1993 Sb. listina základních práv a svobod - znění od 01.01.1999

110 Čl. 3 odst. 1 usnesení č. 2/1993 Sb. listina základních práv a svobod - znění od 01.01.1999

111 MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. Kriminalistika. 2008, roč. 41, č. 1, ISSN 1210-9150, str 3-26

112 § 1 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.01.2021

113 PIPEK, J. Oficiální nebo dalekosáhlé privatizované trestní řízení, Právník č. 12/2000, str. 1144 - 1181

možno pokládat samotnou podstatu uzavírání jakékoliv smlouvy, kterou je fakticky i dohoda o vině a trestu. Dospět k dohodě znamená zpravidla ústup každého z účastníků smluvního vztahu z původních předpokladů, tedy i státní zástupce bude muset (častěji než dnes¹¹⁴) ustupovat od své původní představy. Pokud totiž odmítne dohodu uzavřít, bude muset projít kompletním procesem dokazování s možností, že po rozsáhlém výdaji své pracovní energie dojde nakonec výsledku, který mohl vyjednat již v přípravném řízení.¹¹⁵

2.2.4 Prohlášení o vině

2.2.4.1 Věrohodnost prohlášení obviněného vině

Jedním z velmi silných argumentů proti dohodě o vině a trestu je nemožnost odhalit věrohodnost uděleného doznání. Existuje několik typů pohnutek, které vedou k nepravdivému přiznání. Jedním z nich je snaha chránit někoho, kdo skutečně daný čin spáchal a případně ho uchránit od přísnějšího trestu, neboť se jedná o recidivistu. Dalším typem je obviněný, proti němu důkazy hovoří jasně, a dohoda o vině a trestu mu nabízí mírnější trest. Toto je silným argumentem zejména po zrušení nutnosti obhajoby, neboť obžalovaný nemusí zcela rozumět praxi soudu, a tak správně odhadnout jaký trest, by se mu dostal při klasickém soudním řízení. Posledním zmíněným typem je obviněný, kterému může připadat, že je na něj vyvíjen psychický nátlak na uzavření dohody ze strany státního zástupce nebo vlastního obhájce¹¹⁶.

2.2.4.2 Vynucené přiznání o vině

V minulosti byly pro vynucení přiznání viny obžalovaným používány dnes již zakázané praktiky jako tortura nebo mučení, kdy, ačkoliv samotné porušení nesmělo být horší než trest, je pochopitelné, že ve velkém množství případů se v minulosti přiznal k předkládanému trestnému činu i zcela nevinný člověk. V dnešní době, je ale kladen velký důraz na snahu získat doznání ještě před začátkem soudního procesu, a to různými formami zejména psychologického nátlaku¹¹⁷.

Z důvodů, které v minulosti vedly k velkému množství nepravdivých doznání je nejen v českém právním řádu zakotveno pravidlo, že doznání obviněného nezbavuje orgány činné v

114 Poznámka: dnes myšleno v roce 2009

115 Šabata, K., Růžička, M. Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské právní úpravy. Státní zastupitelství, 2009, č. 6, s. 8.

116 MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. Kriminalistika. 2008, roč. 41, č. 1, ISSN 1210-9150. str. 17

117 ŠÁMAL, P. Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému. Praha: Codex Bohemia, 1999, s. 36.

trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu¹¹⁸, což institut dohody o vině a trestu částečně nesplňuje.

Je samozřejmě nutné zmínit, že v případě českého trestního řádu se jedná o prohlášení obviněného¹¹⁹, že daný skutek spáchal, a nikoliv uznání viny a v případě následujícího navrácení věci zpátky do přípravného jednání a následně i řízení před soudem, tak se k takovému prohlášení nepřihlíží¹²⁰.

2.2.4.3 Naplnění účelu a smyslu trestu

Účelem trestu je:

- ochrana společnosti před pachateli trestných činů,
- zabránit odsouzenému v dalším páčání trestné činnosti,
- vychovávat odsouzeného k tomu, aby vedl řádný život,
- generálně preventivní účinek trestu¹²¹.

2.2.4.3.1 Ochrana společnosti před pachateli trestných činů

Ochrana společnosti znamená ochranu zejména práv a svobod případného poškozeného před pachatelem, a to zejména prostřednictvím zabránění pachateli v páčání další trestné činnosti, jeho vedení k řádnému životu, případně i jeho převýchova.¹²² Tohoto je možné docílit i prostřednictvím ochranných opatření, které je možné uložit i v rámci dohody o vině a trestu.¹²³

2.2.4.3.2 Zabránit odsouzenému v dalším páčání trestné činnosti

Zabránit páčání další trestné činnosti je možné fyzickým znemožněním ho činit, vytvořením fyzických zábran nebo nepřímo prostřednictvím existence trestu v zákoně, kdy jedinec nebude páchat trestnou činnost, protože by mu za ni byl udělen trest. Účelem uzavření dohody o trestu a vině je i zabránit páčání další trestné činnosti lze fyzicky prostřednictvím udělení trestu, který ho oddělí od společnosti¹²⁴. Nutno konstatovat, že v některých případech k efektivnějšímu zabránění bude dosaženo spíše v řádném trestním řízení.

118 § 2 odst. 5, věta druhá, zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

119 § 175a odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

120 § 314s odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

121 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3. str. 401

122 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3. str. 401

123 LATA, Jan. Účel a smysl trestu. Praha: LexisNexis, 2007. Knihovnička LexisNexis. ISBN 978-80-86920-24-5. s. 29.

124 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3. str. 401

2.2.4.3.3 Vychovávat odsouzeného k tomu, aby vedl žádný život

Převýchovu pachatele je možné prostřednictvím institutu dohody o vině a trestu velmi efektivně, neboť on sám se na její tvorbě částečně spolupodílí, a tak je zřejmé, že o svou vlastní nápravu sám má velký zájem.

2.2.4.3.4 Generálně preventivní účinek trestu

Jak bylo již v minulosti několikrát zdůrazněno dohoda o vině a trestu zajišťuje mírnější trest oproti klasickému soudnímu řízení, a proto není jako preventivní účinek vhodná, pro případné pachatele je více odrazující, pokud případný trest bude přísnější, než aby je odradila možnost činu spáchat, přiznat se k činu a získat nižší trest, který pro ně případně může být i více akceptovatelný, a tedy nebude plnit funkci odrazení od páčání trestné činnosti.

2.2.4.4 Psychologická vhodnost pachatele k udělení dohody o vině a trestu

Psychologové rozdělují pachatele na různé typy, a to zejména s ohledem na to, jaký byl jejich život před spácháním trestného činu, případně, jaké pohnutky ho k tomuto činu vedly. Na základě jedné z těchto typologií je možné i definovat, zda dohoda o vině a trestu bude pro pachatele dostatečným trestem, který ho odradí od páčání další trestné činnosti, nebo se bude jednat pouze o jeho vypočítavost, na základě, které si zvolí doznání jen s cílem mírnějšího trestu, a tedy jakési výhody pro něj. Zároveň je tímto také zohledněno to, zda je schopen institut dohody o vině a trestu chápat.

Typologie pachatelů pro tuto práci byla zvolena podle policejní psycholožky a soudní znalkyně oboru psychologie Ludmily Čírtkové, z důvodu její specializace na viktimologii a forenzní psychologii a ale také z důvodu její dlouholeté přednáškové činnosti na právnické fakultě univerzity Karlovy. Typologie¹²⁵ vychází ze strukturálního přístupu, který hledá důvod kriminality v psychice pachatele, které dělí na pět typů.

2.2.4.4.1 Mentálně nedostačivý typ

Tento typ pachatele má často nižší inteligenci a jeho trestná činnost tomu také odpovídá, jedná se tedy o nepromyšlenou, jednoduchou a přímočarou trestnou činnost. Mezi nejčastější činy, které páchá patří násilná trestná činnost, sexuální útoky na slabší cíle (děti a zvířata) a v případě organizované skupiny je pouze vykonavatelem nápadů a iniciativy druhých. Jeho

125 ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. str. 68

rozdílnost od ostatních typů je zjevná zejména způsobem vyjadřování (omezenou slovní zásobou, jednoduchostí vět atd.). Velmi často přebírá názory za vlastní, proto je velmi komplikované s takovýmto pachatelem vést výslech, neboť při nevhodně vedeném výslechu se může doznat i k činu, který nespáchal¹²⁶.

Z tohoto důvodu, je pro tohoto pachatele uzavření dohody o vině a trestu nevhodné, neboť pokud na něj bude vytvářen státním zástupcem, byť je minimální nátlak na uzavření dohody, může tuto skutečnost vzít jako svůj vlastní nápad a bez menšího rozmyslu dohodu přijmou tak jak ji navrhne sám státní zástupce, tedy bez jakékoliv dialogu. Je tedy pro něj nevhodné řešení trestního stíhání jakoukoliv formou odklonu, nejen dohodou o vině a trestu. S největší pravděpodobností bude nutné přiznat znalce z oboru psychologie a tak nebude k případnému doznání k vině přihlédnout.

2.2.4.4.1.2 Neurotický typ

Neurotický typ je typ pachatele, kterým je většinou mladistvý nebo velmi mladý dospělý, u kterého se vyskytují neurotické poruchy (úzkostnost, slabost, deprese, hysterie atd.). Obvykle tento pachatel páchá vědomou trestnou činností, nikoliv směřovanou proti společnosti obecně, ale směřovanou proti své rodině. Jedná se o typ pachatele, který má často nevyřešené rodinné problémy (přehlížení otcem, přehnaná dominance matky, potřeba sociálního uznání, přehnaná závislost na rodičích atd.). Tento typ nepotřebuje páchat trestnou činností ke svému přežití, často jsou tito pachatelé velmi dobře materiálně zabezpečeni, ale pouze tím upozorňuje na své vlastní problémy. Častými trestnými činy je například krádež nebo prostituce. Tento typ pachatele často vyžaduje psychologickou péči, neboť to je jediný možný způsob, jak zamezit páchání další trestné činnosti¹²⁷.

Možnost uzavřít dohodu o vině a trestu pro tohoto pachatele, je velmi vhodná. Často se jedná jen o osudové klopýtnutí, pachatel svůj čin nijak nezakrývá a ve většině případů se k němu i přizná. Princip dohody o vině a trestu je schopen velmi dobře pochopit a s ohledem na jeho budoucnost je velmi vhodný, pokud jeho trest bude mírnější, ale podmíněn psychologickou pomocí k vyřešení jeho problémů. Tento typ pachatele patří k velmi dobře

126 ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forezní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. str.73

127 ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forezní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. str. 69-70

spolupracujícím se státním zástupcem i policejními orgány a je tedy velmi pravděpodobné, že se bude ve velké míře snažit o své polepšení a nápravu škody, kterou způsobil.

2.2.4.4.1.3 Psychopatický typ

Psychopatický typ pachatele, má diagnostikovanou psychiatrickou diagnózu, pro okolí se jedinec vymyká normálu. Je tedy již na první pohled zřejmé, že se jedná o psychopatického jedince. Tato diagnóza je trvalá a jedinec se vyznačuje „projevující se svéráznými, nápadnými a zvláštními způsoby chování a prožívání“¹²⁸. Komunikace s jedincem tohoto typu je velmi náročná a často bohužel i nemožná.

Ve většině případů zamezuje možnost sjednání dohody o vině a trestu, a to také s ohledem na závažnost a četnost páchaní zejména zvláště závažných trestných činů, a to zejména zvláště sadistickým způsobem, tedy za účelem, co největšího utrpení pro oběť. Psychopatický typ pachatele potřebuje zejména odbornou pomoc, která mu je zajištěna také prostřednictvím pravomocného rozsudku soudu, bez uzavření dohody o vině a trestu¹²⁹.

2.2.4.4.1.4. Psychotický typ

Pachatel, který v době spáchání trestného činu trpí některou ze závažných duševních onemocnění (psychóz) je psychotickým typem. Většina trestných činů, které tento pachatel spáchá jsou zejména násilnými trestnými činy s bizarním a nelogickým odůvodněním. Čírtková uvádí, že příkladem může být, že „zavraždí vlastní děti, aby je ušetřil před vysávání prostřednictvím paprsků z jiné planety“¹³⁰. Jedná se tedy o pachatele, ke kterému je nutné vždy přizvat znalce z oboru psychiatrie. Je také nutné přezkoumat věrohodnost jeho výpovědi, což neznamená, že by nebyl zcela nezpůsobilý ji podat, jen je složitější ji získat¹³¹.

S ohledem na možnost uzavření dohody o vině a trestu není psychotický typ pachatele vhodný. Z podobného důvodu jako je tomu u psychopatického typu pachatele, ani pro jednoho z nich není dohoda o vině a trestu adekvátní pomocí k nepáchání další trestné činnosti. Oba tyto typy potřebují odbornou pomoc, kterou nelze zajistit prostřednictvím dohody o vině a trestu.

128 ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forezní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. str. 71

129 ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forezní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. str. 71-73

130 ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forezní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. str. 74

131 ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forezní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. str. 73-74

2.2.4.4.1.5 Socializovaný (normální) typ

Jedná se o typ pachatele, „jde o osobnost, na kterou se vztahují obecné poznatky o chování a prožívání“¹³² a tento jedinec po spáchání činu pocítuje běžné reakce, lítost, smutek, obavy, strach, úzkost atd. Skutek, který spáchal je spíše výjimečným excesem v rámci jeho života a došlo k němu na základě snadno pochopitelných okolností (tlak situace, nedbalost, neznalost kriminálního jednání atd.). Skutek se jedinec nebude snažit ničím zakrýt, komunikace s ním není složitá a velmi dobře si uvědomuje, co spáchal.

Uzavření dohody o vině a trestu je pro něj tedy velmi vhodným nástrojem, neboť s největší pravděpodobností se již jeho pochybení nebude opakovat a ačkoliv mírnější trest získaný prostřednictvím dohody o vině a trestu pro něj bude adekvátním, dokonce možná i vhodnějším, neboť pokud bude chtít poškozené straně nahradit škodu, může to udělat ve vyšší míře než jak mu určí soud při klasickém soudním řízení, samozřejmě je nutné zamezit uplácení poškozeného, které je popsáno v kapitole 2.2.2. (Společenské aspekty)¹³³.

Shrnutí: dohoda o vině a trestu není vhodná pro každého a je nutné zohlednit, co nejvíce kritérii, která by mohla vést k uzavření dohody, která nebude mít nápravný charakter, nebo se bude jednat o takovou dohodu, kterou pachatel uzavřel z nepochopení nebo neznalosti jejího institutu.

2.2.5 Časová náročnost - Prodloužení předsoudní fáze trestního řízení

Jak již bylo zmíněno výše je zjevné, že institut dohody o vině a trestu zajisté zkracuje časovou náročnost u konkrétních projednávaných případů při jednání u soudu. Za statistik Českého statistického úřadu, je ale možné zjistit, že k samovolnému zkracování doby trvání trestního řízení docházelo již před rokem 2012 a je tedy pravděpodobné, že by k tomuto zrychlování docházelo i nadále. Jak je ale vidět z tabulky níže od roku 2013 ke zrychlení řízení nedošlo, ba naopak v některých letech došlo i k výraznému zpomalení, tak jako v případech krajských soudů v roce 2017 došlo k navýšení o 31 % oproti předchozímu roku 2006.

Průměrná délka řízení v trestních věcech ode dne nápadu do dne nabytí právní moci ¹³⁴

132 ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. str. 68

133 ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9. str. 68-69

134 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD.: Pravomocná rozhodnutí soudu a průměrné délky soudního řízení. [tabulka]. In: Český statistický úřad. Kriminalita, nehody [online] Vygenerováno 07.03.2021 10:26:29 [2021-03-07]. Dostupné z: [https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afz=vystup-objektvyhledavani&vyhltext=trestn%C3%AD+%C5%99%C3%ADzen%C3%AD&bkv=dHJlc3Ruw60gxZnDrXplbsOt&kat](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afz=vystup-objektvyhledavani&vyhltext=trestn%C3%AD+%C5%99%C3%ADzen%C3%AD&bkv=dHJlc3Ruw60gxZnDrXplbsOt&katalog=all&pvo=KRI01)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Průměrná délka řízení okresních soudů ve dnech	254	242	222	219	213	207	192	181	173	168	163	166	166
Procentuální změna oproti minulému roku		-4,7	-8,3	-1,4	-2,7	-2,8	-7,2	-5,7	-4,4	-2,9	-3,0	1,8	0,0
Průměrná délka řízení krajských soudů ve dnech	697	714	702	696	611	672	687	541	628	581	591	538	705
Procentuální změna oproti minulému roku		2,4	-1,7	-0,9	-12,2	10,0	2,2	-21,3	16,1	-7,5	1,7	-9,0	31,0

Tabulka 1 Průměrná délka řízení v trestních věcech ode dne nápadu do dne nabytí právní moci

Je tedy zřejmé, že pokud skutečně institut dohody o vině a trestu zkracuje dobu projednávání případu u soudu, dochází tím ale k prodlužování předsoudní fáze trestního řízení, a to tím způsobem, že samotné sjednávání dohody je tedy, podobně zdoluhavé jako tomu bylo při projednávání u soudu nebo dokonce delší. Na tuto problematiku již upozorňoval i advokát a vysokoškolský pedagog Vladimír Filičko, odklony nepřiměřeně zatěžují státní zastupitelství a tím způsobují průtahy trestního řízení ještě předtím, než případ převezme soud¹³⁵.

2.2.5.1 Administrativní náročnost sjednání dohody o vině a trestu a zbytečné průtahy obviněným

Jedním z důvodů zdoluhavosti samotného sjednávání dohody o vině a trestu může být i její administrativní náročnost, v minulosti bylo poukazováno na to, že nutnost obhajoby a nemožnost sjednání dohody o vině a trestu u zvláště závažných zločinů zamezuje jednoduššímu sjednávání dohody. V minulém roce byly zavedeny změny, které tyto aspekty zrušily, přesto, ale může k průtahům docházet, a to zejména ze strany obviněného, který bude obhajobu vyžadovat, nebo se obviněný nedostaví na jednání o dohodě o vině a trestu a pokud se dostaví, vyjednávání o obsahu samotné dohody prodlouží toto jednání¹³⁶.

135 FILIČKO, M. Dohoda o vine a treste. Justičná revue, 2006, č. 8 - 9, s. 1120.

136 FRYŠTÁK, M., Žatecká, E. Dokazování hospodářských trestných činů a dohoda o vině a trestu. Vanduchová, M., Grívna, T., (eds.) Rekodifikace trestního práva procesního (aktuální problémy). Sborník č. 41. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008, s. 26.

3 Současná právní úprava dohody o vině a trestu

3.1 Charakteristika pojmu dohoda o vině a trestu

Dohoda o prohlášení viny a přijetí trestu (pro který je používán běžnější název „dohoda o vině a trestu“ nebo pouze „dohoda“) je zakotven v trestním řádu v ustanovení § 2 „návrh na schválení dohody o prohlášení viny a přijetí trestu (dále jen „dohoda o vině a trestu“), který podává státní zástupce“¹³⁷.

Institut dohody o vině a trestu se stal součástí českého právního řádu přijetím osmdesáté třetí novely¹³⁸ zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu) dne 1. září 2012. A to rozdělením do dvou samostatných částí.

Předně je zařazení přípravy dohody o vině a trestu do druhé části trestního řádu v oddílu šestém¹³⁹, a to v rámci přípravného řízení. Druhá část upravující schvalování dohody o vině a trestu je zařazená ve třetí hlavě v oddílu osmém¹⁴⁰, a to jako zvláštní způsob řízení před soudem.

Dohoda o vině a trestu se řadí mezi tzv. odklony, které jsou v českém trestním řádu považovány za prostředky rychlejšího a snadnějšího vyřizování trestních věcí. Jedná se tedy o způsob řešení přetíženosti justice. Zákonodárce se také dlouhodobě snaží o větší příklon k restorativní justici¹⁴¹, která používá odklony v trestním řízení jako způsob zastavení trestního stíhání a urovnání konfliktní situace mezi pachatelem a poškozeným, tedy k jakémusi způsobu dialogu v trestních věcech¹⁴².

Podle profesora Jelínka je dohoda o vině a trestu charakterizována jako dohoda uzavřená mezi obviněným a státním zástupcem, v níž obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Státní zástupce dojedná sankci za protiprávní jednání obviněného, následně je nutné návrh předložit soudu ke schválení k nabytí právních účinků¹⁴³.

137 § 2 odst. 8 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

138 Novela č. 193/2012 Sb. provedená zákonem č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen trestní zákoník), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.

139 § 175a a následující zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

140 § 314o a následující zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

141 Více v kapitole 2.1.3.2 (Restorativní justice)

142 ŠČERBA, Filip. Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice. Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4. str. 14

143 JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783. str. 224

3.2 Novela z roku 2020

Dne 1. října 2020 nabyla účinnosti novela, provedená zákonem č. 333/2020 Sb., kterým se změnil zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen trestní zákoník), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.

Jedná se o novelu, která přinesla mnoho zásadních změn týkajících se nejen institutu dohody o vině a trestu, ale také například i práva hmotného. Jedná se o reakci na poznatky z praxe a jak uvádí důvodová zpráva¹⁴⁴ jejím cílem je „ulevit přetíženým soudům, a přesto účinně potrestat pachatele, přičemž mu dává větší prostor pro přijetí odpovědnosti a zodpovědnosti za jím spáchaný trestný čin¹⁴⁵“.

Celkově došlo v rámci dohody o vině a trestu k třem velmi významným změnám, které mají zejména napomoci k širšímu využívání tohoto institutu, tak jak je již využíván ve Spojených státech amerických, kdy až 90 % všech projednávaných případů skončí doznáním viny. Na Slovensku, je motivace ke sjednání dohody o vině a trestu podnětem zejména odměnou pro obhájce, pokud totiž dojde ke sjednání dohody o vině a trestu ještě před podáním obžaloby, náleží obhájci mimo příslušnou odměnu také odměna ve výši čtyřnásobku jeho základní tarifní odměny za jeden úkon právní služby¹⁴⁶.

Institut dohody o vině a trestu zůstal v této novele, zakotven ve stejných ustanovení jako tomu bylo doposud, i jeho rozdělení do dvou částí. V první části je zařazení přípravy dohody o vině a trestu do druhé části trestního řádu v oddíle šestém¹⁴⁷, a to v rámci přípravného řízení. Druhá část upravující schvalování dohody o vině a trestu je zařazená ve třetí hlavě v oddíle osmém,¹⁴⁸ a to jako zvláštní způsob řízení před soudem. Nově zde byla zakotvena třetí část v hlavě třinácté, v oddílu třetím novými ustanoveními § 206b), 206c) a 206d) trestního řádu, jako část upravující institut dohody o vině a trestu po zahájení hlavního líčení.

144 POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Důvodová zpráva k sněmovnímu tisku č. 453/0. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=453&CT1=0>

145 KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu [online]. 12. 12. 2020 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/12/12/velka-novela-trestnich-predpisu-aktualni-otazky-dohody-o-vine-a-trestu/>

146 STRÍŽ, David. Dohoda o vině a trestu ve světle novelizace trestního zákoníku. EPravo [online]. 3. 9. 2020 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dohoda-o-vine-a-trestu-ve-svetle-novelizace-trestniho-zakoniku-111800.html>

147 § 175a a následující zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

148 § 314a a následující zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

3.2.1 Nutná obhajoba

V předchozí právní úpravě byla povinná obhajoba¹⁴⁹ zakotvena pro všechny obviněné, kteří měli zájem o sjednání dohody o vině a trestu. Původně zákonodárce argumentoval v důvodové zprávě¹⁵⁰, že nutná obhajoba má chránit obviněného a jeho práva, což zejména znamenalo, především poučení obviněného o jeho právech, právu na obhajobu a seznámení obžalovaného s možnými důsledky sjednání dohody o vině a trestu. A zároveň dohlédnout na to, aby prohlášení o spáchání skutku bylo provedeno zcela dobrovolně a bez nátlaku.

Osmiletou praxí, ale bylo zjištěno, že zprvu oprávněné obavy nebyly zcela na místě, neboť jak je uvedeno v důvodové zprávě novely¹⁵¹, existují tři zásadní argumenty, proč není nutné povinnou obhajobu vyžadovat.

„1) Podle důvodové zprávy iniciování sjednávání dohody nevyžaduje žádný kvalifikovaný návrh obviněného. V praxi totiž konkrétní trest a jeho podmínky vždy navrhuje státní zástupce. Samozřejmě lze připustit i možnost, že v průběhu sjednávání dohody skutečně dojde k protinávru obviněného, který v konečném důsledku může přesvědčit státního zástupce o mírnějším trestu. Nicméně pokud ani ve standardním řízení o méně závažných trestných činech, v rámci, kterých nejsou naplněny zákonné podmínky pro nutnou obhajobu, nemusí mít obviněný obhájce. Není nezbytné trvat na obhajobě ani při sjednávání dohody o vině a trestu ve věcech, kdy nejsou jinak splněny podmínky pro nutnou obhajobu.

2) Argument vychází z toho, že je již uznáváno, že nutná obhajoba není potřeba, když je vydán trestní příkaz, při rozhodování obviněného, zda podá odpor či nikoli, není důvod předpokládat, že obdobná úprava by nemohla platit v rámci sjednávání dohody.

3) Každá dohoda o vině a trestu je předmětem schválení soudem, který garantuje a dohlíží nad její zákonností, správností a přiměřeností. Soud v rámci veřejného zasedání vyzve obviněného, aby se k dohodě vyjádřil. Ujistí se, zda obsahu návrhu dohody, jakož i jejím následkům zcela rozumí. Dále zjišťuje, zda prohlášení obviněného o spáchání skutku bylo učiněno dobrovolně, bez nátlaku, zda byl obviněný předem poučen o svých právech a zda jsou známy důsledky sjednání dohody. Pokud by v tomto okamžiku bylo zřejmé, že práva obviněného byla nějakým způsobem zkrácena, nebo ovlivněna, měl by soud vždy přistoupit k

149 § 36 odst. 1 písm. d) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.06.2020 (neplatné znění)

150 POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Důvodová zpráva k sněmovnímu tisku č. 510/0. [online]. [cit. 2021-02-22]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=510&ct1=0>

151 POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Důvodová zpráva k sněmovnímu tisku č. 453/0. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=453&CT1=0>

neschválení takové dohody a vrácení věci státnímu zástupci. Změna se netýká ostatních důvodů nutné obhajoby, které se použijí i v případech sjednávání dohody o vině a trestu¹⁵²“.

Základním principem je, pokud si obviněný přeje mít svého obhájce, není nic, co by mu v tom bránilo. Zároveň v případech nutné obhajoby, je obhájce i nadále vyžadován, popřípadě pokud státní zástupce uzná za vhodné, aby měl obviněný obhájce, a to zejména z důvodů tělesných nebo duševních vad, které mohou způsobit pochybnosti u státního zástupce, že obviněný není schopen se sám hájit, může mu to být nařízeno ustanovení obhájce¹⁵³.

3.2.2 Rozsah trestných činů

V minulosti také nebylo možné sjednat dohodu o vině a trestu u zvláště závažných zločinů, neboť to trestní řád výslovně zakazoval¹⁵⁴, a tím se využití tohoto institutu výrazně zúžilo.

Novelou z podzimu roku 2020 je možné sjednat dohodu o vině a trestu u všech trestných činů s výjimkou řízení proti uprchlému, nebo v rámci řízení s mladistvým do osmnácti let,¹⁵⁵ neboť nebyl v praxi zjištěn „totiž žádný rozumný a pádný argument, který by odůvodňoval jen omezené použití dohody o vině a trestu jen na přečiny a zločiny, nikoliv na zvláště závažné zločiny¹⁵⁶“.

Původně návrh novely zakazoval sjednání dohody o vině a trestu u osob, jejichž svéprávnost byla omezena, a to zejména z důvodu ochrany jich samých před jejich vlastním pochybením. Mělo se jednat o stejné vyloučení jako je tomu u trestního příkazu.¹⁵⁷

Nakonec při projednávání bylo rozhodnuto, že v tomto případě postačí obecný požadavek nutné obhajoby¹⁵⁸ a povinnost schvalovat dohodu o vině a trestu na veřejném zasedání, čímž je dostatečně zamezeno porušení práv osob s omezenou svéprávností¹⁵⁹.

152 BICEK, Rudolf. Nová pravidla dohody o vině a trestu. Právní rádce [online]. 2020, 6. 11. 2020 [cit. 2021-03-03].

Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-66839600-nova-pravidla-dohody-o-vine-a-trestu>

153 § 36 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

154 § 175a odst. 8 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.06.2020 (neplatné znění)

155 Více upraveno v kapitole 3.9 (Sjednání dohody o vině a trestu u mladistvých)

156 STRÍŽ, David. Dohoda o vině a trestu ve světle novelizace trestního zákoníku. EPravo [online]. 3. 9. 2020 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dohoda-o-vine-a-trestu-ve-svetle-novelizace-trestniho-zakoniku-111800.html>

157 § 314e odst. 7 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

158 § 36 odst. 1 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

159 BICEK, Rudolf. Nová pravidla dohody o vině a trestu. Právní rádce [online]. 2020, 6. 11. 2020 [cit. 2021-03-03].

Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-66839600-nova-pravidla-dohody-o-vine-a-trestu>

3.2.3 Řízení před soudem

Poslední změnou oproti dosavadní úpravě dohody o vině a trestu je přidání možnosti sjednat dohodu o vině a trestu i po zahájení hlavního líčení. Tedy nejenom v rámci přípravného řízení, jako tomu bylo doposud. K této změně došlo zejména z důvodu požadavků státních zástupců, které vzniklo na Memorandu o součinnosti¹⁶⁰, kde se diskutovalo zejména o širším využití odklonů, tedy včetně dohody o vině a trestu.

„Zcela nová ustanovení v podobě § 206b), 206c) a 206 d) trestního řádu dávají možnost předsedovi senátu navrhnout sjednání dohody o vině a trestu, má-li to za vhodné vzhledem k okolnostem. V případě, že strana žalovaná a státní zástupce jsou k takové dohodě svolní, předseda senátu na nezbytnou dobu přeruší hlavní líčení, a to za účelem jejího sjednání mimo hlavní líčení. Dohodu o vině a trestu sjednává státní zástupce s obžalovaným a případně s jeho obhájcem. Pokud by došlo k odročení hlavního líčení, vyrozumí státní zástupce soud bez zbytečného odkladu o výsledku dohodovacího jednání. Pokud se na trestu obžalovaný se státním zástupcem domluví, pokračuje se v hlavním líčení, kde státní zástupce dohodu přednese a navrhne soudu její schválení. Státní zástupce soud vyrozumí také o tom, kdyby nedošlo k dohodě, o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích anebo o vydání bezdůvodného obohacení. Pakliže ke sjednání dohody nedojde nebo soud dohodu o vině a trestu neschválí, pokračuje se na podkladě původní obžaloby v hlavním líčení. Ustanovení § 206c) trestního řádu nově popisuje, že obžalovaný po neschválení dohody o vině a trestu může prohlásit vinu o spáchání skutku anebo některého ze skutků, a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku. Soud poté rozhodne, zda vinu přijímá, či nikoliv. V případě kladného rozhodnutí, soud dokazování v rozsahu, v jakém obžalovaný vinu přiznal, nebude provádět. Důležité je také zmínit, že už jednou soudem přijaté prohlášení viny nelze vzít zpět, a ani proti skutečnostem v něm uvedených podat opravný prostředek. Jestliže by, ale soud prohlášení viny nepřijal, nebude se k němu přihlížet.¹⁶¹“

3.2.4 Předpokládané dopady novely

Zákonodárce od této novely tedy očekává zvýšení zájmu o institut dohody o vině a trestu, jenž byl využíván zatím pouze minimálně. Z důvodu existence těchto změn jen

160 Memorandum o součinnosti [online]. Praha, 2018 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/memorandum-o-soucinnosti.pdf>

161 KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu [online]. 12. 12. 2020 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/12/12/velka-novela-trestnich-predpisu-aktualni-otazky-dohody-o-vine-a-trestu/> (upraveno)

pouhých několik měsíců, není ještě možné zhodnotit zcela přesně, zda došlo k navýšení počtu sjednaných dohod o vině a trestu. Z následující tabulky je již nyní zcela zřejmé, že před zavedením novely docházelo k vyřízení věcí okresními státními zastupitelstvími návrhem na dohodu o vině a trestu v průměru k 8 věcem měsíčně. Přestože i toto byl mírný nárůst proti minulosti, po zavedení novely se zvýšil na cca. 25 případů měsíčně u věcí vyřízených okresními státními zastupitelstvími.

Průměrný počet vyřízených věcí návrhem na dohodu okresními státními zástupci ¹⁶²											
Rok	2012 ¹⁶³	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁶⁴	2020 ¹⁶⁵	2021 ¹⁶⁶
Celkem věcí	20	96	71	96	87	92	119	131	111	81	45
Průměrný počet věcí za jeden měsíc	5,0	8,0	5,9	8,0	7,3	7,7	9,9	10,9	12,3	27,0	22,5

Tabulka 2 Průměrný počet vyřízených věcí návrhem na dohodu okresními státními zástupci

3.3 Specifikace subjektů v rámci dohodovacího řízení

Subjekty dohodovacího řízení je možné vymezit ze základních subjektů, kteří se vyskytují i v klasickém trestním řízení, ale protože nedochází k hlavnímu líčení, je počet subjektů značně omezen. Konkrétně jde o ty subjekty, které mají na dohodovacím řízení, respektive samotné dohodě o vině a trestu práva a povinnosti. Konkrétně tedy jde o orgány činné v trestním řízení (tj. soud a státní zástupce), osoba, proti níž se trestní řízení vede (podle stádia řízení) a poškozený. Subjektem trestního řízení není obhájce, pokud nevystupuje v průběhu řízení svým vlastním jménem¹⁶⁷, ale přesto je v následujících podkapitolách zmíněn z důvodu jeho důležitosti v rámci procesu sjednávání dohody o vině a trestu. Podobně jako obhájce není subjektem trestního řízení ani zmocněnec poškozeného.

3.3.1 Osoba, proti níž je trestní řízení vedeno

Osoba, proti níž se trestní řízení vede je jedním ze základních subjektů. S ohledem na fázi trestního řízení je označována různými způsoby, a to jako podezřelý, obviněný, obžalovaný

162 JUSTICE.: Výkaz o agendě trestní - ZT, KZV, VZV, NZV – Věci celkem: [tabulka]. In: Justice.cz, [online]

Vygenerováno 07.03.2021 11:47:54 [2021-03-07]. Dostupné z:

https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_html&id3=id_dokumentu=1746156&id4=html&id5=dfd90d3875172f3b6c47117c3c97531e&id6=null

163 Z důvodu, že institut dohody o vině a trestu byl zaveden až od 1. září 2012, jsou relevantní pouze 4 měsíce a z tohoto důvodu je celkový počet výrazně nižší než v jiných letech.

164 Období roku 2020 je rozděleno na dvě části z důvodu nabytí účinnosti novely od 1. října 2020, průměr je vždy vypočten s ohledem na počet měsíců za dané období, tedy 9 měsíců v prvním období a 3 měsíce v druhém období.

165 Období roku 2020 je rozděleno na dvě části z důvodu nabytí účinnosti novely od 1. října 2020, průměr je vždy vypočten s ohledem na počet měsíců za dané období, tedy 9 měsíců v prvním období a 3 měsíce v druhém období.

166 Z důvodu odevzdání rigorózní práce jsou započteny údaje pouze z prvních dvou měsíců roku 2021.

167 JELÍNEK, Jirí. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783.

nebo odsouzený. V dohodovacím řízení se setkáme pouze s poškozeným, obviněným a nově také i s obžalovaným. Ačkoliv trestní řád používá pro pojem „podezřelý“ specifický juridický význam, v této práci je tento pojem chápán jako v běžné hovorové řeči nebo kriminalistické praxi, tedy označení jedince, proti němuž ještě nebylo zahájeno trestní stíhání podle ustanovení §160 trestního řádu. Obviněným je chápán ten, kdo je podezřelý ze spáchání trestného činu a bylo proti němu zahájeno trestní stíhání¹⁶⁸. Novela¹⁶⁹ ze září 2020 umožnila sjednání dohody o vině a trestu i po zahájení hlavního líčení, a to konkrétně v momentě, kdy soudce zjistí zájem o sjednání dohody, může soudce hlavní líčení zrušit nebo odročit, pokud strany potřebují více času na projednání podrobností¹⁷⁰. Na základě této skutečnosti je možné, aby subjektem řízení o dohodě o vině a trestu byl i obžalovaný, který je definovaný trestním řádem jako obviněný po nařízení hlavního líčení¹⁷¹.

3.3.1.1 Obhájce

Ačkoliv není možné obhájce řadit mezi subjekty trestního řízení, z titulu jeho funkce v rámci procesu tvorby dohody o vině a trestu a zároveň také z důvodu jeho donedávné povinnosti, je zde zařazen pro jeho důležitost při tvorbě dohody o vině a trestu. Tato povinnost byla zrušena novelou z roku 2020, do 1.9.2020 se jednalo u nutnou obhajobu dle ustanovení § 36 odst. 1 písm. d) zákona č. 141/1961 Sb. trestního řádu.

Tato povinnost byla zrušena ze tří hlavních důvodů, jak je uvedeno v důvodové zprávě k sněmovnímu tisku č. 453/0¹⁷².

- 1) Dohoda o vině a trestu nevyžaduje vypracování kvalifikovaného návrhu ze strany obviněného, neboť v praxi tento návrh vypracovává a navrhuje státní zástupce.
- 2) Druhým důvodem je již v minulosti zrušená nutná obhajoba u vydávání trestního příkazu při rozhodování obviněného, zda podá nebo nepodá odpor. Pokud je obviněný dostatečně způsobilý k tomuto skutku samostatně, je tomu tak i u dohody o vině a trestu.

168 § 32 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

169 Novela č. 193/2012 Sb. provedená zákonem č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen trestní zákoník), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.

170 BICEK, Rudolf. Nová pravidla dohody o vině a trestu. Právní rádce [online]. 2020, 6. 11. 2020 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-66839600-nova-pravidla-dohody-o-vine-a-trestu>

171 § 12 odst. 8 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

172 POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Důvodová zpráva k sněmovnímu tisku č. 453/0. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=453&CT1=0>

- 3) Dohoda o vině a trestu je vždy projednána a případně schválena soudem a ten garantuje její správnost, přiměřenost a zákonnost. A do jisté míry, zde soudce zastupuje povinnosti, které měl do té doby obhájce, jako například informovanost obviněného o jeho právech a povinnostech nebo zajištění dobrovolnosti při samotném sjednávání¹⁷³.

Není samozřejmě nijak vyloučena možnost mít obhájce při sjednávání této dohody o vině a trestu a vzhledem k nepříliš velkému časovému úseku od této změny není prozatím možné jednoznačně hodnotit, zda se zvýšil zájem o uzavírání dohod o vině a trestu, neboť právě toto bylo jedním z hlavních argumentů pro tuto změnu v důvodové zprávě ke sněmovnímu tisku č. 453/0¹⁷⁴.

3.3.2 Osoba poškozená

Poškozeným je dle trestního řádu „ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil“¹⁷⁵, a dále je ve stejném odstavci výslovně uvedeno, že mezi jeho práva mimo jiné patří i zúčastnit se sjednávání dohody o vině a trestu, zúčastnit se veřejného zasedání o schválení dohody o vině a trestu a před skončením řízení se k věci vyjádřit¹⁷⁶. Ve třetím odstavci stejného ustanovení jsou také upraveny povinnosti poškozeného, pokud chce navrhnout náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích, jež mu byla trestným činem způsobena nebo vydat bezdůvodné obohacení, a to nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu.

Oproti hlavnímu líčení je na poškozeného kladen mnohem větší důraz na jeho vlastní aktivitu, ačkoliv musí být o možnosti vzniku dohody o vině a trestu poučen, stejně jako musí být orgány činnými v trestním řízení poučen o svých právech a povinnostech, musí se v tomto případě více zapojit do dohadovacího řízení.

3.3.2.1 Zmocněnec

Osoba poškozená se může za zákona nechat zastupovat zmocněncem, kterého si zvolí a který ji bude zastupovat a pomáhat při sjednávání podmínek u dohody o vině a trestu, neboť

173 BICEK, Rudolf. Nová pravidla dohody o vině a trestu. Právní rádce [online]. 2020, 6. 11. 2020 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://pravniciradce.ihned.cz/c1-66839600-nova-pravidla-dohody-o-vine-a-trestu>

174 POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Důvodová zpráva k sněmovnímu tisku č. 453/0. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=453&CT1=0>

175 § 43 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

176 § 43 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

ačkoliv se nejedná o nutnost, může tak být zabráněno i možné sekundární viktimizaci oběti¹⁷⁷, neboť zmocněnec může současně být důvěrníkem¹⁷⁸.

Zvolený zmocněnec vykonává práva poškozeného, podává za něj návrhy, žádosti a případně i opravné prostředky¹⁷⁹. Veškeré písemnosti budou doručeny zmocněnci, pokud nejsou určeny k výkonu osobně, poté se doručují i poškozenému¹⁸⁰.

3.3.3 Orgány činné v trestním řízení

Orgány činnými v trestním řízení je dle ustanovení § 12 odst. 1 trestního řádu soud, státní zástupce a policejní orgány. V případě sjednávání dohody o vině a trestu jsou činnými pouze soud a státní zástupce, neboť policejní orgán se na tvorbě dohody o vině a trestu nepodílí.

3.3.3.1 Státní zástupce

Státní zástupce je nejvýznamnějším subjektem při sjednávání dohody o vině a trestu, a to zejména z důvodu, že právě on má výlučnou pravomoc sjednávat s obviněným dohodu o vině a trestu a následně její návrh předložit soudu ke schválení. Tato pravomoc plyne z ustanovení § 175 odst. 1 písm. c) trestního řádu. Státní zástupce má právo na zpětvzetí návrhu na schválení dohody o vině a trestu až do doby, než proběhne závěrečná porada soudu, pokud se tak stane, navrací se věc zpátky do přípravného řízení¹⁸¹.

3.3.3.2 Soud

Soud má oproti státnímu zástupci výrazně menší významnost. Zejména v porovnání s klasickým soudním líčením.

Toto snížení pravomoci je dáno tím, že dohoda o vině a trestu se řadí mezi zvláštní druhy řízení, konkrétně mezi odklony, ačkoliv existují mezi odbornou veřejností názory, že dohoda o vině a trestu se mezi odklony řadit nemůže z důvodu, že nesplňuje podstatný prvek, kterým je že v důsledku její aplikace nedochází k zastavení trestního řízení¹⁸².

177 Více rozebráno v kapitole 2.1.2 (Sekundární viktimizace oběti)

178 § 50 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

179 § 51 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

180 § 62 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

181 § 314o odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

182 ŠČERBA, Filip. Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice. Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4.

Právníkový slovník, ale definuje odklon od trestního řízení jako umožnění odchýlení se od standartního způsobu trestního řízení a tím zajištění rychlejšího a efektivnějšího vyřízení věci¹⁸³ a tuto definici dohoda o vině a trestu splňuje zcela.

Soudu je státním zástupcem navržena dohoda o vině a trestu ke schválení, jeho pravomocí je pouze navrženou dohodu schválit¹⁸⁴ nebo neschválit¹⁸⁵, případně ji vrátit k přepracování¹⁸⁶, ale to pouze za zákonem odůvodněných podmínek. Není možnost, aby soud změnil obsah dohody nebo prováděl další dokazování.

Novelou¹⁸⁷ z roku 2020 je nově možné, aby se dohoda o vině a trestu sjednávala nejen během přípravného řízení, ale je možné ji sjednat i po zahájení soudního řízení a tím, že soudce zjistí zájem státního zástupce a obviněného o sjednání dohody. Soudce přeruší nebo odročí hlavní líčení, ale samotného sjednávání dohody o vině a trestu se již účastnit nebude. Po vzniku dohody mezi státním zástupcem a obžalovaným následuje standartní postup, který je uveden v odstavci výše. V případě, že ke sjednání dohody o vině a trestu nedojde, pokračuje soud standartním způsobem a k přiznání viny obžalovaným se dále nepřihlíží.

V obou případech, je ale nutné zmínit, že pokud soud dohodu o vině a trestu neschválí, nedojde tak k uzavření dohody o vině a trestu, není možné se tohoto nároku nijak domáhat, protože stále platí, že soud rozhodne o vině za spáchaný trestný čin i o trestu, který bude udělen a zároveň soud je ten, kdo nese plnou odpovědnost za správnost a zákonnost celého procesu sjednávání dohody o vině a trestu.

3.4 Proces dohadovacího řízení o dohodě o vině a trestu

3.4.1 Situace, kdy nelze sjednat dohodu o vině a trestu

Mezi podmínky pro uzavření dohody o vině a trestu patří také podmínky negativní, tedy okolnosti, které uzavření dohody zakazují. Taková ustanovení jsou zakotvena v trestním řádu a v zákonu o soudnictví ve věcech mládeže.

183 HENDRYCH, Dušan. Právníkový slovník. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

184 Více v kapitole 3.4.3.5.4.1 (Schválení dohody o vině a trestu)

185 Více v kapitole 3.4.3.5.4.2 (Neschválení dohody o vině a trestu)

186 Více v kapitole 3.4.3.5.4.3 (Odročení veřejného jednání s výhradami)

187 Novela č. 193/2012 Sb. provedená zákonem č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen trestní zákoník), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.

Změnou trestního řádu, kterou zavedla novela¹⁸⁸ z loňského roku došlo i ke snížení počtu případů, kdy dohodu o vině a trestu nelze sjednat.

Konkrétně se jedná pouze o výjimku, že dohodu není možné sjednat v řízení proti uprchlému¹⁸⁹. Tento důvod je zcela logický, neboť k uzavření dohody o vině a trestu je nutné se sjednávání dohody přímo osobně účastnit a také svou vinu přiznat, to není možné u jedince, který se vyhýbá trestnímu řízení v cizině nebo tím, že se skrývá¹⁹⁰. Uzavřít dohodu ani prohlásit vinu není možné ani prostřednictvím obhájce uprchlého¹⁹¹. Pokud jde o uprchlého, je zřejmé, že on sám svou trestní odpovědnost nepřijímá a není tak možné z logiky věci ani k dohodě o vině a trestu dospět, i kdyby to bylo možné bez osobního kontaktu nebo prostřednictvím obhájce.

Druhou výjimkou¹⁹², kdy není možné dohodu o vině a trestu ujednat je v případě řízení ve věci mladistvého, který ještě nedosáhl osmnácti let. V této situaci zákonodárce argumentuje nevyzrálostí jedince, a tedy rizikem nepochopení institutu dohody o vině a trestu, a to není možné zajistit ani přítomností obhájce, která je nutnou obhajobou¹⁹³. Zároveň dává zákonodárce na vědomí, že dohoda o vině a trestu nebude dostatečně výchovně působit na mladistvého, ale zároveň je mladistvý do jisté míry již chráněn před přílišnou závažností trestu jiným způsobem.

3.4.2 Předsoudní fáze trestního řízení dohody o vině a trestu v přípravném řízení

3.4.2.1 Fáze před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu

3.4.2.1.1 Podmínky pro zahájení jednání

Předpoklady a podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu jsou uvedeny v ustanovení §175a) trestního řádu. Zde je uvedeno, že státní zástupce může (ale nemusí) podnítit jednání dohody o vině a trestu, za předpokladu, že byl dostatečně zjištěn skutkový stav a zároveň důkazy z vyšetřování prokázaly, že daný skutek se skutečně stal a neexistují pochybnosti o tom, že by ho spáchal někdo jiný než podezřelý.

188 Novela č. 193/2012 Sb. provedená zákonem č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen trestní zákoník), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.

189 § 175a odst. 8 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

190 § 302 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

191 § 304 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

192 Tato výjimka není uvedena v trestním řádu, ale v zákonu o soudnictví ve věcech mládeže.

193 § 42a zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže - znění od 01.10.2020

Poslední i zároveň nejdůležitější podmínkou umožňující zahájit jednání o dohodě je prohlášení obviněného, že daný skutek spáchal¹⁹⁴. Jedná se o logický požadavek, neboť bez něj by nebylo možné dohody o vině a trestu docílit. Prohlášení obviněného, ale nemá podobu prohlášení viny v celém rozsahu, ale obviněný má pouze prohlásit, že skutek, pro který je stíhán spáchal. Nejedná se tedy o plné doznání, jako je tomu například v případě podmíněného zastavení trestního stíhání¹⁹⁵. Významným rozdílem je, že pokud k dojednání dohody o vině a trestu nedojde, k prohlášení obviněného se hledí jako by ho nikdy neučinil¹⁹⁶, a tedy je stále zaručena zásada presumpce nevin¹⁹⁷.

Měla by tedy existovat jistota, že státní zástupce přistoupí k možnosti jednání o dohodě o vině a trestu až v okamžiku, kdy vyšetřování dostatečně prokáže, že trestní stíhání je oprávněné a měla by být podána obžaloba podle ustanovení § 166 trestního řádu¹⁹⁸. A jak uvádí docent Vantuch „Pokud by měl státní zástupce k dispozici důkazy, které by zpochybňovaly pravdivost prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, potom by ke sjednání dohody nemohlo dojít. Především by byla dohoda o vině a trestu vyloučena, pokud by důkazy provedené v přípravném řízení ukazovaly, že obviněný nemohl spáchat trestný čin, pro který je stíhán.“¹⁹⁹.

3.4.2.1.2 Stanovení doby a místa jednání o dohodě o vině a trestu

Dobu a místo jednání stanovuje státní zástupce s ohledem na okolnosti každého jednotlivého případu zejména potřeb svých i ostatních zúčastněných subjektů – obviněného, poškozeného, případně jejich obhájců.

Lhůta pro stanovení jednání není zákonem nijak určena, ale státní zástupce by měl dodržovat zásadu rychlosti řízení a stanovit tak dobu jednání na co nejbližší možný termín. Doba jednání musí být stanovena jako přesný den a hodina.

Místo sjednání také není zákonem upraveno, a tak je znovu na uvážení státního zástupce jaké místo vybere. V praxi může být takovýmto místem kancelář státního zástupce, zasedací

194 § 175a odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

195 § 307 odst. 1 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

196 § 175a odst. 7 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

197 Více v kapitole 2.2.1.3.6 (Zásada presumpce nevin)

198 ŠČERBA, Filip. Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice. Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4. str. 29

199 VANTUCH, Pavel. K možnostem sjednání dohody o vině a trestu. Trestní právo. 2012, roč. 17, č. 9 - 10, ISSN 1211-2860. ISSN 1214-3758. str. 6

síň státního zastupitelství, zapůjčená soudní síň nebo věznice. Opětovně záleží na okolnostech každého jednotlivého případu a možnostech zúčastněných subjektů.

3.4.2.1.3 Informování obžalovaného o právech a povinnostech

Podobně jako u poškozeného²⁰⁰ je nutné o době a místě informovat obžalovaného, případně prostřednictvím jeho obhájce, pokud ho má²⁰¹ nebo mu případně zajistit nutnou obhajobu²⁰², pokud se jedná o takovýto případ dle ustanovení § 36 trestního řádu. Přítomnost obviněného na jednání se zajišťuje předvoláním, kdy se obviněnému ukládá povinnost dostavit se na jednání ve stanovenou dobu a na stanovené místo. Pokud se obviněný bez řádné omluvy nedostaví na jednání, může být předveden nebo mu uložena pořádková pokuta. S ohledem na institut dohody o vině a trestu je toto, ale velice nepravděpodobné, neboť sám obviněný má velký zájem na tom dohodu o vině a trestu sjednat.

3.4.2.2 Fáze jednání o dohodě o vině a trestu

3.4.2.2.1 Prohlášení obžalovaného o vině

Prohlášení obžalovaného, že skutek, pro který je stíhán, spáchal je jednou z nejdůležitějších podmínek pro samotný vznik dohody o vině a trestu. Jak již bylo napsáno výše nejedná se o doznání, ale o pouhé prohlášení viny, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Prohlášení obviněného musí akceptovat a v podstatných okolnostech korespondovat s přesnou formulací skutku, která byla napsána v usnesení o zahájení trestního stíhání. Zejména důležité je dodržet totožnost skutku²⁰³, tedy musí se jednat o stejný skutek, jaký byl uveden žalobním návrhu. V případě, že je v trestním řízení uvedeno více skutků, není nutné, aby obviněný učinil prohlášení ke všem skutkům. Pokud dojde k prohlášení o vině jen u některých skutků, bude záležet pouze na státním zástupci, zda bude chtít v dohodě dále pokračovat. A pokud ano, tak bude nutné vyloučit část věci k samostatnému projednání a vést dále jednání o dohodě o vině a trestu pouze u těch skutků o kterých obviněný prohlásil svou vinu. U ostatních skutků bude probíhat klasické soudní řízení.

200 Práva a povinnosti poškozeného jsou rozebrána v samostatné kapitole 3.7 (Práva a povinnosti poškozeného)

201 § 175a odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

202 § 175a odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

203 § 220 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

3.4.2.2 Uložení ochranného opatření

V rámci sjednávání dohody o vině a trestu je možné uložit ochranné opatření²⁰⁴, a to dvěma způsoby:

- Součástí dohody o vině a trestu,
- Samostatně.

První možností, jak uložit ochranné opatření je v rámci sjednávání dohody o vině a trestu, a to na základě ustanovení § 175a odst. 6 písm. h) trestního řádu. A to tím způsobem, že se na něm shodne státní zástupce s obviněným.

Pokud se tak nestane, tak je možné, aby státní zástupce uložil ochranné opatření samostatně, a to dle ustanovení § 178 odst. 2, pokud k tomu má zákonná opatření. Zároveň je nutné obviněného upozornit na tuto možnost ještě předtím, než odmítne začlenit ochranné opatření do dohody o vině a trestu, což může zásadním způsobem ovlivnit i samotné jednání o celé dohodě o vině a trestu. Pokud by k upozornění nedošlo, nebylo by možné, aby státní zástupce v budoucnu ochranné opatření uložil. Ochranné opatření je také možné podle ustanovení § 178 odst. 2 trestního řádu i pokud státní zástupce obžalovaného neupozornil, a to za podmínky, že okolnosti pro uložení ochranného opatření nastaly až po sjednání dohody o vině a trestu.

3.4.2.2.3 Formální náležitosti dohody o vině a trestu

Formální náležitosti sjednané dohody o vině a trestu jsou vedeny v ustanovení §175a) odst. 6. Dohoda o vině a trestu má vždy písemnou podobu, fakultativní okolnosti jsou uvedeny pod písmenem a) až f) a i), a obligatorní náležitosti jsou uvedeny pod písmenem g) a h) a nejedná se tedy o povinné náležitosti dohody.

Mezi fakultativní náležitosti tedy patří označení státního zástupce, jméno a příjmení obviněného a případně i poškozeného²⁰⁵. Poškozený musí být uveden pouze pokud byl jednání účasten, pokud ne, tak se neuvádí. Poškozený se také vyjadřuje, zda souhlasí s rozsahem a způsobem náhrady škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného

204 § 96 a následující zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník - znění od 01.01.2021, § 21 a následující zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže, § 26 a následující zákona č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

205 § 175a odst. 6 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád

obohacení²⁰⁶. Uvedeno musí být také místo a datum sepsání dohody²⁰⁷. Pokud by poškozený nesouhlasil, nejednalo by se o stranu této dohody a nebude v dohodě uveden a může náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení požadovat prostřednictvím soudu²⁰⁸. Důležitou náležitostí je také samotné prohlášení obviněného, že skutek spáchal²⁰⁹, dále popis onoho skutku, pro který je stíhán včetně místa, času a způsobu jeho spáchání, tak aby nemohl být zaměnitelný s jiným skutkem²¹⁰. Společně s označením skutku je nutné uvést i označení trestného činu, včetně zákonného označení a odůvodnění trestní sazby²¹¹ a v souladu s trestním zákoníkem dohodnutý trest s obviněným, jeho výměra a způsob výkonu trestu včetně délky zkušební doby, případně upuštění od potrestání²¹². Označení trestného činu musí být uvedeno v souladu s trestním zákoníkem, a je nutné zohlednit všechny polehčující i přitěžující okolnosti, stejně jako v klasickém soudním řízení. Společně s nimi je možné také při stanovování trestu použít mimořádné snížení trestu odnětí svobody²¹³ nebo zmírnit typ věznice²¹⁴, pokud pro to existují právní důvody a jsou splněny všechny zákonné podmínky.

Vzhledem k tomu, že z jistého pohledu lze dohodu o vině a trestu považovat za jakýsi druh smlouvy, je možné vzájemně ujednat to, co není přímo zakázáno, případně když se nejedná o povinné náležitosti, například ochranné opatření²¹⁵ a rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení, pokud bylo dohodnuto²¹⁶.

Poslední náležitostí, kterou je nutné uvést je podpis státního zástupce, obviněného, případně obhájce a poškozeného, pokud byli přítomni a pokud poškozený souhlasí s rozsahem a způsobem náhrady škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání o bezdůvodné obohacení²¹⁷.

3.4.2.2.3.1 Protokol o vyjednávání o dohodě o vině a trestu

Státní zástupce sepíše protokol o průběhu jednání o dohodě o vině a trestu, a to na základě ustanovení § 55 trestního řádu, který mu ukládá povinnost tento protokol sepsat.

206 § 175a odst. 6 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád
207 § 175a odst. 6 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád
208 Více rozebráno v kapitole 3.7 (Práva a povinnosti poškozeného)
209 § 175a odst. 6 písm. e) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád
210 § 175a odst. 6 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád
211 § 175a odst. 6 písm. d) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád
212 § 175a odst. 6 písm. f) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád
213 § 58 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník - znění od 01.01.2021
214 § 56 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník - znění od 01.01.2021
215 § 175a odst. 6 písm. h) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád
216 § 175a odst. 6 písm. g) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád
217 § 175a odst. 6 písm. i) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád

Obsahem protokolu bude zaznamenání, jakým způsobem k dohodě došlo, mezi kým byla dohoda o vině a trestu uzavřena (státní zástupce, obviněný, případně obhájce nebo poškozený)²¹⁸, stručný průběh jednání²¹⁹, místo a doba²²⁰. Tento dokument slouží ke zpětné kontrole a také zaručuje transparentnost celého procesu. Následně je protokol podepsán²²¹ a založen do spisu, a to i v případě, pokud se nakonec dohoda o vině a trestu neuskuteční.

3.4.2.2.4 Doručování opisu stranám dohody o vině a trestu

Pokud dojde ke sjednání dohody o vině a trestu opis²²² této dohody je předán obviněnému, případně poškozenému, který uplatnil své zájmy na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení. Pokud nejsou přítomni na jednání, je jim tento opis doručen prostřednictvím datové schránky, policejního orgánu, prostřednictvím doručovatelů nebo poštovních služeb²²³. Pokud má obžalovaný obhájce anebo poškozený zmocněnce doručuje se opis jen jim²²⁴, tak jak je to v klasickém soudním řízení běžné.

3.4.2.3 Fáze po sjednání dohody o vině a trestu

Po sjednání dohody v průběhu přípravného řízení dojde k sepsání jejího návrhu státním zástupcem, neboť on má jako jediný právo podat takový návrh soudu. Podat návrh soudu je možné pouze v rámci přípravného řízení²²⁵ nebo zkráceného přípravného řízení²²⁶. Prodloužit lhůtu pro sjednání dohody o vině a trestu může státní zástupce ve zkráceném trestním řízení až o třicet dní²²⁷, tedy až na čtyřicet čtyři dnů „ode dne, kdy policejní orgán sdělil podezřelému, ze spáchání, jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován“²²⁸. Doručením návrhu soudu je zahájeno trestní stíhání.

3.4.2.3.1 Návrh na schválení dohody o vině a trestu

Návrh dohody o vině a trestu musí být v rozsahu takovém, aby odpovídal rozsahu sjednané dohody o vině a trestu, nemůže tedy jít o více skutků nebo vyšší náhradu škody a nemajetkové újmy v penězích, než jak bylo ujednáno na společném jednání. Zároveň v případě, že nedošlo k ujednání náhrady škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání

218 § 55 odst. 1 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád

219 § 55 odst. 1 písm. d) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád

220 § 55 odst. 1 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád

221 § 56 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád

222 § 175a odst. 7 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád

223 § 62 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád

224 § 62 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád

225 § 175a zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád

226 § 179b odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád

227 § 179f odst. 2 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád

228 § 179b odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád

bezdůvodného obohacení, ačkoliv poškozený splnil všechny podmínky, je nutné na to upozornit soud v návrhu, aby tak sám učinil. Další náležitosti pro návrh dohody o vině a trestu nejsou uvedeny, a tak lze podle ústavního soudce Šámala další náležitosti odvodit jen analogicky, kdy se použije „nejbližší ustanovení § 177 o náležitostech obžaloby s přihlédnutím ke zvláštnostem návrhu na schválení dohody o vině a trestu, který by měl odrážet náležitosti dohody o vině a trestu, lze také připustit analogii s návrhem na potrestání podle ustanovení § 179d odst. 1, pokud jde o věc, v níž bylo konáno v zkráceném přípravném řízení“²²⁹.

Návrh na schválení dohody o vině a trestu by měl splňovat podobné náležitosti jako samotná dohoda o vině a trestu, konkrétně dle ustanovení § 177 trestního řádu jde analogicky o označení státního zástupce, den sepsání návrhu. „Jméno a příjmení obviněného, den a místo jeho narození, jeho zaměstnání a bydliště, popřípadě jiné údaje potřebné k tomu, aby nemohl být zaměněn s jinou osobou; jde-li o příslušníka ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru, uvede se též hodnost obviněného a útvar, jehož je příslušníkem“²³⁰, pokud se jedná o právnickou osobu, tak označení jejím názvem, právní formou, sídlem a identifikačním číslem.

Následovat bude obsah návrhu s dobou a místem, kdy byla uzavřena a mezi kým (státní zástupce, obviněný případně i poškozený, pokud se zúčastnil). Obsahem návrhu bude dále také popis onoho skutku, pro který je stíhán včetně místa, času a způsobu jeho spáchání, tak aby nemohl být zaměnitelný s jiným skutkem. Společně s označením skutku je nutné uvést označení trestného činu, včetně zákonného označení a odůvodnění trestní sazby²³¹ v souladu s trestním zákoníkem dohodnutý trest s obviněným, jeho výměra a způsob výkonu trestu včetně délky zkušební doby, případně upuštění od potrestání²³². Označení trestného činu musí být uvedeno v souladu s trestním zákoníkem, a zároveň je nutné zohlednit všechny polehčující i přitěžující okolnosti, stejně jako v klasickém soudním řízení a jejich odůvodnění. Nakonec se uvádí shrnutí vyjádření všech zúčastněných a stručně výsledky dosavadního vyšetřování, jejich odůvodnění a vysvětlení a jak potvrzují vinu obviněného. Případně jak byly hájeny zájmy poškozeného, pokud se tak nestalo, tak v návrhu státní zástupce soud na tuto skutečnost upozorní²³³.

229 ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 2293-2294

230 § 177 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

231 § 177 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

232 § 177 písm. d) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

233 ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 2293-2294

K návrhu připojí státní zástupce i samotnou sjednanou dohodu a případně i jiné dokumenty, které jsou pro soudní rozhodnutí důležité²³⁴.

Návrh na schválení dohody o vině a trestu je nutné doručit všem stranám nejpozději společně s doručením předvolání k veřejnému zasedání, což je analogicky převzato z ustanovení § 233 odst. 1 trestního řádu.

3.4.2.3.1 Doručení návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Návrh na schválení dohody o vině a trestu se doručuje do vlastních rukou obviněnému²³⁵ a není možné, aby bylo v případě nevyzvednutí si písemnosti, po deseti dnech považován návrh za doručený²³⁶. Pokud nebylo možné doručit návrh na schválení dohody o vině a trestu obviněnému, jedná se o důvod k přerušení trestního stíhání²³⁷.

V případě právnických osob je předvolána fyzická osoba, která je oprávněna za právnickou osobu jednat v trestních řízeních²³⁸, pokud se nedostaví, může být tato fyzická osoba předvedena²³⁹.

3.4.2.4 Následky nesjednání dohody o vině a trestu

V případě, že nedojde ke sjednání dohody o vině a trestu, a to z jakéhokoliv důvodu během jednání, navrací se případ do klasického soudního procesu, respektive pokračuje se v něm. Státní zástupce provede záznam do protokolu o neuskutečnění dohody o vině a trestu. K prohlášení viny obviněného se následně vůbec nepřihlíží²⁴⁰ a to přesto, že je zde použit jiný pojem než v odstavci třetím, a to tedy prohlášení obviněného, že daný skutek spáchal, což by se mohlo zdát matoucí. „Byť v praxi bude prohlášení obviněného obvykle splňovat parametry obou variant, přece jde z hlediska teoretického o poněkud odlišné varianty. Prohlášení viny totiž znamená vlastně úplné doznání k trestnému činu, a to, jak pokud jde o všechny skutkové okolnosti včetně zavinění a protiprávnosti, tak pokud jde o jeho právní kvalifikaci (má tak závažnější důsledky). Přesto taková odlišnost nebude mít valného praktického významu, neboť

234 § 175b odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

235 § 64 odst. 1 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

236 § 64 odst. 5 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

237 § 314r odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

238 § 34 zákona č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim - znění od 01.10.2020

239 § 36 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim - znění od 01.10.2020

240 § 175a odst. 7 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

ve spojení „prohlášení viny“ je nepochybně zahrnuto i „prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán“, bez něhož by obviněný nemohl vinu prohlásit.²⁴¹“.

3.4.3 Fáze soudního jednání dohody o vině a trestu

Postup schvalování institutu dohody o vině a trestu je velmi specifický proto zákonodárce zakotvil tato pravidla do samostatného oddílu trestního řádu, konkrétně tedy do oddílu osmého, upravujícího řízení o schválení dohody o vině a trestu²⁴² a s tím související úpravu samotného rozhodnutí²⁴³.

3.4.3.1 Přezkum předsedou senátu

Předseda senátu se seznámí se spisem obsahujícím návrh a schválení dohody o vině a trestu konkrétního případu a přezkoumá ho podle jeho obsahu. Předseda senátu přezkoumává návrh na schválení dohody o vině a trestu, podobně jako je tomu u přezkoumávání samotné obžaloby²⁴⁴, tedy zejména, zda nejsou dány důvody pro nařízení předběžného projednání, nebo zda nedošlo k závažným porušením práv obviněného, zda se nejedná o nesprávně vymezenou nebo nepřiměřenou výši trestu, případně zda v ní nedošlo k závažným procesním vadám, následně rozhodne o dalším postupu.

Existují tři možnosti, jak může předseda soudu postupovat:

- nařízení veřejného zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu²⁴⁵,
- rozhodnutí o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu²⁴⁶,
- nařízení předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu²⁴⁷.

Ustanovení o přezkumu návrhu na schválení dohody o vině a trestu, nemá zakotveny žádné lhůty pro rozhodnutí dalšího postupu, je tedy nutné postupovat zejména v souladu se zásadou rychlosti řízení a dále využít analogii s ustanovením o přezkoumání obžaloby²⁴⁸, která je tři týdny od podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu pro obvodní soudy nebo ve

241 ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 2257 - 2292

242 § 314o a následující zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

243 § 314r a následující zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

244 § 181 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

245 § 314o odst. 1 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

246 § 314o odst. 1 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

247 § 314o odst. 1 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

248 § 181 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

lhůtě tří měsíců od podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu v případě krajského soudu²⁴⁹.

3.4.3.2 Rozhodnutí o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu

V případě, že předseda senátu po přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, zjistí, že došlo k „závažným procesním vadám, zejména neměl-li obviněný při sjednávání dohody o vině a trestu obhájce, ačkoli ho podle zákona mít měl“²⁵⁰ nebo z důvodu, že dohoda o vině a trestu je „nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, nebo nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení, anebo zjistí-li, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu“²⁵¹.

Následně předseda senátu označí konkrétní vady nebo důvody pro zamítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu, rozhodne formou usnesení a věc vrátí zpátky do přípravného řízení a bude projednána v klasickém soudním řízení. Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost s odkladným účinkem²⁵².

Státní zástupce, by zároveň měl zapracovat na vadách, které mu byly vytýkány, pokud tomu tak bylo, a případně je napravit nebo jinak odstranit. Zejména pokud je zapotřebí doplnit dokazování, nebo odstranit jiné závažné procesní vady.

Případně je možné dohodou o vině a trestu znovu sjednat, ale nikoliv s využitím dřívější dohody, ale poté musí celý proces dohádovacího řízení o dohodě o vině a trestu proběhnout znovu, a to se všemi náležitostmi.²⁵³

3.4.3.3 Předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Předseda senátu má možnost po přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, rozhodnout o nařízení předběžného projednání věci, pokud pro to existují důvody. Důvody pro nařízení předběžného projednání jsou:

- věc patří do působnosti jiného soudu²⁵⁴,

249 DRAŠTÍK, Antonín. Trestní řád: komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7. str. 818

250 § 314o odst. 1 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

251 § 314r odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

252 § 314o odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

253 § 314s odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

254 § 314p odst. 1 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

- věc má být postoupena jinému orgánu, neboť jde o přešupek nebo kárné provinění²⁵⁵,
- případně existují důvody pro zastavení nebo přerušení trestního stíhání²⁵⁶.

Předběžné projednání je rozhodnuto formou usnesení a probíhá obvykle jako neveřejné zasedání, pokud dle soudu není nutné nařídít veřejné projednání²⁵⁷. Příkladem, kdy bude vhodné o veřejném projednání rozhodnout, pokud soudu nebude samotná dohoda o vině a trestu jako důkaz postačovat a bude chtít vyslechnout obviněného²⁵⁸.

Primárně tedy musí být přezkoumáno, zda je daný soud pro konkrétní věc místně a věcně příslušný, bude se jednat o okresní soud²⁵⁹ případně o krajský soud²⁶⁰ v jehož obvodu byl čin spáchán²⁶¹, pokud se nejedná o příslušný soud, dojde k výsledku přenechat rozhodnutí o příslušnosti soudu na jinému soudu, který je oběma soudům společně nadřízen²⁶².

Pokud se jedná o příslušný soud předseda senátu posoudí, zda se nejedná o věc, která má být podstoupena jiným orgánům, tedy, že se nejedná o trestný čin, ale o skutek, který by mohl být jiným orgánem činným v trestním řízení označen za přešupek, kárné provinění nebo jiný správní delikt²⁶³, pokud souhlasí i příslušný soud během předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, postoupí věc tomuto orgánu²⁶⁴. Případně je ve stejném případě věc možné postoupit jinému orgánu i ve veřejném zasedání, pokud se tak nestalo v předběžném projednávání²⁶⁵. Proti tomuto usnesení je možné podat státním zástupcem a obviněným stížnost s odkladným účinkem²⁶⁶.

Další možností soudu je přerušit²⁶⁷, zastavit²⁶⁸, případně podmíněně zastavit²⁶⁹ trestní stíhání z důvodu uložených zákonem. K těmto úkonům trestního stíhání může dojít z důvodů

255 § 314p odst. 1 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

256 § 314p odst. 1 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

257 § 314p odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

258 DRAŠTÍK, Antonín. Trestní řád: komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7. str. 826

259 § 16 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021,

260 § 17 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

261 § 18 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

262 § 314p odst. 3 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

263 § 171 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

264 § 314p odst. 3 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

265 § 314r odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

266 § 314p odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

267 § 314p odst. 3 písm. d) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

268 § 314p odst. 3 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

269 § 314p odst. 3 písm. e) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

stejných, za jakých měl danou věc učinit i státní zástupce²⁷⁰. Případně je možné později trestní stíhání přerušit, zastavit nebo podmíněně zastavit i ve veřejném zasedání, pokud se tak nestalo v předběžném projednávání²⁷¹. Proti těmto usnesením je možné podat obviněným a státním zástupcem stížnost s odkladným účinkem, v případě rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání může stížnost s odkladným účinkem podat i poškozený²⁷².

Poslední možností soudu je rozhodnout o odmítnutí²⁷³ návrhu na schválení dohody o vině a trestu a to ze stejných důvodů jako to měl a mohl udělat předseda senátu a to z důvodů „závažných procesních vad, zejména neměl-li obviněný při sjednávání dohody o vině a trestu obhájce, ačkoli ho podle zákona mít měl“²⁷⁴ nebo z důvodu, že dohoda o vině a trestu je „nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, nebo nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení, anebo zjistí-li, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu“²⁷⁵. Pokud je usnesením rozhodnuto odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu, věc se vrátí zpátky do přípravného řízení a bude projednána v klasickém soudním řízení.

3.4.3.4 Předvolání k veřejnému zasedání

Předseda senátu předvolává k veřejnému zasedání obviněného, státního zástupce, případně i obhájce obviněného, poškozeného nebo zmocněnce poškozeného. Poškozený se nevyrozumí o době a místě konání veřejného zasedání pouze pokud se vzdal svých práv na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydáním bezdůvodného obohacení²⁷⁶. V případě, že obviněným je mladistvý, kterému je více než osmnáct let, ale zároveň méně než devatenáct let, vyrozumí předseda senátu i orgán sociálně-právní ochrany dětí²⁷⁷.

Lhůty pro předvolání jsou stanoveny analogicky, pětidenní lhůta pro vyrozumění obviněného, státního zástupce, případně i obhájce obviněného, poškozeného nebo zmocněnce

270 § 172 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021, § 173 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021, § 307 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021, § 309 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

271 § 314r odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

272 § 314p odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

273 § 314p odst. 3 písm. f) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

274 § 314o odst. 1 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

275 § 314r odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

276 § 43 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

277 HENDRYCH, Dušan. Právní slovník. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1. str. 3666

poškozeného²⁷⁸. Pokud je obviněný stíhán vazebně musí být tato lhůta, stanovena, tak aby termín veřejného zasedání proběhl ve lhůtě třiceti dnů od podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu²⁷⁹. Konání veřejného zasedání bez přítomnosti státního zástupce a obviněného není možné²⁸⁰.

3.4.3.5 Veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Posledním rozhodnutím, které může předseda senátu po přezkumu návrhu o schválení dohody o vině a trestu, je nařízení veřejného zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu²⁸¹, které je vždy veřejné, pokud se nejedná o zvláštní důvod²⁸², kdy je nutné rozhodnout v neveřejném jednání²⁸³. Tohoto zasedání se vždy účastní obviněný a státní zástupce, a to po celou dobu jeho trvání²⁸⁴. Přesto, že se jedná o specifický institut, na veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu se analogicky používá obecná právní úprava pro veřejné zasedání²⁸⁵, pokud nestanoví zákon²⁸⁶ jinak²⁸⁷.

3.4.3.5.1 Zahájení veřejného zasedání

Na začátku veřejného zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu, jsou předsedou senátu prostřednictvím zapisovatele nebo jiné technické podpory soudu vyzvány všechny strany ke vstupu do jednací síně, následně je ověřena jejich totožnost a tím zjištěno, zda se dostavily všechny osoby, které byly předvolány, zejména tedy obviněný a státní zástupce, bez kterých není možné zasedání konat²⁸⁸. Následně je předsedou senátu sděleno, jaká věc bude na tomto zasedání projednávána, forma zasedání, jméno a příjmení obviněného, trestný čin, pro který je stíhán, a informaci, že se jedná o veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu²⁸⁹.

278 § 233 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

279 § 72 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

280 § 314q odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

281 § 314o odst. 1 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

282 Zvláštním důvodem je například zastavení, přerušení nebo podmíněčné přerušení trestního stíhání.

283 § 314r odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

284 § 314q odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

285 § 232 a následující zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

286 § 314q a následující zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

287 HENDRYCH, Dušan. Právníký slovník. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1. str. 3664

288 § 314q odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

289 Analogicky se použije ustanovení § 205 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

3.4.3.5.2 Přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Po zahájení jednání bude předsedou senátu vyzván státní zástupce k přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu²⁹⁰, konkrétně státní zástupce přečte obsah návrhu na schválení dohody. Analogicky se tedy použije ustanovení o přednesu obžaloby²⁹¹, pouze navíc bude tento přednes státního zástupce doplněn o druhu a výši trestu, případně ochranného opatření, pokud bylo sjednáno. Případně pokud byla sjednána náhrada škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení, přednese to státní zástupce také. V praxi dochází k přečtení žalobního petitu podaného návrhu²⁹².

3.4.3.5.3 Vyjádření obviněného a poškozeného

Ačkoliv v průběhu veřejného jednání nedochází k samotnému dokazování, je možné, aby soud, pokud to považuje za nutné, obviněného vyslechl případně si opatřil potřebná vysvětlení²⁹³. Obviněný se může i bez tohoto výsledku sám k návrhu na sjednání dohody o vině a trestu vyjádřit o to po vyzvání předsedy senátu²⁹⁴ a poučení²⁹⁵. Jedná se tedy o monologickou část vyjadřování obviněného, kde se může vyjádřit k okolnostem, které v samotné dohodě o vině a trestu uvedeny nejsou, zejména tedy k jeho motivaci ke spáchání daného činu, případně popis, jakým způsobem byl čin spáchán nebo jiné skutečnosti, které považuje pro schválení dohody o vině a trestu soudem za důležité.

Po ukončení vyjadřování obviněného se soud dotáže, zda rozumí sjednané dohodě o vině a trestu a jejím náležitostem²⁹⁶, zda prohlášení o spáchání skutku, pro který je stíhán učinil dobrovolně a bez nátlaku²⁹⁷, a zda se vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení a práva na odvolání, mimo odvolání dle ustanovení § 245 trestního řádu²⁹⁸.

Pokud je přítomen i poškozený je nutné, aby mu soud umožnil se k návrhu na sjednání dohody o vině a trestu vyjádřit obdobně jako tomu bylo u obviněného²⁹⁹. Poškozený se má vyjádřit zejména k náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení a dále s tím, zda souhlasí se sjednanou dohodou o vině a trestu, popřípadě doplnit i

290 § 314q odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

291 § 205 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

292 ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 3669-3670

293 § 314q odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

294 § 314q odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

295 § 33 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

296 § 314q odst. 3 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

297 § 314q odst. 3 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

298 § 314q odst. 3 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

299 § 314q odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

důvody proč s takovou dohodou nesouhlasí. V případě, že svůj nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení uplatnil včas a řádně, ale není tak ujednáno v dohodě o vině a trestu je nutné požadovat, aby soud o tomto rozhodl nyní³⁰⁰ a to na základě spisového materiálu nebo znovu vyslechnout obviněného³⁰¹.

3.4.3.5.4 Rozhodnutí soudu o návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Soud ve veřejném zasedání může o návrhu na schválení dohody o vině a trestu rozhodnout třemi způsoby, a to neschválením dohody o vině a trestu, schválením dohody o vině a trestu nebo odročit veřejné zasedání s výhradami³⁰².

3.4.3.5.4.1 Schválení dohody o vině a trestu

Soud schválí návrh na dohodu o vině a trestu odsuzujícím rozsudkem ve kterém uvede výrok o jejím schválení³⁰³, případně i o ochranném opatření a náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydáním bezdůvodného obohacení, pokud s ním poškozený souhlasí. Rozsudek soudu se vyhláší veřejně, tedy se zachováním zásady veřejnosti a vyhláší se ihned po skončení jednání, které rozsudku předcházelo³⁰⁴. Rozsudek obsahuje obecné náležitosti, které jsou upraveny v ustanovení § 120 odst. 1 trestního řádu, jde tedy o označení soudu, jména a příjmení soudců, den a místo vyhlášení rozsudku, odůvodnění a poučení o opravném rozsudku³⁰⁵. Součástí rozsudku je i výrok o rozsudku jehož součástí je i výrok o schválení dohody o vině a trestu³⁰⁶.

3.4.3.5.4.2 Neschválení dohody o vině a trestu

Soud neschválí návrh na schválení dohody o vině a trestu, pokud je splněn některý z důvodů uvedených v ustanovení § 314r) odst. 2 trestního řádu.

Prvním zde uvedeným důvodem pro neschválení návrhu je nesprávnost nebo nepřiměřenost navrhované dohody o vině a trestu, a to zejména z hlediska rozporu se skutkovým stavem věci. Může se jednat o chybu, kdy zjištění orgánů činných v trestním řízení o skutkovém stavu věci neodpovídá skutečnému stavu, k neschválení dohody dojde pouze v případě zásadního pochybení ve skutkovém stavu, nikoliv pouhé drobné nejasnosti. “Možnost

300 § 314r odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

301 § 314q odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

302 § 314r zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

303 § 314r odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

304 § 128 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

305 § 120 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

306 120 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

neschválit dohodu o vině a trestu, neboť soud nepovažuje v dohodě obsažený popis skutku za reálný odraz toho, se se ve skutečnosti odehrálo, popř. o tom má závažné pochybnosti, je projevem zásady zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností (dříve tzv. materiální pravdy), která v minimální míře zůstává zachována i v tomto zvláštním způsobu řízení.³⁰⁷

Nesprávné právní posouzení skutku, zejména, že se jedná o jiný trestný čin, než který byl označen v návrhu na schválení dohody o vině a trestu je dalším důvodem pro její neschválení soudem. Pokud je názor soudu, že se jedná o souběh více činů, ačkoliv byl označen pouze jeden nebo byla chybně stanovena výše trestu jedná se o závažné porušení a z tohoto důvodu, kdy soud sám nemůže měnit právní kvalifikaci v dohodě o vině a trestu, není možné ji schválit³⁰⁸.

Nemožné je také schválit dohodu o vině a trestu, pokud se jedná o druh nebo výši trestu, kterou trestní zákoník nepřipouští nebo vůbec nezná, případně pokud je výměra trestu mimo rámec trestní sazby ze zákona, při posouzení tohoto porušení bude soud vycházet z ustanovení § 39 a následujících trestního zákoníku. Je zároveň nutné, aby soud při posuzování těchto okolností přihlédl i ke skutečnosti, že se jedná o institut dohody o vině a trestu a je tak očekáváno mírnější potrestání obviněného výměnou za prohlášení viny a vzdání se některých procesních práv za účelem urychlení celého trestního procesu.

Dalším důvodem pro neschválení nahrnované dohody o vině a trestu je nesprávná nebo nepřiměřená výše náhrady škody, nemajetkové újmy v penězích nebo nevydání bezdůvodného obohacení. A to například způsobem, že poškozený na tuto náhradu neměl vůbec nárok, neboť neuplatnil svá práva řádně a včas. O nepřiměřenou výši se může jednat například v případě chybného skutkového zjištění nebo při chybné aplikaci dané právní úpravy³⁰⁹.

Posledním uvedeným důvodem v ustanovení § 314r) odst. 2 trestního řádu je nemožnost schválit dohodu, pokud byla porušena práva obviněného při samotném sjednávání dohody o vině a trestu, například byl obviněný vystaven nepřiměřenému nátlaku, nedal souhlas s prohlášením spáchání skutku dobrovolně, nebo nebyl dostatečně obeznámen o svých právech a neznal všechny významné okolnosti pro sjednání dohody o vině a trestu. A ačkoliv měla být

307 ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 3681-3682

308 ŠÁMAL, Pavel. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0. str. 3682

309 DRAŠTÍK, Antonín. Trestní řád: komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7. str. 838

tato porušení práv zjištěna již při přezkoumávání předsedou soudu³¹⁰ může se stát nebo v předběžném projednávání³¹¹, mohou okolnosti vyjít najevo až při vyjadřování obviněného ve veřejném jednání.

Pokud nebude návrh na schválení dohody o vině a trestu schválen, bude věc navrácena zpátky do přípravného řízení. Oproti tomuto rozhodnutí může jako opravný prostředek podat stížnost s odkladným účinkem státní zástupce, obviněný, případně obhájce obviněného, poškozený nebo jeho zmocněnec³¹².

3.4.3.5.4.3 Odročení veřejného jednání s výhradami

Pokud soud nalezne některý z důvodů uvedených v ustanovení § 314r) odst. 2 trestního řádu, ale přesto je nebude považovat za tolik závažné, je možné oznámit své výhrady státnímu zástupci a obviněnému a odročit veřejné zasedání. Ti mohou navrhnout nové znění návrhu na sjednání dohody o vině a trestu, kde budou již zapracovány připomínky soudu, pokud se tak nestane soud dohodu neschválí dle druhého odstavce ustanovení § 314r) trestního řádu.

K tomuto rozhodnutí soud dojde zejména z důvodu, že „nemůže uzavřenou dohodu modifikovat, je vázán uvedeným skutkem, jeho právní kvalifikací, trestem i ochrannými opatřeními obsaženými v dohodě³¹³“ ale přesto je zřejmé, že strany sporu mají mezi sebou shodu zejména v zásadních otázkách a nedostatky soud spatřuje pouze v některém z bodů. Na sjednání nové dohody o vině a trestu je dána státnímu zástupci a obviněnému lhůta soudem, která může být i opakovaně prodloužena³¹⁴, pokud pro to budou existovat opodstatněné důvody.

Nové znění dohody musí splňovat stejné náležitosti³¹⁵ jako tomu bylo u původní dohody a soud ji může schválit nebo neschválit, v tomto případě se věc vrací zpátky do přípravného řízení. Proti tomuto rozhodnutí může jako opravný prostředek podat stížnost s odkladným účinkem státní zástupce, obviněný, případně obhájce obviněného, poškozený nebo jeho zmocněnec³¹⁶.

310 § 314o odst. 1 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

311 § 314p odst. 3 písm. f) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

312 § 314r odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

313 JELÍNEK, Jiří. Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou. Praha: Leges, [2016]. Glosátor. ISBN 9788075021069. str 1119

314 Jedná se o lhůtu tzv. soudcovskou.

315 Více v kapitole 3.4.2.2.3 (Formální náležitosti dohody o vině a trestu)

316 § 314r odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

3.5 Opravné prostředky

Proti rozsudku, který vydal soud je možné podat stížnost, která má odkladný účinek, a to pouze pokud to zákon výslovně stanoví. Ale to pouze v případě, že soud nevydal takovýto rozsudek v souladu s ujednanou dohodou o vině a trestu, kterou státní zástupce navrhl k projednání. Takové odvolání může podat státní zástupce, obviněný, nebo jeho obhájce jménem obžalovaného.

Poškozený, nebo jeho zmocněnec, se může odvolat proti rozhodnutí soudu pouze za podmínek, že se jedná o rozdíl v náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení, než jak bylo ujednáno v návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

O stížnosti bude rozhodovat senát nadřízeného soudu, v případně stížnosti proti rozhodnutí předsedy senátu okresního, bude o stížnosti rozhodovat senát nadřízeného krajského soudu a v případě stížnosti proti rozhodnutí senátu krajského soudu, bude rozhodovat senát nadřízeného vrchního soudu³¹⁷.

3.6 Vrácení věci zpátky do přípravného řízení

Jak již bylo v předchozích několika podkapitolách zmíněno v případě, že je návrh na sjednání dohody o vině a trestu odmítnut soudem³¹⁸ navrací se zpátky do přípravného řízení. V těchto situacích se použije ustanovení § 314s) trestního řádu. Dojít k navrácení věci do přípravného řízení může také z důvodu rozhodnutí předsedy senátu již po přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu³¹⁹ nebo po projednání věci soudem v přípravném jednání³²⁰.

Pokud byla věc navrácena do přípravného řízení, není možné v následujícím soudním procesu k této dohodě o vině a trestu, jakkoliv přihlížet, a to zejména není možné přihlížet k prohlášení o spáchání daného skutku, nebo toto prohlášení považovat za přiznání viny obviněným³²¹.

Vrácení věci zpátky do přípravného jednání neznámá, že není možné dohodu o vině a trestu sjednat znovu, ale musí se celý proces sjednávání dohody, a to včetně prohlášení obviněného, že skutek spáchal zopakovat. Případně, pokud soudem byly vytknuty některé náležitosti předchozí dohody o vině a trestu je možné je nyní zcela odstranit, neboť v praxi by

317 § 146 odst. 2 písm. d) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

318 § 314r odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

319 § 314o odst. 1 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

320 § 314p odst. 3 písm. f) zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

321 § 175a odst. 7 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

mělo dojít k vypracování zcela nové dohody o vině a trestu, a nikoliv pouhé přepracování té předcházející, ale je velmi pravděpodobné, že části dohody, které nebyly připomínkovány soudem a na kterých se shodli státní zástupce s obviněným budou zcela zkopírovány, a to zejména z důvodu zrychlení řízení.

Pokud byl obviněný do této doby ve vazbě je nutné, aby soud rozhodl o jeho propuštění na svobodu, pokud se tak nestane pokračuje vazba i nadále v přípravném řízení. Doba strávená ve vazbě se počítá s dobou, kterou strávil ve vazbě i před podáním návrhu na schválení dohody o vině a trestu a je tedy nutné toto zohlednit při počítání vazebních lhůt³²², aby doba vazby nepřesáhla nezbytně nutnou dobu, případně je nutné, zda se nezměnily okolnosti pro důvod vazby³²³.

3.7 Práva a povinnosti poškozeného

Poškozeného musí na možnost dohody o vině a trestu upozornit všechny orgány činné v trestním řízení, a to i za podmínky, pokud není jasné, zda ke sjednání dohody o vině a trestu vůbec dojde, nebo nejsou zatím splněny všechny podmínky pro zahájení jednání. Následnou povinností státního zástupce je informovat poškozeného o době a místě konání jednání. A zároveň má státní zástupce poučovací povinnost³²⁴ upozornit poškozeného na nutnost uplatnit své právo na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení již na prvním jednání o dohodě o vině a trestu, jinak na to nebude již při dalších jednání brán zřetel. Toto není nutné dodržet, pokud se poškozený výslovně vzdal svých práv již v minulosti³²⁵, to ale platí pouze pokud ke sjednání dohody o vině a trestu dojde, pokud se tak nestane může poškozený svá práva uplatnit v klasickém soudním řízení.

Poškozený se může účastnit jednání o sjednávání dohody o vině a trestu, ale nejedná se o jeho povinnost, zejména z důvodu jeho ochrany³²⁶. V případě, že své právo na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení bude chtít uplatnit stačí pokud svůj nárok uplatní ještě před započítáním prvního jednání o dohodě o vině a trestu, a to písemně nebo prostřednictvím svého zmocněnce. V tomto případě zastupuje poškozeného státní zástupce a uplatňuje při sjednávání dohody o vině a trestu jeho nároky na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, stává se tím tedy

322 § 72a odst. zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

323 § 71 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

324 § 46 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

325 § 175a odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

326 Více k tomuto tématu v kapitole 2.1.2 (Sekundární viktimizace oběti)

jakýmsi quasi zmocněncem a podle docenta Kuchty, tak může dojít k ovlivnění státního zástupce a jeho nezávislého postavení³²⁷.

V případě osobní přítomnosti poškozeného je možné, aby se poškozený vyjádřil k rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení, může se vyjádřit i k trestu pro obviněného, ale státní zástupce to nemusí brát na zřetel.

Pokud poškozený nebo za něj státní zástupce nesjedná náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, neznamená to automatické ukončení sjednávání o dohodě o vině a trestu, ale je možné dohodu sjednat i tak a o nároku poškozeného rozhodne soud, a to bez dalšího dokazování a rozhodne to na základě spisového materiálu³²⁸ nebo prostřednictvím výsledku obviněného a tím si opatřit potřebná vysvětlení³²⁹, případně může i soud rozhodnout o odkázání poškozeného k řízení ve věcech občanskoprávních, aby své právo na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení uplatnil dle ustanovení § 229 odst. 2 trestního řádu.

3.8 Sjednání dohody o vině a trestu u právnických osob

Sjednávání dohody o vině a trestu je v České republice možné i s osobou právnickou, ale v praxi k tomu dochází jen ve velmi malém množství případů a není k tomuto tématu napsáno příliš mnoho a ani judikatury zabývající se touto tematikou není příliš rozsáhlá.

Z důvodu, že Nejvyšší soud připustil použití odklonů u právnických osob až od roku 2014, jedná se o jediné významnější rozhodnutí³³⁰, které se této problematice věnuje. Zejména tedy samotnému doznání obviněného, neboť jak je uvedeno v ustanovení § 1 odst. 2 TOPO, pokud tento zákon nestanoví jinak použije se trestní zákoník nebo trestní řád, a tedy samotný proces sjednávání a rozhodování o dohodě o vině a trestu bude velmi podobný jako je tomu u fyzických osob³³¹.

Problematika, je způsobena zejména při doznání právnické osoby, kde osoba, která právnickou osobu zastupuje je zároveň i obviněným, poškozeným nebo svědkem v téže věci³³². Bývalá ministryně spravedlnosti Válková navrhla změnu chápání této problematiky, pokud by

327 ŠÁMAL, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. Trestní právo procesní. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 757.

328 § 314r odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

329 § 314q odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

330 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. září 2014, sp. Zn. 5 Tz 41/2014

331 § 1 odst. 2 zákona č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim - znění od 01.10.2020

332 § 34 odst. 4 zákona č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim - znění od 01.10.2020

mělo dojít ke sjednání dohody o vině a trestu u právnické osoby, jako pachatele, prohlášení o spáchání skutku za ni učiní fyzická osoba, která za ni může činit úkony v trestním řízení. Nejvyšší soud, ale s takovýmto návrhem nesouhlasil s argumentací, že fyzická osoba by tak prohlášení o spáchání činu činila pouze z donucení, a nikoliv svého vlastního přesvědčení, a rozhodl, že řízení bude vedeno proti osobě fyzické i osobě právnické, jejímž jménem měla obviněná osoba čin spáchat a jejíž jednání je právnické osobě přičitatelné^{333,334}.

Dohodu o vině a trestu lze sjednat s právnickou osobou u všech trestných činů vyjmenovaných v „trestním zákoníku, s výjimkou trestných činů zabití (§ 141 trestního zákoníku), vraždy novorozeného dítěte matkou (§ 142 trestního zákoníku), účasti na sebevraždě (§ 144 trestního zákoníku), rvačky (§ 158 trestního zákoníku), soulože mezi příbuznými (§ 188 trestního zákoníku), dvojího manželství (§ 194 trestního zákoníku), opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195 trestního zákoníku), zanedbání povinné výživy (§ 196 trestního zákoníku), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 trestního zákoníku), porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 2 trestního zákoníku, vlastizrady (§ 309 trestního zákoníku), zneužití zastupování státu a mezinárodní organizace (§ 315 trestního zákoníku), spolupráce s nepřítelem (§ 319 trestního zákoníku), válečné zrady (§ 320 trestního zákoníku), služby v cizích ozbrojených silách (§ 321 trestního zákoníku), osvobození vězně (§ 338 trestního zákoníku), násilného překročení státní hranice (§ 339 trestního zákoníku), vzpoury vězňů (§ 344 trestního zákoníku), nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku), opilství (§ 360 trestního zákoníku), proti branné povinnosti uvedených ve zvláštní části hlavě jedenácté trestního zákoníku, vojenských uvedených ve zvláštní části hlavě dvanácté trestního zákoníku a použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411 trestního zákoníku).³³⁵“ neboť jde o trestní činy, které právnická osoba nemůže vůbec spáchat.

Od roku 2014 bylo s právnickými osobami uzavřeno pouze třicet čtyři dohod o vině a trestu, jedná se tedy o pouhých 3 % všech uzavřených dohod o vině a trestu od vzniku tohoto institutu. Na následujícím grafu³³⁶ je znázorněn počet ujednaných dohod o vině a trestu

333 § 8 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim - znění od 01.10.2020

334 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. září 2014, sp. Zn. 5 Tz 41/2014

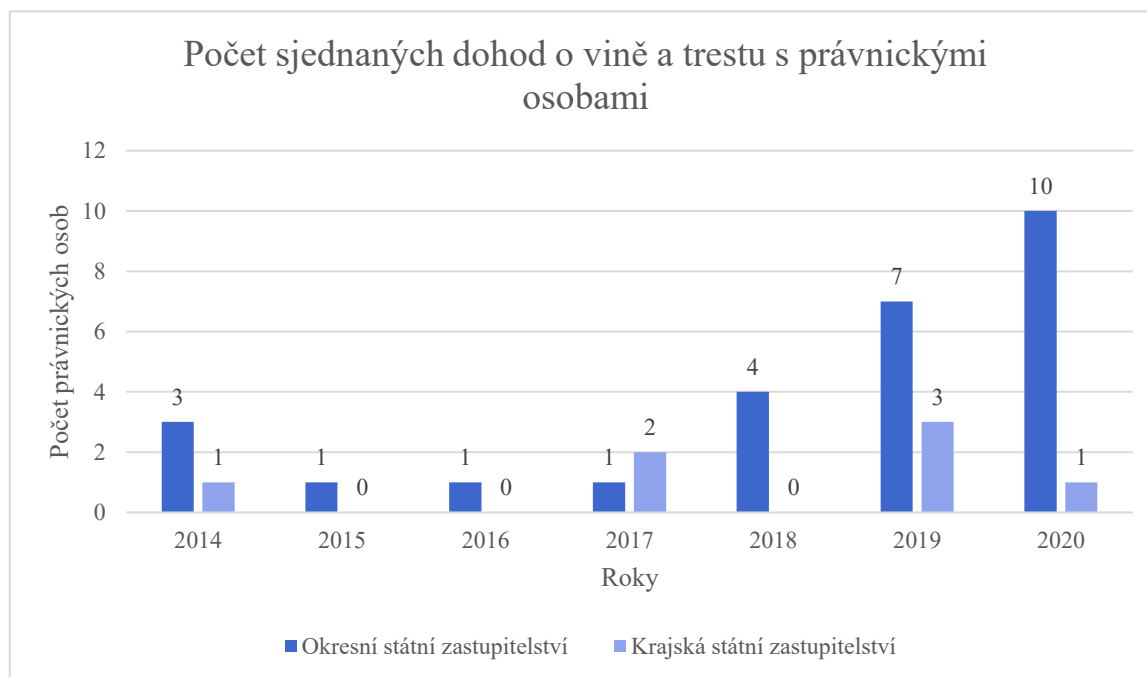
335 § 7 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim - znění od 01.10.2020 (upraveno)

336 JUSTICE.: Výkaz o agendě trestní - ZT, KZV, VZV, NZV – Právnické osoby: [tabulka]. In: Justice.cz, [online]

Vygenerováno 07.03.2021 11:47:54 [2021-03-07]. Dostupné z:

https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_html&id3=id_dokumentu=1746156&id4=html&id5=dfd90d3875172f3b6c47117c3c97531e&id6=null

s právníckými osobami na okresních a krajských státních zastupitelstvech za každý jednotlivý rok. Je zde tedy vidět zvyšující se zájem o institut dohody o vině a trestu zejména v posledních třech letech.

Obrázek 1 Počet sjednaných dohod o vině a trestu s právníckými osobami

3.9 Sjednání dohody o vině a trestu u mladistvých

Ačkoliv není možné sjednat dohodu o vině a trestu u pachatele mladistvého, který ještě nedosáhl věku osmnácti let³³⁷, existuje ale možnost sjednání dohody o vině a trestu u pachatele, který trestný čin, respektive provinění³³⁸, spáchal těsně před dovršením osmnácti let a dohodu o vině a trestu, by sjednával až po svých osmnáctých narozeninách. Maximálně, ale takto lze učinit u osob mladších devatenácti let. Podle zákonodárce by vznikla nespravedlnost oproti osobě, která stejný čin spáchala jako dospělá, tedy až den po osmnáctých narozeninách.

Logicky a v praxi zcela běžně dochází ke sjednání dohody o vině a trestu ještě před dovršením věku osmnácti let (ačkoliv ustanovení³³⁹ mluví jasně), a to v případech, kdy jedinec splňuje všechny ostatní podmínky pro ujednání dohody o vině a trestu a zároveň se jeho věk blíží věku dospělého a bylo by tedy zbytečné čekat. Dojde ke sjednání ještě před osmnáctými

337 § 42a zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže - znění od 01.10.2020

338 § 2 odst. 2 písm. a) zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže

339 § 63 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže - znění od 01.10.2020

narozeninami a k samotnému prohlášení o spáchání skutku dojde až po nich³⁴⁰. Jde tedy pouze o jakési urychlení celého procesu, což je jedním z hlavních argumentů pro vznik samotného institutu dohody o vině a trestu.

Samotný proces sjednávání dohody o vině a trestu probíhá obdobně jako je tomu u fyzické nebo právnické osoby, pouze s tím rozdílem, že obhájce je vždy přítomen, a to až do věku osmnácti let³⁴¹, ale je pravděpodobné, že u takového jedince, který má zájem o uzavření dohody bude obhájce přítomen po celou dobu procesu, případně je to možné i z důvodu pokud to soud bude považovat za nutné musí mít mladistvý obhájce až do dovršení věku jednadvaceti let³⁴² (v případě dohody o vině a trestu do věku devatenácti let).

340 ŠČERBA, Filip. Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice. Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4. str. 28

341 § 42a odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže

342 § 42a odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže

4 Porovnání české dohody o vině a trestu se zahraniční úpravou

4.1 Dohoda o vině a trestu ve vybraných státech kontinentální Evropy

4.1.1 Německá spolková republika

Obdoba institutu dohody o vině a trestu se v Německu používá již dlouhou dobu, ale k zakotvení právní úpravy došlo až v roce 2009. Do té doby se jednalo spíše o neformalizované dohadovací řízení, které vzniklo bez právní úpravy, a to praxí orgánů činných v trestním řízení, zejména tedy soudců a státních zástupců.³⁴³

4.1.1.1 Vznik institutu „die Verständigung“

Přestože se nejedná o samostatné zvláštní řízení, jako je tomu v jiných státech kontinentální Evropy, úprava je zakotvena v ustanoveních³⁴⁴ německého trestního řádu Strafprozeßordnung³⁴⁵.

4.1.1.2 Některé rozdíly v úpravách dohody o vině a trestu

4.1.1.2.1 „Vhodné případy“

Německý zákonodárce při zakotvování institutu jasně nspecifikoval, u jakých skutků může být dohoda o vině a trestu uzavřena, pouze vymezil, že musí jít o „vhodné případy“ (geeignete Fälle³⁴⁶). Je tedy úkolem státního zástupce prověřovat, každý jednotlivý případ, a zjišťovat, zda se jedná o „vhodný případ“ pro uzavření dohody o vině a trestu nebo nikoliv. V praxi jde zejména o trestné činy hospodářské³⁴⁷, u nichž je velmi složité dokazování, a trestní řízení u nich bývá velmi zdlouhavé a náročné, v mnoha případech je také vysoce pravděpodobné, že pachatele se nepodaří odhalit nikdy, a pokud se tedy pachatel sám přizná a bude uzavřena dohoda o vině a trestu je to velice výhodné pro obě strany sporu.

4.1.1.2.2 Možnost sjednat dohodu o vině a trestu s mladistvým

Na rozdíl od české úpravy je možné uzavřít dohodu o vině a trestu s pachatelem, který je mladistvý. A to i přesto, že německý zákon o soudnictví ve věcech mládeže Jugendgerichtsgesetz³⁴⁸ výslovně zakazuje užití zkráceného řízení nebo trestního příkazu u

343 MUSIL, J.: Dohody o vině a trestu (Absprachen) v Německu. Právník. 2008, č. 3. s. 220.

344 § 160b, 202a, 212, 257b, 257c StPO

345 Dále označovaného zkratkou StPO.

346 § 257c StPO

347 Zejména jde o trestné činnosti tzv. bílých límečků (více o této problematice v kapitole 1.1.3.2.2)

348 Dále označovaného zkratkou JGG.

mladistvých, byla dohodě o vině a trestu udělena výjimka a je ji tedy možné aplikovat i u těchto pachatelů.

Z důvodu zejména výchovného charakteru potrestání mladistvého pachatele je, ale tento institut využíván zcela minimálně, a to zejména že se tento způsob trestání mladistvého nejeví jako „vhodný případ“³⁴⁹, což je podmínkou pro umožnění uzavřít dohodu o vině a trestu. V praxi spíše dochází k uložení mírnějšího trestu, kterým dojde k dostatečné nápravě pachatele³⁵⁰. Jedná se tedy o minimálně využívaný institut pro mladistvé.

Pokud, ale v jednání o dohodě o vině a trestu s mladistvým, je vyžadována nutná obhajoba, která ale není upravena v zákoně, ale jedná se o povinnost, kterou vyžaduje důvodová zpráva k zákonu. U dospělých pachatelů není přítomnost nutná, a to zejména z důvodu, že mladiství potřebují být podle německého zákonodárce, pochopitelně více zákonem chráněni a je na ně nahlíženo jako na ty, kteří sami bez obhájce nedokážou správně a efektivně hájit své zájmy, což je u dohodovacího řízení podstatou³⁵¹.

4.1.1.2.3 Průběh dokazování

Institut dohody o vině a trestu je v německém prostředí s ohledem na dokazování velice odlišný než u nás. Dokazování je přímo vyžadováno³⁵², a to i pokud se pachatel ke skutku již přiznal, následně je soud povinen dokazováním potvrdit, že doznání obviněného je pravdivé a neexistují o něm žádné pochybnosti. K tomuto účelu jsou prováděna další dokazování, které zajistí, že nebude porušena zásada materiální pravdy ani zásada vyhledávací. Přesto je možné dokazování činit, jen pokud není možné zcela ověřit pravost výroku obviněného o vině. Za tímto účelem se vyžaduje tzv. kvalifikované doznání obžalovaného, které musí být učiněno dobrovolně. Zároveň je ale soudu umožněno nahlížet na všechny ostatní důkazy a rozhodnout na základě vlastního přesvědčení a rozhodnout i o nevině obviněného³⁵³.

4.1.1.2.4 Součást hlavního líčení

Nejvýraznějším rozdílem oproti české právní úpravě institutu dohody o vině a trestu je, že se nejedná o zvláštní způsob trestního řízení, ale jedná se jedno z možných řešení soudu, jak uzavřít daný trestněprávní spor.

349 § 257c StPO

350 § 18 odst. 2 JGG

351 MUSIL, J.: Dohody o vině a trestu (Absprachen) v Německu. Právník. 2008, č. 3. s. 220-225

352 § 257c odst. 1 StPO, § 144 odst. 2 StPO

353 SAKAŘOVÁ, Michaela. Dohoda o vině a trestu: srovnání české a německé právní úpravy. Praha, 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova Právnická fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Jiří Jelinek, CSc. str. 49-50

Celý proces sjednávání dohody o vině a trestu probíhá v průběhu hlavního líčení a také je nutné dohodu uzavřít až v této fázi řízení. Pokud jsou ujednané dohody o vině a trestu již v přípravném řízení nejedná se o právně závazné dokumenty, ale spíše o podpůrné materiály, které mohou následně v hlavním řízení při tvorbě dohody o vině a trestu napomoci, neboť ačkoliv se soud přímo na sjednávání dohody o vině a trestu nepodílí, je jeho účast vyžadována³⁵⁴.

Požadavek na vznik dohody o vině a trestu může podnítit jakákoliv ze stran, ať už obviněný, státní zástupce, nebo sám soud, ale musí se tak stát až při hlavním líčení³⁵⁵.

4.1.1.2.5 Pokračování v soudím procesu

Protože se sjednávání dohody o vině a trestu děje až při hlavním líčení a zároveň soud může dále volně hodnotit důkazy, není dohoda o vině a trestu právně závazná, dokud není soudem schválena, a to vydáním zjednodušeného rozsudku³⁵⁶.

Pokud se objeví nové skutečnosti, došlo k přehlédnutí některých skutečností nebo budou dokazováním zjištěny jiné okolnosti, které zabrání schválení dohody o vině a trestu. Nedojde jako je tomu v české právní úpravě k navrácení věci do přípravného řízení, ale bude se nadále pokračovat v hlavním líčení.

Nastane-li některá z uvedených skutečností, může se soud odchýlit od ujednané dohody o vině a trestu a bez možnosti přihlídnout k doznání obviněného nařídí další dokazování nebo rozhodne³⁵⁷.

4.1.2 Slovenská republika

Již na začátku této práce bylo zmíněno, že vládní návrh z roku 2008³⁵⁸ se inspiroval zejména slovenskou právní úpravou institutu dohody o vině a trestu a je tak velmi příhodné, si tyto dva instituty vzájemně porovnat.

354 § 257c StPO

355 SAKAŘOVÁ, Michaela. Dohoda o vině a trestu: srovnání české a německé právní úpravy. Praha, 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova Právnická Fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc. str. 35

356 § 267 odst. 3 StPO, § 267 odst. 4 StPO

357 SAKAŘOVÁ, Michaela. Dohoda o vině a trestu: srovnání české a německé právní úpravy. Praha, 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova Právnická Fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc. str. 47

358 POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Sněmovní tisk č. 574/2008. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=574&CT1=0>.

4.1.2.1 *Vznik institutu „dohody o vině a trestu“*

Institut dohody o vině a trestu byl do slovenské právní úpravy přijat 1. ledna 2006 a to při celkové rekonstrukci trestního řádu, konkrétně zákona č. 301/2005 Z.z, trestného poriadku. Samotná úprava dohody o vině a trestu je rozdělena do dvou částí, kde první část se zabývá postupem sjednávání o dohodě o vině a trestu³⁵⁹ a druhá část obsahuje řízení před soudem³⁶⁰.

4.1.2.2 *Využívání v praxi*

Podobně jako v České republice k zavedení tohoto odklonu došlo z důvodu zrychlení činnosti soudů a snížení počtu projednávaných věcí v hlavním líčení. Původně bylo po vzoru Spojených států amerických využítí tohoto institutu v praxi k vyřešení 70 – 80% všech trestních věcí³⁶¹. K naplnění tohoto předpokladu nedošlo, ale přesto je míra využívání dohody o vině a trestu mnohem vyšší, než jak je tomu v České republice, což může být zejména způsobeno širším rozsahem, co se využítí dohody o vině a trestu týče.

Jak je zřejmé z tabulky níže, ačkoliv v posledních několika letech dochází k poklesu zájmu o uzavírání dohod o vině a trestu, množství uzavřených dohod je oproti České republice stále mnohonásobně vyšší.

Počet uzavřených dohod o vině a trestu ve Slovenské republice ³⁶²															
Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Celkem	2916	5328	6039	7209	7619	8012	7334	7055	5891	4127	4055	3383	1039	1866	1531

Tabulka 3 Počet uzavřených dohod o vině a trestu ve Slovenské republice

4.1.2.3 *Některé rozdíly úpravy dohody o vině a trestu*

Přesto, že novelou z roku 2020, došlo k přiblížení se české právní úpravy dohody o vině a trestu k té slovenské, stále existuje velké množství rozdílů, které budou rozebrány a porovnány níže.

4.1.2.3.1 *Možnost sjednat dohodu o vině a trestu s mladistvým*

Ve Slovenské republice je možné sjednat dohodu o vině a trestu i s pachatelem, který je mladší osmnácti let, tedy mladistvým pachatelem. Slovenský zákonodárce, také argumentoval potřebnou ochranou jedince, ale toto dle důvodové zprávy zabezpečil tím, že je nutné, aby byl

359 § 232 a následující zákona č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok - znenie účinné od 01.01.2021

360 § 331 a následující zákona č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok - znenie účinné od 01.01.2021

361 SYROVÝ I.: Nárok na dohodu o vine a treste, Justičná revue. 2008, č. 12, s. 1712.

362 Statistické ročenky Generálnej prokuratúry SR za jednotlivé roky 2006 – 2020 – [cit. 2021-03-13] – dostupné na – <https://www.genpro.gov.sk/statistiky-12c1.html>.

po celou dobu jednání přítomen jeho obhájce, jedná se tedy o nutnou obhajobu³⁶³. A ten musí spolu s obviněným a jeho zákonným zástupcem s ujednanou dohodou souhlasit³⁶⁴, případně i podepsat. Jedná se tedy o přísnější kritéria, než je tomu u slovenských dospělých pachatelů, ale dle zákonodárců se jedná o dostatečné záruky pro ochranu zájmů mladistvého.

4.1.2.3.2 Náhrada pro poškozeného

Na rozdíl od České republiky není možné sjednat náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení prostřednictvím trestního soudu, respektive poškozený má dvě možnosti. Jednou z nich je ujednat si náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení v dohodě o vině a trestu s obviněným. Pokud se tak, ale nestane a poškozený bude chtít svá práva přesto hájit „prokurátor navrhne, aby soud poškozeného odkázal s nárokem na občanské soudní řízení nebo jiné řízení³⁶⁵“. Zároveň nemůže slovenský prokurátor hájit zájmy poškozeného během sjednávání dohody o vině a trestu, jako je to možné v České republice, pokud poškozený není osobně přítomen jednání, nemůže být náhrada škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení ujednána v dohodě o vině a trestu.

4.1.2.3.3 Nemožnost podat odvolání

V případě schválení dohody o vině a trestu na Slovensku není možné se proti rozhodnutí odvolat. Dovolání by bylo možné pouze pokud bylo zásadním způsobem narušeno právo na obhajobu³⁶⁶. Ale Nejvyšší soud Slovenské republiky toto ustanovení vyložil, tak že jediný, kdo může toto dovolání podat jako oprávněná osoba je kromě ministra spravedlnosti ten, kdo již využil svoje zákonné právo podat řádný opravný prostředek. Ale z důvodu, že obviněný se v rámci schvalování dohody o vině a trestu vzdává práva na podání odvolání a dovolání³⁶⁷, a nemůže tak podat ani dovolání dle příslušného ustanovení. Vzdává se tak práva na odvolání i dovolání, ačkoliv to nikde takto výslovně zakotveno není³⁶⁸.

4.1.2.3.4 Nevyjádření se obviněného

V České republice je umožněno obviněnému i poškozenému se k dané dohodě vyjádřit. Slovenský zákonodárce vytvořil seznam deseti otázek,

363 § 37 odst. 1 písm. d) zákona č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok - znenie účinné od 01.01.2021

364 § 333 odst. 5 zákona č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok - znenie účinné od 01.01.2021

365 § 232 odst. 3 zákona č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok - znenie účinné od 01.01.2021

366 § 371 odst. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok - znenie účinné od 01.01.2021

367 § 334 odst. 4 zákona č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok - znenie účinné od 01.01.2021

368 Usnesení Nejvyššího soudu Slovenské republiky sp. Zn. Tdo 47/2012 ze dne 5. září 2012

Tyto otázky zjistí zda:

- rozumí podanému návrhu na dohodu o vině a trestu,
- souhlasí, s tím, aby věc byla projednávána ve zkrácením řízení a tím se vzdává práva na veřejný soudní proces,
- rozumí tomu, co tvoří podstatu skutku, pro který je stíhán,
- byl jako obviněný poučený o svých právech, zejména o právu na obhajobu,
- rozuměl principu řízení o návrhu dohody o vině a trestu,
- rozumí právní kvalifikaci skutku jako trestného činu,
- byl seznámen s trestními sazbami, které mu zákon stanovuje za spáchaný trestný čin,
- dobrovolně se přiznal a uznal svou vinu za skutek, který je uveden v dohodě o vině a trestu,
- souhlasí s navrhovaným trestem, který je stanoven v dohodě o vině a trestu,
- uvědomuje si, že jakmile soud schválí dohodu o vině a trestu a vynese pravomocný rozsudek, již nebude možné proti tomuto rozsudku podat odvolání³⁶⁹.

Na tyto otázky je přípustná odpověď pouze „ano“ nebo „ne“, nedává tak možnost pro samotné vyjádření obviněného. Protože se jedná o striktní otázky, není možné měnit jejich formulaci, a tak pokud je obviněný nepochopí není možné dále ve schvalování dohody o vině a trestu pokračovat. Návrh také nemůže být schválen, pokud obviněný na některou z otázek odpoví „nie“³⁷⁰.

4.1.2.3.5 Odměna pro obhájce

Vyšší míru jednání dohod o vině a trestu oproti České republice je možné také připisovat navýšení odměny advokátovi, pokud dohodu ujedná. Jedná se o princip ulehčení soudům, kdy jsou motivováni nejen obviněným, ale i jejich obhájci. Pokud se obhájci podaří ujednat a uzavřít dohodu o vině a trestu s obviněným do podání obžaloby proti němu, náleží advokátovi ze zákona navíc odměna, a to čtyřnásobek základní tarifní odměny za jeden úkon právní služby³⁷¹. Zároveň je proces sjednávání dohody o vině a trestu rychlejší než klasický soudní proces, a to může být pro obhájce velmi motivující.

369 § 333 ods. 3 zákona č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok - znenie účinné od 01.01.2021

370 § 334 ods. 3 zákona č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok - znenie účinné od 01.01.2021

371 § 14 odst. 7 vyhlášky č. 655/2004 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 10. listopadu 2004

Samozřejmě je nutné předejít zneužívání této dohody, kdy obhájce bude obviněného nutit k doznání viny, jen za účelem jednoduššího zisku odměny, ale zde spoléhá slovenská právní úprava zejména na morálku jednotlivých obhájců³⁷².

4.1.2.3.6 Prohlášení viny

Na rozdíl od České republiky nedochází k prohlášení o spáchání daného skutku, ale k prohlášení viny. V tom je obsaženo, že obviněný skutek spáchal, včetně všech skutkových okolností a formy zavinění³⁷³. Což se může zdát pouze jako formalita, problematické je toto ustanovení až v momentě, kdy nedojde ke sjednání dohody o vině a trestu a řízení pokračuje v průběhu klasickým způsobem. Bohužel pro obviněného, již není možné vzít své prohlášení zpět, ani není možné, aby k němu soud nepřihlížel, jako je tomu u nás. V následujících fázích trestního řízení je prohlášení o vině obžalovaného bráno jako důkaz³⁷⁴.

4.1.2.3.7 Výrazné snížení trestu

Poslední výrazným rozdílem oproti české úpravě dohody o vině a trestu je možnost slovenského prokurátora mimořádně snížit dolní hranici trestní sazby až o jednu třetinu³⁷⁵ u některých taxativně vyjmenovaných trestných činů nesmí uložit nižší hranici trestní sazby než dvacet let odnětí svobody³⁷⁶. Nejedná se o nárokové ustanovení, ale v praxi je zcela běžné, zejména z důvodu rovnosti mezi obviněnými. A tím je zachována rovná trestní sazba, pro všechny pachatele stejného trestného činu.

372 JALČ, Adrián. K niektorým aspektom dohodovacieho konania v trestnom konaní. Trestněprávní revue. 2011, č. 4, s. 106

373 § 333 ods. 3 písm. h) zákona č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok - znenie účinné od 01.01.2021

374 § 333 ods. 4 zákona č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok - znenie účinné od 01.01.2021

375 § 39 ods. 4 zákona č. 300/2005 Z. z. trestný zákon - znenie účinné od 01.01.2021

376 Jedná se zejména o trestné činy, za které je uložen trest odnětí svobody na doživotí (úkladná vražda, genocidium, teroristický útok, útok proti lidskosti a válečné zločiny podle článku 8 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu)

Závěr

Cílem této rigorózní práce bylo seznámit se s institutem dohody o vině a trestu, který byl vyhlášen ve Sbírce zákonů pod číslem 193/2012 Sb., jako zákon, kterým se mění zákon číslo 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), s účinností od 1. září 2012. A zároveň se také seznámit s novelou, tohoto institutu, která byla zakotvena zákonem č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen trestní zákoník), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.

V první kapitole byl představen historický vývoj vzniku institutu dohody o vině a trestu. A to zejména vývoj vzniku v zemích s angloamerickou právní kulturou. A to od vzniku první dohody o vině a trestu, až po současnost. V druhé části této kapitoly, byla předložena historie vzniku české právní úpravy tohoto institutu, a to od roku 2004, kdy došlo k prvnímu pokusu o návrh dohody o vině a trestu, až do jejího přijetí v roce 2012.

V první části druhé kapitoly byly rozebrány, všechny argumenty, které jsou ve prospěch zavedení dohody o vině a trestu. Jsou to tedy důvody, jako například ochrana oběti trestného činu, před další viktimizací nebo zlepšení mezilidských vztahů mezi obviněným a poškozeným. V druhé části této kapitoly, jsou uvedeny argumenty v neprospěch dohody o vině a trestu, a to zejména porušení základních zásad trestního práva, které jsou porušeny institutem dohody o vině a trestu.

Třetí kapitola, která má největší rozsah a v níž byla rozebrána současná hmotněprávní a procesněprávní úprava institutu dohody o vině a trestu. A to jako definice pojmu dohody o vině a trestu, popisem nejzásadnějších změn, které nabyly platnosti novelou, která byla zakotvena zákonem č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen trestní zákoník), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony. Dále jsou v této kapitole definovány jednotlivé subjekty trestního řízení, které se, alespoň částečně účastní procesu navrhování nebo sjednávání dohody o vině a trestu. Následně je podrobně rozebrána právní úprava procesu sjednávání dohody o vině a trestu, a to přípravné řízení, rozhodnutí soudu a opravné prostředky. Došlo ke shrnutí podmínek a procesu uzavírání návrhu na dohodu o vině a trestu s právními osobami a mladistvými.

Zároveň je v této kapitole i obsažena podrobná statistika počtu sjednaných dohod o vině a trestu se státními zástupci od roku 2012 do současnosti.

Poslední, čtvrtá kapitola, se zabývala dohadovacím řízením ve vybraných státech kontinentální Evropy, které jsou následně porovnány s českou právní úpravou a zároveň zdůrazněny a popsány nejzásadnější rozdíly mezi těmito úpravami. Konkrétně se jedná o státy sousedící s Českou republikou – a to Německá spolková republika a Slovenská republika, ve které je i obsažena stručná statistika sjednaných dohod o vině a trestu od zavedení tohoto institutu v roce 2006.

Seznam používaných zkratk

JGG – Jugendgerichtsgesetz

StPO - Strafprozeßordnung

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

- BASÍK, M. Několik poznámek k dohodě o vině a trestu, Státní zastupitelství č. 4/2012
- ČÍRTKOVÁ, L. Forenzní psychologie. 3. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. 445 s. ISBN 978-80-7380-461-9.
- DRAŠTÍK, A. Trestní řád: komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-600-7.
- FILÍČKO, M. Dohoda o vine a treste. Justičná revue, 2006, č. 8 - 9
- FISHER, G. Plea bargaining's triumph: a history of plea bargaining in America. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 2003. ISBN 978-0804744591.
- FRYŠTÁK, M. a E. Žatecká. Dokazování hospodářských trestných činů a dohoda o vině a trestu.
- HENDRYCH, D. Právní slovník. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.
- JALČ, A. K niektorým aspektom dohodovacieho konania v trestnom konaní. Trestněprávní revue. 2011, č. 4
- JELÍNEK, J. Dohoda o vině a trestu – novinka v českém právu, Právní rádce č. 8/2012
- JELÍNEK, J. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. Bulletin advokacie, 2012, č. 10
- JELÍNEK, J. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3
- JELÍNEK, J. Trestní právo procesní: podle stavu k 1.3.2018, 5. vydání Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 9788075022783
- JELÍNEK, J. Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou. Praha: Leges, 2016. Glosátor. ISBN 9788075021069
- KUČERA, P., Ptáček, M. Několik úvah nad institutem dohody o vině a trestu v českém pojetí, Trestní právo č. 7 – 8/2009

- LATA, J. Účel a smysl trestu. Praha: LexisNexis, 2007. Knihovnička LexisNexis. ISBN 978-80-86920-24-5
- MARSHALL, T. Restorative Justice: An Overview. London: Crown copyright, 1999
- MUSIL, J. Dohody o vině a trestu (Absprachen) v Německu. Právník. 2008, roč. 147, č. 3
- MUSIL, J. Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. Kriminalistika. 2008, roč. 41, č. 1, ISSN 1210-9150.
- MUSIL, J.: Dohoda o vině a trestu. In Rekodifikace trestního práva procesního (aktuální problémy). Sborník č. 41. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008
- NOACK, H. a W. BICKERICH. Helmut Kohl: Die Biographie. 2. Aufl. Berlin: 2. Aufl., 2010. ISBN 9783871346576.
- NOVOTNÝ, O. Je naše trestní právo procesní v krizi? Trestní právo č. 7 – 8/2006
- PIPEK, J. Oficiální nebo dalekosáhlé privatizované trestní řízení, Právník č. 12/2000
- RŮŽIČKA, M., Šabata, K. Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské úpravy, Státní zastupitelství č. 6/2009
- SAKAŘOVÁ, M. Dohoda o vině a trestu: srovnání české a německé právní úpravy. Praha, 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova Právnická Fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.
- SELTENREICH, R. „Warrenův soud“ - přelom ve vnímání občanských práv ve Spojených státech (60. výročí od klíčového rozhodnutí v případě „Brown v. Board of Education“). Právněhistorické studie. Praha: Karolinum, 2014, 44(2), ISSN 0079-4929.
- SYROVÝ I.: Nárok na dohodu o vině a trestu, Justičná revue. 2008, č. 12
- ŠABATA, K., Růžička, M. Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské úpravy, Státní zastupitelství č. 6/2009
- ŠÁMAL, P. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, P. Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému, Praha: Codex Bohemia, 1999

ŠÁMAL, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. Trestní právo procesní. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013,

ŠČERBA, F. Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice. Praha: Leges, 2012. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-30-4.

VANDUCHOVÁ, M. a T. Gřivna, (eds.) Rekodifikace trestního práva procesního (aktuální problémy). Sborník č. 41. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008.

VANTUCH, P. Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem, Trestní právo č. 11/2009.

VANTUCH, P. K možnostem sjednání dohody o vině a trestu. Trestní právo. 2012, roč. 17, č. 9 - 10, ISSN 1211-2860. ISSN 1214-3758.

VANTUCH, P. K návrhu na prohlášení obžalovaného o vině. Trestní právo, 2006, č. 12.

Seznam použitých internetových zdrojů

ALSCHULER, A. W. Plea Bargaining and Its History. Columbia Law Review [online]. 1979, 79(1), 43 [cit. 2021-02-23]. Dostupné z: https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2005&context=journal_articles

BICEK, R. Nová pravidla dohody o vině a trestu. Právní rádce [online]. 2020, 6. 11. 2020 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-66839600-nova-pravidla-dohody-o-vine-a-trestu>

CARRIÓN, J. El excalcalde de Ceutí frustra un acuerdo de conformidad en el caso del polideportivo. La Verdad [online]. Viernes, 2020, 30.10.2020 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.laverdad.es/murcia/otros-municipios/excalcalde-ceuti-frustra-20201030171931-nt.html>

Criminal Justice Act 2003. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/contents>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD.: Pravomocná rozhodnutí soudu a průměrné délky soudního řízení. [tabulka]. In: Český statistický úřad. Kriminalita, nehody [online] Vygenerováno 07.03.2021 10:26:29 [2021-03-07]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/es/index.jsf?page=vystup->

objektvyhledavani&vyhltext=trestn%C3%AD+%C5%99%C3%ADzen%C3%AD&bkvt=dHJlc3Ruw60gxZnDrXplbsOt&katalog=all&pvo=KRI01

JUSTICE.: Výkaz o agendě trestní - ZT, KZV, VZV, NZV – Právníkové osoby: [tabulka]. In: Justice.cz, [online] Vygenerováno 07.03.2021 11:47:54 [2021-03-07]. Dostupné z: https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_html&id3=id_dokumentu=1746156&id4=html&id5=dfd90d3875172f3b6c47117c3c97531e&id6=null

JUSTICE.: Výkaz o agendě trestní - ZT, KZV, VZV, NZV – Věci celkem: [tabulka]. In: Justice.cz, [online] Vygenerováno 07.03.2021 11:48:54 [2021-03-07]. Dostupné z: https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_html&id3=id_dokumentu=1746156&id4=html&id5=dfd90d3875172f3b6c47117c3c97531e&id6=null

KOCINA, J. Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu [online]. 12. 12. 2020 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/12/12/velka-novela-trestnich-predpisu-aktualni-otazky-dohody-o-vine-a-trestu/>

Memorandum o součinnosti [online]. Praha, 2018 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/memorandum-o-soucinnosti.pdf>

PIVODA, M. Vliv angloamerického právního systému na systém kontinentální - I. Právní prostor [online]. Brno, 2015, 23.02.2015 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/vliv-angloamerickeho-pravniho-systemu-na-system-kontinentalni>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Důvodová zpráva k sněmovnímu tisku č. 453/0. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=453&CT1=0>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Důvodová zpráva k sněmovnímu tisku č. 510/0. [online]. [cit. 2021-02-22]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=510&ct1=0>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Důvodová zpráva k zákonu 193/2012. [online]. [cit. 2021-02-22]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Sněmovní tisk č. 510/2012. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>.

POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Sněmovní tisk č. 574/2008. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=574&CT1=0>.

POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Sněmovní tisk č. 746/2005. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=746&ct1=3>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. Sněmovní tisk č. 836/2004. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=836&ct1=0>

SENTENCING COUNCIL. [online]. [cit. 2021-03-15]. Reduction in Sentence for a Guilty plea 2017, Dostupné z: https://www.sentencingcouncil.org.uk/wp-content/uploads/Reduction-in-Sentence-forGuilty-plea-Definitive-Guide_FINAL_WEB.pdf.

Statistické ročenky Generálnej prokuratúry SR za jednotlivé roky 2006 – 2020 [cit. 2021-03-13] – dostupné na – <https://www.genpro.gov.sk/statistiky-12c1.html>.

STŘÍŽ, D. Dohoda o vině a trestu ve světle novelizace trestního zákoníku. EPravo [online]. 3. 9. 2020 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dohoda-o-vine-a-trestu-ve-svetle-novelizace-trestniho-zakoniku-111800.html>

THOMAS, P. A. Plea Bargaining in England. Journal of Criminal Law and Criminology [online]. USA, 1978, 69(2), 170-178 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6067&context=jclc>

Usnesení ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny PČR z 53. schůze, dne 4. března 2009, č. 135– [cit. 2021-02-20] dostupné na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&ct=574&ct1=1>.

VESELÁ, H. a J. SYLLOVÁ. Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku [online]. Praha, 2009 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1&t=9>. Srovnávací studie č. 5.283. Parlament České republiky Parlamentní institut.

VIDRNA, J. Presumpce nevinny. EPravo [online]. 2014, 14. 1. 2014 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/presumpce-nevinny-93329.html>

Wenn am nächsten Sonntag Bundestagswahl wäre ... [online]. 2021 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.wahlrecht.de/umfragen/allensbach/2002.htm>. Allensbach (Institut für Demoskopie).

Seznam použitých právních předpisů

Jugendgerichtsgesetz (JGG)

Listina základních práv Evropské unie (2010/C 83/02)

Novela č. 193/2012 Sb. provedená zákonem č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen trestní zákoník), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.

Strafprozeßordnung (StPO)

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. listina základních práv a svobod - znění od 01.01.1999

Vyhláška č. 655/2004 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 10. listopadu 2004

Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění do 31.08.2021 (neplatné znění)

Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád - znění od 01.01.2021

Zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 300/2005 Z. z. trestný zákon - znenie účinné od 01.01.2021

Zákon č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok - znenie účinné od 01.01.2021

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník - znění od 01.01.2021

Zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 6/2002 Sb. o soudech a soudcích - znění od 01.12.2019

Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.01.2021

Seznam použité judikatury

Bordenkircher v. Hayes, 434 US 357 (1978)

Gideon v. Wainwright, 372 US 335 (1963)

R v Turner (1970) 2 Všechny ER 281

Rozhodnutí LG Bonn, Beschluß vom 28. 2. 2001 - 27 AR 2/01

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 8. 1987, Lutz proti Německu, Series A č. 123

Santobello v. New York, 404 US 257 (1971)

Usnesení Nejvyššího soudu Slovenské republiky sp. Zn. Tdo 47/2012 ze dne 5. září 2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. září 2014, sp. Zn. 5 Tz 41/2014

Dohoda o vině a trestu

Abstrakt

Tato rigorózní práce se zabývá kontroverzním institutem sjednávání dohody o vině a trestu, a to z důvodu jeho aktuálnosti, neboť nedávno byl novelizován. Tento institut byl poprvé zakotven do českého právního řádu v rámci zákona č. 193/2012 Sb., jenž novelizoval trestní řád. Institut byl v loňském roce novelizován, a to poprvé od jeho existence, převážná část této práce se zabývá i samotnou novelizací.

Rigorózní práce je rozčleněna do čtyř kapitol. První kapitola je zaměřena na historický vývoj vzniku institutu dohody o vině a trestu. A to nejen v české právní úpravě, ale také stručným zahraničním vývojem, a to konkrétně od předpokládané první uzavřené dohody až do konce 20. století. Zahraniční vývoj je rozdělen pro kontinentální a angloamerickou právní kulturu, kde důraz je kladen zejména na historický vývoj ve Spojených státech americký, kde je tento institut také nejdéle zaveden a používán ve více než 90 % případech, jako jedno z řešení soudního sporu. Druhá kapitola se věnuje samotné argumentaci ve prospěch a neprospěch zavedení institutu dohody o vině a trestu. V těchto argumentech jsou zahrnuty především názory odborníků a odborné veřejnosti ze zahraničí i České republiky. Třetí kapitola je podrobným rozbořem v současnosti platné právní úpravy institutu dohody o vině a trestu v České republice, a to včetně změn, které nastaly po přijetí novely v roce 2020. Zároveň je zde uvedena i stručná statistika počtu uzavřených dohod o vině a trestu od jejího zavedení až do současnosti. Poslední, čtvrtá kapitola je rozdělena do dvou samostatných částí, kde je porovnávána česká právní úprava institutu dohody o vině a trestu s vybranými právními úpravami v kontinentální Evropě, a to konkrétně se Slovenskou republikou a Německou spolkovou republikou.

Klíčová slova:

Dohoda o vině a trestu, dohádovací řízení, odklon trestního řízení

Agreement on guilt and punishment

Abstract

This rigorous thesis deals with the controversial institution of plea bargaining due to its topicality, as it has recently been amended. This institute was first introduced into the Czech legal system under Act No. 193/2012 Coll., which amended the Criminal Procedure Code. The institute was amended last year, for the first time since its existence, and the bulk of this thesis deals with the amendment itself.

The thesis is divided into four chapters. The first chapter focuses on the historical development of the institution of the plea bargain. It Geuses not only on the Czech legislation, but gives also a brief introduction into foreign development, specifically from cocclusion of the supposed first agreement to the end of the 20th century. The foreign development is divided into the continental and Anglo-American legal system, where the emphasis is mainly on the historical development in the United States of America, where this institute is also the mudt established and used in more than 90% of cases, as one of the solutions to a court dispute. The second chapter focuses on the actual arguments for and against the introduction of the institution of plea bargaining. These arguments include mainly the opinions of experts and professionals from both and the Czech Republic abroad. The third chapter provides a detailed analysis of the currently applicable legal regulation of the institution of plea bargaining in the Czech Republic, including the changes that have occurred after the adoption of the amendment in 2020. At the same time, brief statistics on the number of plea bargains concluded since its introduction until the present day are also presented. The last, fourth chapter is divided into two separate parts, where the Czech legislation on the institution of plea bargaining is compared with selected legislation in continental Europe, namely the Slovak Republic and the Federal Republic of Germany.

Keywords:

Agreement on guilt and punishment , plea bargaining, diversion of criminal proceedings